Anul al III-lea, n-le 2-6. Februar-Iunie 1917.

REVISTA ISTORICĂ

Dări de samă, documente şi notiţe.

PUBLICATĂ SUPT AUSPICIILE CASEI ŞCOALELOR

DE

N. IORGA

CU CONCURSUL MAI MULTOR SPECIALIŞTI

IAŞI

EDITURA CASEI ŞCOALELOR

1917

www.dacoromanica.ro

SUMARUL:

I. *N. Iorga*, † I. Tanoviceanu.—*Preotul C. Bobulescu*, Operele lui Gheorghe Brancovici.
II. DOCUMENTE de G. T. Kirileanu.
III. CRONICĂ de N. Iorga.

Manuscriptele se trimet d-lui N. Iorga: Iași, Strada Lascar Catargi No. 21.

Administrația: Iași, Trecătoarea Banu No. 3 (redacția foii „Neamul Românesc“).

Un n-r simplu 30 de bani; pentru studenți, prețul în jumătate direct la administrație.

Abonamentul: 3.50 pe an.

www.dacoromanica.ro

Anul al III-lea, n-le 2—6. Februar-Iunie 1917.

REVISTA ISTORICĂ

— DĂRI DE SAMA, DOCUMENTE ŞI NOTIŢE —

PUBLICATĂ, SUPT AUSPICIILE CASEI ŞCOALELOR DE N. IORGA

† I. Tanoviceanu.

E curios că, în Moldova plină de familii mari care păstrează mii şi mii de documente, a trebuit să vie un Oltean, şi un advocat pentru a face, cu o stăruinţă de fier şi cu o dragoste caldă, istoria familiilor boiereşti ale vechiului principat.

Opera aceasta de o viaţă întreagă a luat-o asupră-şi I. Tanoviceanu, încă din acei ani când era profesor la Facultatea de drept din Iaşi şi a continuat-o întru câtva şi după ce a schimbat catedra sa cu una din Bucureşti, unde însă n'a urmat astfel de studii pe noul teren ce i se deschidea înnainte.

Când, acum vre-o treizeci de ani, s'a întemeiat, de o societate de profesori şi alte persoane, „Societatea ştiinţifică şi literară" şi a hotărât să publice o „Arhivă", al cării titlu german a fost găsit, mi se pare, de filologul Tiktin, Tanoviceanu a făcut să apară acolo cele d'intâiu studii ale lui, sprijinite pe hârtii din cartoanele familiei Prăjescu. Erau scrise plăcut, înfăţişau lucruri interesante, şi mai ales dădeau în atâtea puncte o informaţie cu totul nouă şi, în amănunte chiar, sigură.

Pe urmă lucrări de-ale lui au apărut şi aiurea, chiar şi în „Analele Academiei Române", — căci pe temeiul acestor întâiu lucrări el fusese ales membru corespondent al instituţiei.

De la un timp, el încercă a trece la tratarea problemelor de istorie. Aici însă lipsa unei culturi generale se făcu simţită: resultatele erau mai puţin noi şi judecata n'avea acea siguranţă care se desfăcea din iubitele lui cercetări genealogice.

Fire foarte sensibilă, el interpretă dese ori cel mai mic cuvânt de critică din partea tovarăşilor săi de ocupaţie ca un atac personal şi se grăbi să răspundă în acel ton vehement care nu poate decât să provoace polemici regretabile, mai ales în ce priveşte putinţa de lucru împreună la un popor cu aşa de puţine forţe ca al nostru.

www.dacoromanica.ro

Îmi aduc aminte că a tipărit odată o întreagă broşură de pasiune pe care o pot judeca nedreaptă. Dar de aceasta nu poate fi vorba aici şi acuma.

În ultimii ani profesorul de drept penal şi-a publicat lecţiile, pe care oamenii competenţi le socot ca având o mare valoare.

Păcat că n'a apucat să orânduiască hârtiile sale, care erau — cum am constatat cu un alt prilej — puţin în desordine şi că n'a dat măcar, ca răposatul boier muntean Ştefan Greceanu, o lucrare de total cuprinzând resultatele lungilor sale cercetări! Fără să fi putut avea precisiunea neimitabilă şi informaţia uimitor de bogată a studiilor d-lui Sever de Zotta, o astfel de carte, rânduită poate în formă de dicţionariu genealogic, ni-ar fi fost de mare folos tuturora. Dar Tanoviceanu, ca „penalist", prefera să îndrepte în loc să previe.

Cel mai chemat să se intereseze de soarta acestui lăsământ e d. Zotta el însuşi. Ştirile de acolo, din arhive uneori neaccesibile astăzi, ar întregi propria sa recoltă de informaţii.

N. Iorga.

OPERELE LUI GHEORGHE BRANCOVICI.

I.

De începerea vechiului neam slovenesc şi de numire lui.

Marele între patriiarşi Noe, plăcutul al tatăluĭ celuĭ fără început şi făcătoriuluĭ a toată făptura, rădăcina după trup şi strămoşul neamuluĭ omenesc, după potop spre treĭ staturĭ înpărţind feciorilor săĭ vieţuire în lumea aceasta, deosebĭ fieştecăruia aŭ însemnat şi aŭ hotărăt: luĭ Sim dregătoriia preoţieĭ, luĭ Ham jugul robieĭ, luĭ Iafeth vredniciia înpărătească, vitejiia în oaste şi lăţimea neamuluĭ după numele luĭ,—că Iafeth să tălcuiaşte lăţime. Aşijderea şi pământul l-aŭ înpărţit lor în treĭ părţĭ, din care cea d'intăiu să chiamă Asiia, a doao Africa, a treia Europa. Lui Sim i s'aŭ venit părţile ce caută spre Răsărit, în Asiia cea mare, unde sănt acum Persiĭ şi Asiriianiĭ, lui Ham i s'aŭ căzut soarta spre Amiazăzi, în Africa, unde iaste acum Eghipetul, în ţara arăpească, iar luĭ Iafeth i-aŭ rămas părţile ceale de spre Apus şi de spre Amiazănoapte, în

www.dacoromanica.ro

Europa. Însă Iafeth iaste strămoș și tată tuturor creștinilor, maĭ vărtos celora ce lăcuesc în Europa, după blagosloveniia tătânesăŭ luĭ Noe: așa din neamul săŭ cel norocit spre multă înmulțirea neamuluĭ săŭ aŭ crescut, cât, nu numaĭ prin părțile ceale de spre Amiazănoapte și de spre Apus s'aŭ lățit, ci și prin ceale de spre Răsărit. Și neamul luĭ Iafeth pre toate cealelalte cu putearea, cu bărbățiia și cu vitejiia aŭ întrecut, înfricoșat și slăvit la toată lumea făcându-se (precum toțĭ ceĭ vechĭ și vreadnicĭ de credință mărturisesc) că cu nimic alt fără numaĭ cu lucrul de oaste să țînea și de acolò hrana și toate trebuințele sale și le pliniia, și din lucrurile sale ceale slăvite, maĭ vărtos din ceale vitejeștĭ, Slaveanĭ saŭ Sloviani, adecă slăviții, aŭ început a să chema. Așijderea limba slovenească iaste una din ceale 72 de la facerea Turnuluĭ: după amestecarea limbilor aŭ eșit din neamul luĭ Iafeth, și din slava neamuluĭ slovenesc s'aŭ numit. Pentru aceasta spre pomenirea neamuluĭ slovenesc și ceĭ de de mult cneazĭ ruseștĭ punea nume fiilor săĭ, lipindu-ĭ lângă slavă, adecă: Sviatoslav, Iaroslav, Mstislav, adecă: izbânditor pentru slavă, Mecislav, căcĭ că slăvit era prin sabie, și altele aseamene acestora.

De treĭ părțĭ ale lumiĭ ce să numesc: Asia, Africa și Europa. Arătare pe scurt de Asiia.

Asiia iaste o parte a lumiĭ maĭ mare și maĭ vestită. Maĭ mare pentru această căcĭ că mult întrece pre Africa și pre Europa cu mărimea. Maĭ vestită pentru aceasta că într'ânsa aŭ pus Dumnenezeŭ Raiul, pre om l-aŭ făcut și leagea aŭ dat. Într'ânsa iaste pământul cel făgăduit, Hristos s'aŭ născut, aŭ viețuit, aŭ murit și aŭ înviiat; dintr'ânsa au eșit ceĭ d'întâiu lăcuitorĭ a tot pământul și aĭ Măriĭ, astrologhiĭ și alte învățăturĭ. De acolò sânt toate aromatele, tămâia, rădăcinile ceale cu miros frumos, florile și scorțișoara, pietrile ceale maĭ scumpe și maĭ bune. Aceasta încă de demult să numiia mumă tuturor Împărățiilor și Domniilor celor țarĭ, pentru mărirea sa, pentru văzduhul cel bun, pentru istețimea minții omuluĭ, pentru averile sale ceale multe și îndestulimea de toate bunătățile. Acolò Împărățiile aŭ înflorit: a Asiriianilor, a Midilor, a Persilor, a Parthilor. Acolò Tartariia, Cataia, Persiia, Araviia, Idumeia, Siria, Finichiia, Asiria, Chesariia, Cappadochia, Paflogonia, Vithinia, Ionia, Caria, Lichia, Pamfilia, Chilichia și Tătariĭ, din cariĭ viteazul Împărat și marele-cniaz al Mosculuĭ Ioan,

www.dacoromanica.ro

feciorul luĭ Vasilie, multă mulțime aŭ întors la pravoslavnica credință și i-aŭ lipit de Înpărățiile Astrahanilor și ale Cazanilor, carii și până acum sănt supt norocita stăpânire a mariĭ Înpărățiĭ a Mosculuĭ, și să adaoge spre Asia cea mare și Asia a doao, cea maĭ mică. Și întru aceasta să cuprinde toată laturea carea iaste între Efrath și între Maria ce să chiamă Egheum, cariĭ o aŭ înpărțit Turciĭ în patru Pășiĭ. Acolò e Frighia, Lidia și Lica[o]nia, Armenia, Iveria, adecă Înpărățiia gruzenească, și altele.

De Africa.

Africa așijderea iaste o parte a pământuluĭ, carea s'aŭ chemat așa de la un Afra, din sămânța luĭ Avraam, iar uniĭ spun că s'aŭ zis Africa de la acest cuvant: aprica, ce să tălcuiaște: deșchisă, că iaste deșchisă și maĭ mult decât altele intoarsă spre soare, și închipuită în treĭ cornurĭ. De spre Miazănoapte să hotărăște cu Marea Italinească, de spre Apus și de spre Amiazăzi cu Ochianul, de spre Răsărit cu Marea Roșie. Acolò iaste Eghipetul, Ethiopiia, Cafrariia, Țara Arăpească, Mavritaniia, Nubiia, Liviia, Varvariia și Înpărăția fessenească, marrohinească, a Monoghemughilor, a Monomotapelor, Adel, Congo i prociaia.

De Evropa.

Europa așijderea iaste o parte a tot pământul, carea în lung mearge din hotarul Pòrtogalieĭ până în apa Tanais saŭ Donul, iar în lat din Arhipelag, adecă din marea cea din mijlocul pământuluĭ, până în Ochianul Ghibernilor. Cuprinde întru sine prea-slăvite și marĭ țărĭ, bogățiĭ și multe avuțiĭ, și multă mulțime de oameni, viteajĭ, puternicĭ și înțelepțĭ, și spre lăcuire iaste sănătoasă și bună. Într'ănsa sănt Grețiia, Thracia, unde iaste Constantinopoleos, Sloveaniĭ, Rușiĭ, Moscva, Țara Leșască, Litva, Mazoviia, Imuviĭ, Corilandiia, Leflandiĭ saŭ Livonia, Prusia, Cehiĭ, Slionschiĭ, Moraviia, Ungurĭĭ, Munteaniĭ, Moldoveaniĭ, Särbiĭ, Bulgariĭ, Bosna, Dalmatia, Alvania, Ahaia, Ispania, Aragonia, Caștiliia, Franțiia, Vittania saŭ Anglia, Liotaringhia, Burgundiia, Italiia, Ghermaniia, Romaniia, Niderlandiĭ, Brabantiia, Olandiia, Bavariia, Sveciia, Saxoniia, Dania Gotthiĭ, Șfedii, Lambia, Botnia, Filandia, Tartariia cea Mică saŭ Crămul, Perecopul saŭ Orul, și altele, care nefiind leasne cu amăruntul a le scrie deplin, s'aŭ scris maĭ pre scurt.

Însă iaste și a patra parte a lumiĭ:

www.dacoromanica.ro

America.

Carea să chiamă lume noao. Ci, de vreame ce aceasta maĭ pre urmă decât altele, de curând s'aŭ aflat și încă puțin e de treabă a să spune, pentru aceasta s'aŭ lăsat de nu s'aŭ scris.

De neamul rusesc și de numirea luĭ.

Noroadele ruseștĭ, acealea Sloveanĭ sănt, că dintru o nemenie, din tatăl lor Iafeth sănt, și tot o limbă sănt, că, precum Sloveaniĭ din slăvite lucrurile sale din ceput nume slăvit loruș ș'aŭ dobândit, așa după vremĭ dintru acest cuvănt: rossianiia, adecă răsipirea neamuluĭ săŭ prin multe țerĭ (că *rossianiia* răsipire să zice) Rosiianĭ, iar după aceaia Rosĭ s'aŭ chemat. Uniĭ în vremile aceastea nu de mult trecute aŭ povestit că Rușiĭ dintru o cetate ce să chiamă Rosi, ce iaste nu departe de Marele-Novogorod, să numesc, alțiĭ dintru o apă ce să zice Rosi, iar alțiĭ din părul plăviț, că și acum pretutindenea mulțĭ din Rușĭ sănt așa, dar mai vreadnic de credință și maĭ cuvios cuvănt iaste decât toate asemănările aceastea, din rosiianiia, adecă din răsipirea Rușiĭ numele acesta din vremile ceale de demult loruș ș-aŭ căștigat. Pentru că în largă partea lumiĭ prin multe și usebite părțĭ, uniĭ pre lângă Marea Neagră, lângă Euxinul Ponduluĭ, alțiĭ lângă Tanais saŭ Donul și lângă apa Volga, alțiĭ pre lângă Dunăre, pe lângă Nistru și Dnipru și pre lângă Desna, lat și usebit cu lăcașurile sale s'aŭ răsipit. Așa toțĭ istoriciĭ ceĭ vechĭ, ceĭ greceștĭ, ruseștĭ, rimleneștĭ, leșăștĭ mărturisesc maĭ vărtos, și Dumnezeiasca Scriptură din prorociia luĭ Iezechiil numele acesta al Rosilor cu cuviință arată, numind pre stăpânul Rosilor Mosoh. Și așa Rușiĭ din rosiianiia, adecă din răsipirea sa, s'aŭ chemat. Și din Sloveanĭ numaĭ cu numele să usibesc. Iar după neamul lor tot uniĭ sănt, și căcĭ ca acelaș neam slovenesc să chiamă, sloveno-rusesc.

De neamul Sarmatilor și de numirea lor.

Sauromatiia saŭ Sarmatiia iaste toată laturea soarteĭ luĭ Iafeth întru acestaș Europa ce iaste a treia parte a lumiĭ, însă îndoită iaste: una Schithia, unde șăd acum Schithiĭ, adecă Tătariĭ, a doao unde lăcuesc Muscaliĭ, Rușiĭ, Leașiĭ, Litveaniĭ, Prusiĭ iprocĭ. Sauromatia s'aŭ chemat la Grecĭ, de la norodul ce are asemănare cu ochiĭ șopărliĭ, pentru că șopărla greceaște *saurò* să chiamă, iar o-

www.dacoromanica.ro

chiul *omma*; însă nu așa cu totul firea ochilor prin numirea țărilor acestora, ci mai vărtos frica și bărbățiia norodului acestuia al Sarmatilor să închipuiaște, pentru că mai nainte tot pământul de norodul acesta să cutremura. Alți istorici neamul Sarmatilor îl aduc de la Sarmata saŭ de la Sarmofa, strănepotul luĭ Arfaxad, feciorul luĭ Sim. Alțiĭ de la Rifad, nepotul luĭ Iafeth. Pentru aceasta că semințiia lui Sarmof și a luĭ Rifad, înpreunându-se, dinpreună aŭ lăcuit; de unde supt aceast nume sarmaticesc toți strămoșiĭ sloveno-ruseștĭ, Moscaliĭ, Rușiĭ, Leașiĭ, Litveaniĭ, Pomoreaniĭ, Volineaniĭ și alțiĭ să încue. Pentru că și pre Sarmați tot așa ca și Rușiĭ, mutați din loc în loc și răschirați și răsipiți istoriciĭ ceĭ vechi greceștĭ înpreună cu ceĭ ruseștĭ și cu alțiĭ îĭ numesc.

De neamul roxolanesc și de numirea luĭ.

Dintre aceasteaș noroade sarmaticeștĭ și sloveno-ruseștĭ acest neam rusesc aŭ eșit, din cariĭ uniĭ să chiema Rossĭ, iar alțiĭ Alanĭ, iar după aceaia s'aŭ chiemat Roxolanĭ, ca cum ar fi Rosĭ și Alanĭ. De vreame ce toți istoriciĭ pre aceaste neamurĭ ce s'aŭ zis maĭ sus după numire numaĭ, iar nu după neamurĭ le desparte, a luĭ Iafeth maĭ mare semințe a fi spuindu-le, și a strămoșuluĭ lor Mosoh, fiiul luĭ, numindu-le. Pentru că aceasteaș noroade sloveno-ruseștĭ după vremĭ înmulțindu-se și prin usebite locurĭ lăcuind, încă și cu alte feliurĭ de nume, din ape, din păduri, din cămpĭ, din hotară, și din numele și din poreclele stăpânilor săĭ s'aŭ numit, precum: Bolgariĭ saŭ Volgariĭ, de la apa Volga, Murovleaniĭ de la apa Murova saŭ de la cneazul Morat, Poloceaniĭ de la apa Polota, Donțiĭ de la apa Don, Zaporujaniĭ de la Zaporoja, Cozaciĭ de la un Voevod oarecare al lor, de de mult slăvit, ce s'aŭ chemat Cozacò, Drevianiĭ saŭ Poliseaniĭ saŭ Polșceaniĭ de la acest nume *polia*, Sivereaniĭ de la laturea Siver (la dânșiĭ), adecă din laturea cea de spre Miazănoapte, cariĭ șăd pre lângă apele Desna și Seim, Litva de la Litvos, feciorul craiului prusesc, Leașiĭ de de la Leh, Craiul cel d'intâiŭ leșăsc, norodul moschicesc de la Mosoh, strămoșul lor și al tuturor Sloveno-Rușilor, feciorul luĭ Iafeth, iar cela ce aŭ înpărățit cetatea Moscul, de la apa Moscva și altele aseamenea acestora.

www.dacoromanica.ro

De Mosoh, strămoşul sloveno-rusesc, şi de seminţiia luĭ.

Mosoh, al şaselea fecior al luĭ Iafeth, nepotul luĭ Noe (Bîtiia, cap. 10, s[ti]h 2), să tălcuiaşte dupe limba ovreiască : întinzătoriŭ din încordarea arculuĭ şi din lăţimea a marĭ şi multe noroade mosohiceştĭ, sloveno-ruseştĭ, leşăştĭ, volinschiceştĭ, ceşăştĭ, bulgăreştĭ, sărbeştĭ, carvaschiceştĭ şi altele aseamene, căte după fel să ţin cu limba slovenească. Pentru că acesta Mosoh, în anul după Potop 131 eşind din Vavilon cu neamul săŭ, îndatăş în Asiia şi în Europa pre lăngă ţărmurile Pontuluĭ, adecă ale Mării Neagre, neamurile Moscoviţilor din numele săŭ li-aŭ aşăzat, şi, de acolò înmulţindu-se norodul, mergănd înnainte din zĭ în zi preste Marea Neagră, spre părţile de spre Miazănoapte, pre lăngă apa Donul şi Volga şi pre lăngă iazerul saŭ piciorul de mare Meotis, unde cade Donul în cămp, lat cu lăcaşurile sale s'aŭ tins, după tălcuirea numeluĭ tatăluĭ săŭ Mosoh. Pentru că, precum Iafeth să tălcuiaşte lăţime, aşa aseamene să tălcuiaşte şi Mosoh : încorditoriul saŭ departe-întinzătoriŭ. Şi aşa de la Mosoh strămoşul sloveno-rusesc, după urmarea, nu numaĭ Moscva, norodul cel mare, ci şi toată rusimea ce s'aŭ zis maĭ sus, aŭ eşit, măcar că unele laturĭ s'aŭ şi schimbat oarece în cuvinte, dar tot cu o limbă slovenească grăesc.

De numirea Mosculuĭ şi a cetăţiĭ înpărăteştĭ.

Numirea aceasta Moscva din numele strămoşuluĭ lor Mosoh eşind, măcar că din ceput ştiut aŭ fost de istoriciĭ ceĭ vechĭ, dar mult s'aŭ şi tăcut, pentru că, atuncea căndaceĭ treĭ fraţĭ, cneajiĭ Vareaghinilor (de care va fi maĭ jos), şi marea crăiasă Olga saŭ Elena şi cel ce întăiŭ singur-stăpănitoriŭ a toată Rusimea, Vladimir, iar maĭ pre urmă şi Monomah s'aŭ chemat, aŭ stăpănit Rusimea, atuncea Rosĭ să chema şi în pămănturile ruseştĭ numaĭ cneajĭ, slovenește slăviţĭ, aĭ Chievuluĭ, al Vladimiruluĭ, aĭ Novogoroduluĭ celuĭ maĭ marĕ, aĭ Cernigovuluĭ, aĭ Galiciuluĭ şi alţiĭ era. Că Moscva cetate, lăngă apa Moscva, de la numele eĭ aşa numindu-se, maĭ întăiŭ de lemn aŭ fost făcută, şi nu era slăvită pănă la marele cneaz Ioan Daniilovicĭ, carele Scaunul Cneajieĭ, ce s'aŭ mutat de la cetatea Vladimir, în cetatea Mosculuĭ l-aŭ mutat, şi aşa, pentru mărire Scaunuluĭ Cneajieĭ, ce s'aŭ mutat de la cetatea Vladimir, Moscva cetatea cea de Dumnezeŭ slăvită s'aŭ

www.dacoromanica.ro

păzit, și numele strămoșuluĭ ei Mosoh întru norodul rusesc s'aŭ înnoit. Care, cu pomenire nevestejită în veacĭ înflorind, și maĭ ales cu darul luĭ Dumnezeŭ, din puteare în puteare și din slavă în slavă sporind, la stepenă maĭ înnaltă a singure-stăpânitoareĭ Înpărăției s'aŭ înnălțat și, cu creștinătate, cu putearea și cu bărbățiia pravoslavnicilor Înpărați, maĭ vărtos cu marĭ minunĭ ale sfinților făcătorĭ de minunĭ rusești, moschicești, la înnălțarea fapteĭ bune suindu-se, ca soarele în lume s'aŭ luminat și maĭ mult decât altele strălucește.

De Cozarĭ.

Cozariĭ, de unde ar fi eșit cu un nume al săŭ ca acesta, adeverirea istoricilor de aceasta nu iaste făcută; însă și pre acești oamenĭ din neamul rusesc a fi îĭ socotesc, pre cariĭ marele cneaz Sviatoslav, feciorul luĭ Igor, dezlipindu-se eĭ de supt stăpânirea luĭ, iar i-aŭ supus cu puteare de oaste supt stăpânirea sa, luînd și slăvita lor cetate ce să chiamă Bilovis saŭ Bilaia Veja.

De Polovți, Pecenighĭ, Iatveaghĭ și Țimbri.

Polovțiĭ, Pecenigiĭ, Iatveaghiĭ și Țimbriĭ iar din semințiia luĭ Iafeth sânt, și iĭ aŭ săzut în câmpiĭ de lângă apele Donul și Volga, alțiĭ lângă apa Bogo, alțiĭ lângă Dnipru, Desna și Sesna, alțiĭ lângă Marea Neagră, unde iaste Hoțacul [1], Crămul, Perecopul și lângă iazerul Meotis. Alțiĭ aŭ săzut unde iaste Volinul, Podolea. Podleatia, Litva, Imudiĭ, și toți s'aŭ usebit în credință, uniĭ creștinĭ, alțiĭ păgânĭ rămâind.

De preaslăvita marea și Scaunul a tot norodul rusesc cetatea Chievul și începere eĭ.

Prea-slăvita cetate Chievul în ce anu s'ar fi întemeiat, în mulți istoricĭ ruseștĭ nu iaste numărul pus, fără numaĭ așa dovedesc începerea luĭ, că după înnălțarea Domnuluĭ nostru Isus Hristos la Ceriŭ, când, darul Duhuluĭ Sfânt luînd sfinții Apostolĭ, s'aŭ răsipit în tot pământul să propoveaduiască Evangheliia a toată făptura și la credința luĭ Hristos și la botez să o întoarcă, atuncea mare folositoriul lumiĭ, sfântul Apostol Andreiŭ cel chiemat întâiŭ după soartă, semănând sămânța cea cu bună roadă a Evangelieĭ Dom-

[1] Azac, Azov.

www.dacoromanica.ro

nului nostru Isus Hristos, în Europa s'au slobozit, în pământul grecesc spre Schithi, adecă Tătari, și, ajungând la Herson, i s'au spus că aproape iaste gura apei Dnipruluĭ. Și, vrând de acolò să meargă la Roma, au mers pre apa Dnipruluĭ în sus, și, apropiindu-se de măgurile ceale înnalte unde iaste acum Chievul, au stătut supt dănsele și, eșind spre aceale măguri, le-au blagoslovit și au rădicat o cruce în locul unde după aceaia s'au zidit o besearică a Înnălțăriĭ Sfinteĭ Crucĭ a Domnuluĭ, și, prorocind, au grăit ucenicilor luĭ, zicând: întru această măgură va străluci darul luĭ Dumnezeŭ, și va fi cetate mare, și va rădica Domnul Dumnezeŭ într'ânsa mulțime de besearicĭ. După aceaia s'au slobozit pre Dnipru și au venit la Sloveanĭ, unde iaste acum marea cetate Novogoroduluĭ, și de acolò prin țara Vareaghinilor s'au lăsat spre Roma, de care spune maĭ pre larg de viiața luĭ întru istoriile luĭ.

De cneaziĭ cariĭ au fost întâiŭ începătorĭ Chievuluĭ și de zidirea cetățiĭ Chievuluĭ și de numele eĭ.

După blagosloveniia și prorociia a alesuluĭ apărătoriŭ rusesc, a sfântuluĭ Apostol Andreĭ cel întâiŭ chemat spre măgurile Chievuluĭ, nu puțină vreame, venit-au din câmpĭ sălbatecĭ cu Sloveaniĭ, cu noroadele ceale marĭ și foarte viteajĭ, treĭ frațĭ bunĭ cneajĭ ruseștĭ. Numele celuĭ d'întâiŭ Chiĭ, al celuĭ de al doilea Șcec, al celuĭ de al treilea Corev saŭ Horiv, și au venit cu dănșiĭ și o soră a lor Libeda, către țărmurile Dnipruluĭ, unde era toate neamurile luĭ Iafeth și semințiia luĭ Mosoh. Unde, stăpânind aceale noroade și câmpiia, au început a face cetățĭ și orașe, pentru liniștea viețiĭ, și scăpare. Și întâiŭ fratele cel maĭ mare, anume Chiĭ, au întemeiat și au făcut o cetate și oraș pre o măgură pe apa Nipruluĭ, numindu-o pre ia din numele său: Chiev, în care anu istoricĭi ceĭ ruseștĭ nu scriŭ, dând pricină cum că atuncea carte nu știia, și nevoință spre aceasta și spre îndemnarea lucrurilor de preste an n'au fost, ci ca un prost și putearnic în locurile ceale de oaste norodul petrecea. Numaĭ un istoric au scris întemeiarea cetățiĭ Chievuluĭ în anul de la Nașterea luĭ Hristos 430. Al doilea frate, Șcec, au zidit nu departe de Chiev o cetate într'un deal, și o au numit pre dănsa Șcecavița, din numele său, care deal până acum să numește. Al treilea frate, Corev saŭ Horiv, au zidit o cetate, iar pre numele său: Horevița, iar după aceaia Vișgorod s'au chiemat. Iar sora lor, Libeda, lângă apa Libed ale sale așăzământurĭ au pus, și acolò și cetate într'un deal înnalt au zidit

www.dacoromanica.ro

după numele său: Libed. Avut-au acei cneajî la dânșii și Hetman, din carii cel d'intâiu au fost anume Radim, și de la acela s'au numit Radimceanii. Al doilea, Vetco, și de la acela Vetceanii, și sânt lânga apa Volga. Al treilea Dulipa, și de la acela Dulipiianii, lîngă apa Bogo, carii acum să chiamă Luceani.

De moartea lui Șcec și Horev și a lui Chîi și de următorii lor după dânșii.

Deaca s'au schimbat viiața cu moartea acești trei frați ruseștî, Chîi, Șcec și Horev, după îndelungata lor cneajie peste Rușî, după dânșii în locul lor cine ar fi stăpânit, adecă după a neamului vrednicie cetatea Chievul, multă neunire de aceasta iaste între istorici. Că, de ar fi și rămas următori, dar neștiuți au fost de scriitorî, pentru că au fost noroade proaste, neștiind scrisoare, și, de ar fi și fost scris ceva de dânșii desăvârșit, și aceaia prin dease și marî războae i-ar fi căutat să să piiarză. Numaî Striicovschiî neamul lor așa îl arată că după moartea acelor treî frați cneazî ruseștî, feciorii și următorii lor după dânșii în lung veac, fieștecarele după a sa înpărțeală, au stăpânit. Apoî după aceaia în locul lor Oscold și Dir cneajii dintru acelaș norod au stătut, de carii va fi maî jos.

Când au început Rușii a învăța carte.

Cade-să a ști că norodul sloveno-rusesc încă în anul de la Nașterea luî Hristos 790 au început a avea slove și a să învăța. Pentru că întru acel anu Înpăratul Grecesc, având războiu cu Sloveaniî, și, după ce au făcut pace cu dânșiî, le-au trimis lor spre semn de prieteșug și de pace nestricată slove, adecă slovele azbuchelor, a, b, v, iprociaia, care întru acea vreame din slovele [grecești] din nou le-au scos pentru Sloveanî, și de atuncea au început Rușiî a avea slove și carte și faptele sale a le scrie. Însă norodul rusesc au întrecut pre Leașî cu slovele și cu istoriile cu 209 de anî, pentru că Leașii pe vreamea luî Mecislav, întâiul cneaz creștinesc rusesc, au început a ceti și a scrie; întru care toți istoricii ceî letinești și grecești să unesc, precum și Stricovschiî luminat arată. Încă, de Rușî sau de ceî răsipiți în laturile ceale de spre Miazănoapte și de Marele-Novogorod, uniî din Rușî, tot dintru o parte și dintru un neam, în laturile ceale de spre Miazănoapte, lângă iazerul Ilmer, largu au șăzut, iar alții lângă apa Volhova, unde au șăzut Marele-Novo-

www.dacoromanica.ro

gorod, și aŭ ales pre un bărbat oarecarele vestit, anume Gostomisl, dintre dănșiĭ, cneaz, și după vremĭ cetatea aceasta spre atăta slavă și puteare aŭ crescut, căt un istoric oarecarele nemțesc, anume Cranțius, spre o pildă ca aceasta aŭ venit, zicănd: cine poate saŭ îndrăznește împrotiva luĭ Dumnezeŭ și asupra luĭ Novogorod? Iar, cănd aŭ început a fi întru multă împărechiiare între dănșiĭ și netocmire noroadele ruseștĭ, neînchinăndu-se pentru aleagerea de stăpăn dintru dănșiĭ, atuncea aŭ sfătuit acel vestit și înțelept bărbat Gostomisl, ce lăcuia în Novogorod, ca să trimită la Vareghi pe treĭ frați (cariĭ era cneazĭ slăviți și vestiți de vitejie) să-ĭ roage ca să fie cneazĭ ruseștĭ, pentru că Vareaghiĭ lăngă Marea Balticum (carea de mulțĭ să chiamă Vareajască) lăcașurile sale avea, și din limba slovenească era, și foarte viteajĭ era. Și așa după sfatul luĭ Gostomisl s'aŭ plinit, că aŭ venit după cearerea Rușilor aceĭ cneajĭ aĭ Vareaghinilor treĭ frați bunĭ din Țara Nemțească, anume Ruric, Sinaus saŭ Sineus, și Truvor saŭ Trivor, în pămăntul rusesc, în anul de la Facerea Lumiĭ 6370, iar de la Nașterea luĭ Hristos, după mărturiseala luĭ Cromer, 861.

De cneajiia luĭ Ruric, cu fraților săĭ, în pămăntul rusesc.

Ruric, Sineus și Truvor, fiind priimiți de toți Rușiĭ cu mare bucurie și cu mulțămită, îndatăș țara rusească ceaia ce să dedease de bună voe, cu voia a tot norodul, aŭ împărțit între dănșiĭ în treĭ părțĭ: cel maĭ mare, Ruric, s'aŭ luat luĭ cneajiia a Mareluĭ-Novogorod, și Scaunul săŭ s'aŭ pus în ostrovul iazeruluĭ Lagoda, Sineus aŭ cuprins laturile ruseștĭ ceale dupre lăngă Iazerul Albu, și acolò cetate luiș și stolița s'aŭ zidit, iar Truvor aŭ lăcuit și aŭ luat cneajiia pecovscoe și Scaunul săŭ s'aŭ pus în Svorțe saŭ în Izvorsc.

De Oscold și de Dir, adecă cum aŭ început a fi cneajĭ în Chiev.

Fost-aŭ pre lăngă cneazul rusesc al Novogoroduluĭ doĭ bărbați oarecariĭ vestiți (de care nu să știe de să vor fi tras din cneazul Chiĭ, ce aŭ fost el întemeietoriŭ Chievuluĭ), Oscold și Dir, cariĭ s'aŭ cerut la dănsul să meargă (precum mărturisește istoricul rusesc, cuviosul Nestor Pecerschiĭ), la Țarigrad cu neamul săŭ. Și, mergănd eĭ pre țărmurile Dnipruluĭ, aŭ văzut o cetate în deal și, stănd,

www.dacoromanica.ro

aŭ întrebat pre lăcuitoriĭ de acolò ce cetate ar fi aceaia, și i-aŭ spus luĭ că iaste cetatea Chievul și iaste zidită de treĭ frați: de Chiĭ, de Șcec și de Horev, și cum că sănt necăjiți de Cozarĭ și daŭ lor dajde. Și, așa spuindu-li-să de Chiev, s'aŭ așăzat într'ănsul, și, înpreunând și pre mulți Vareaghinĭ, aŭ început a stăpăni și a oblădui tot pământul acela al Chievuluĭ, ca niște cneazĭ.

De cneajiia luĭ Igor, feciorul luĭ Ruric, înpreună cu Oleg, rudeniia luĭ.

După moartea luĭ Ruric cneazuluĭ al Mareluĭ-Novogorod, aŭ rămas după dănsul feciorii luĭ, anume Igor, supt paza luĭ Oleg, rudeniia luĭ, cu toate cneajiile rusești. Și, de vreame ce Igor încă era tănăr, auzind Oleg că Oscold și Dir, umblă[nd] spre Țarigrad cu oaste, s'aŭ întors la Chiev rușinați, cu puțini slujitorĭ, îndatăș, luînd cu sine pre Igor, feciorul luĭ Ruric, s'aŭ dus la Chiev. Și, sosind la Chiev la cetate, aŭ stătut supt dănsa, și aŭ chemat cu înșălăciune la dănsul la tabără, din cetate, pre Oscold și pre Dir, ca cum ar fi pentru voroava prietenească. Iar eĭ, nimica temându-se de vre-un vicleșug, aŭ eșit la dănsul cu puțini oamenĭ. Atuncea Oleg le-aŭ arătat lor pre Igor, feciorul luĭ Ruric, zicând că acesta iaste moșteanul tuturor cneajiilor rusești, feciorul luĭ Ruric, și îndată aŭ poruncit de aŭ ucis pre Oscold și pre Dir d'innaintea luĭ. Și aŭ îngropat pre Oscold în dealul unde după aceaia Mare-Cneaghina Olga, după ce s'aŭ botezat, aŭ rădicat besearică întăiŭ Sfăntuluĭ Nicolae, — iar movila luĭ Dir iaste după besearica Sfinteĭ Irineĭ. Și întru acea vreame s'aŭ sfărșit moștenirea cneazilor rusești aĭ Chievuluĭ, celor de moșie, întru Oscold și Dir, și de la cneaziĭ Vareaghinilor, de la Igor, feciorul luĭ Ruric, ceialalți cneazĭ, până la cneaziĭ ceĭ marĭ moschicești, neamul s'aŭ tras.

De stăpănirea luĭ Oleg în Chiev și de moartea luĭ.

După omorărea luĭ Oscold și a luĭ Dir aŭ început a stăpăni în Chiev Oleg toate cneajiile rusești, supuind supt stăpănirea și biruința sa și ale luĭ Igor toate laturile cu puteare și cu feliŭ de fel de chibzuială, și, supuind pre Drevleanĭ, aŭ pus asupra lor dajde. Iar după aceaia, când s'aŭ veselit în Chiev pentru biruința, aŭ poruncit să-ĭ aducă înnainte calul luĭ cel iubit, și, chemând pre vrăjitoriĭ luĭ, i-aŭ întrebat ce li s'ar părea lor de acel cal. Iar eĭ i-aŭ

www.dacoromanica.ro

răspuns luĭ că: de la calul acesta iaste să-ţĭ fie ţie moartea. Pentru aceaia aŭ poruncit Oleg să ducă pre acel cal înlaturĭ de la dănsul şi să-l păzească deosebĭ. După aceaia aŭ umblat Oleg cu oaste în 2.000 de corăbiĭ la Ţarigrad; pre carele Înpăratul grecesc Leon prea-înţeleptul, neputănd să-l înfrăngă, l-aŭ înblănzit cu daruri, şi ş'aŭ cumpărat pace. Iar Oleg, luînd darurile, aŭ pus dajde pre Grecĭ ca la toate aceale 2.000 de corăbiĭ, întru care era în una căte 40 de bărbaţĭ, să dea la fieştecare om căte 12 grivne de argint. Şi pentru acea pricină şi după aceia, în vremile luĭ, Grecĭ aŭ dat dăjdĭ cneazilor ruseştĭ în Chiev, în Cernigov, în Novogorodul-cel-Mare, în Poloţca, iprocĭ. Iar, după ce s'aŭ întorsu Oleg de la Ţarigrad, aŭ venit în Chiev şi ş'aŭ adus aminte de calul săŭ de carele vrăjitorĭĭ luĭ ĭĭ spusease maĭ nainte şi, înţelegănd că aŭ murit calul acela, îndată s'aŭ dus să vază oasele luĭ. Şi, viind la oase, aŭ zis: Iată, vrăjitorilor, vrăjirea voastră: n'aş vrea să să întămpleaze voao moarte ca aceasta. Şi aŭ lovit în capul caluluĭ, şi îndată aŭ sărit din capul caluluĭ un şarpe cumplit şi l-aŭ muşcat pre dănsul într'un picior. Şi aşa, de muşcătura aceaia, aŭ murit Oleg, plinind anĭ 33 întru stăpăniia Chievuluĭ, Novogoroduluĭ, Poloţculuĭ, Izvorsculuĭ, Biloozersculuĭ şi a toată Rusimea, şi l-aŭ îngropat în dealul Şcovita, după obiceaiul păgănesc.

De cneajiia luĭ Igor, feciorul luĭ Ruric, în Chiev, după Oleg.

După moartea luĭ Oleg, Marele-Cneaz Igor, feciorul luĭ Ruric, aŭ început singur a ţinea cneajiia în Chiev, în Marele-Novogorod, în Poloţcov, în Bilazer şi în toate cneajiile şi Ţinuturile ruseştĭ ceale de spre Răsărit, de spre Miazănoapte şi de spre Amiazăzi. Şi, încă fiind viŭ Oleg, s'aŭ înpreunat cu Olga prea-înţăleapta şi frumoasa fecioară, strănepoata luĭ Gosto(s)misl din Polcov, şi aŭ pus Igor dăjdĭ maĭ greale pre Drevleanĭ decăt Oleg, cu care i-aŭ îngreuiat şi i-aŭ năcăjit foarte. Pentru care l-aŭ ucis pre el Drevleaniĭ, şi s'aŭ îngropat în Corestena, carea să chiamă acum Iscorest, supt o movilă mare, la anul 6458 de la Facerea Lumiĭ, iar de la Naşterea luĭ Hristos 450 *(sic)*.

De cneajiia Mareĭ-Cniaghinĭ Olgăĭ în Chiev.

Marea-Cniaghină Olga, după moartea bărbatuluĭ săŭ Igor, feciorul luĭ Ruric, rămăind, cu fiiu-săŭ Sviatoslav, văduvă, toate Ţi-

www.dacoromanica.ro

nuturile ruseștĭ le-aŭ luat supt biruința sa, și, nu ca un vas neputincios, fămeesc, ci ca un monarh prea-putearnec, toate cneajiile ruseștĭ cu bună chivernisire și înțelepciune le-aŭ chivernisit. Iar Drevleaniĭ, mare îndrăzneală luînd pentru omorărea stăpînuluĭ săŭ Igor, aŭ trimis la Olga Cniaghina 20 de bărbațĭ vestițĭ în luntre, sfătuindu-o pre ia de bună voe, iar, apoĭ, îngrozindu-o pre ia ca și făr de voe să să mărite după cneazul lor cel drevlenesc, anume Nizchin, ucigașul lui Igor. Iar ia, auzind soliia, aŭ poruncit pentru aceĭ vestițĭ logodnicĭ de le-aŭ făcut și cinste vestită, adecă aŭ săpat o groapă adîncă în curte și i-aŭ băgat pre eĭ, și ia, plecîndu-se la gura gropiĭ, aŭ întrebat pre logodniciĭ eĭ de sănătate, și aŭ poruncit de i-aŭ îngropat de viĭ în pămînt. Aceasta făcînd, îndată aŭ trimes olăcarĭ la Drevleanĭ cu închinăciune și cu mulțămită, căcĭ aŭ purtare de grijă pentru văduviia și sărăciia eĭ. Că aŭ zis: „Pre bărbatul mieŭ a-l înviia din morțĭ nu pocĭ, și, de vreame ce sînt tînără, a mă înpreuna în căsătorie cu cneazul vostru nu mă leapăd, numaĭ ce trimiteți pentru mine după cinstea mea oamenĭ vestițĭ, încă maĭ mulțĭ decît întăiŭ". Iar Drevleaniĭ cu mare bucurie aŭ trimis la dînsa 50 de bărbațĭ de neam mare. Și, deaca aŭ venit la Olga, aŭ poruncit (pentru niște oaspețĭ atăta de iubițĭ, și fiind osteniți de cale) de aŭ gătit o bae și i-aŭ pohtit pre eĭ ca dupre acea cale depărtată și după osteneală să să odihnească și să să speale în bae. Iar Olga aŭ poruncit de aŭ grămădit înprejurul băiĭ pae și hreasturĭ și, aprinzîndu-le, aŭ ars înpreună cu baia toțĭ trimișiĭ aceia. Și iar aŭ trimis Olga un olăcar la Drevleanĭ, să spue de venirea eĭ la dînșiĭ fără zăbavă, spre înpreunare în căsătorie cu cneazul lor, și să le fie stăpînă, numaĭ să gătească mieduri și bucate și alte băuturĭ de ajuns spre treaba aceĭ nunte vestite, în cetatea Corestena, saŭ, precum să chiamă acum, Iscorest.

De cniajiia Mareĭ-Cniaghinĭ Olgăĭ în Chiev, cînd aŭ mers la Drevleanĭ.

Marea-Cniaghini Olga, după făgăduința sa, cu mulțĭ oamenĭ gătițĭ, nu așa pentru înpreunarea nunțiĭ, cît pentru războiŭ, la vreamea cea însemnată aŭ mers la Corestena. Iar Drevleaniĭ, cu caĭ înpodobițĭ, cu haine înpodobindu-se, aŭ eșit întru întîmpinarea eĭ. Și, priimind-o pre ia cu mare cinste, aŭ întrebat de trimișiĭ lor ceĭ

www.dacoromanica.ro

d'intăiŭ şi aĭ doilea. Şi aŭ răspuns lor că: după noĭ, pre altă cale ce ştiŭ eĭ, cu toate averile şi bogăţiile meale vin. Şi aşa, după voroava eĭ cu Drevleaniĭ, aŭ mers maĭ nainte de nuntă la mormântul bărbatuluĭ săŭ Igor şi aŭ plâns preste dânsul şi preste Igor. Iar Drevleaniĭ aŭ zis către dânsa: „Noĭ pre bărbatul tăŭ l-am ucis, căcĭ n'aŭ fost milostiv spre noĭ; nu ca un stăpân cu ceĭ supuşĭ, ci ca un lup cu oile să purta". Atuncea Olga, tăinuind întru inima sa jalea şi mâniia, s'aŭ înbrăcat în haine luminate, de mult preţ, gătindu-se ca de nuntă, şi aŭ început a cinsti pre Drevleanĭ cu feliurĭ de băuturĭ. Iar oamenilor săĭ le-aŭ poruncit nicĭ cum să nu bea. Şi, deaca s'aŭ înbătat toţĭ Drevleaniĭ, îndată aŭ poruncit oamenilor săĭ celor gătiţĭ de i-aŭ tăiat pre eĭ. Şi aŭ perit atuncea 5.000 de Drevleanĭ. Şi aşa Olga, amestecând logodna cu sângele Drevleanilor, s'aŭ întors la Chiev.

De meargerea a doao a Olgăĭ la Drevleanĭ.

După aceaia Marea-Cniaghini Olga iarăş cu mare putere s'aŭ dus asupra Drevleanilor, înpreună cu fiiŭ-săŭ Sviatoslav, feciorul luĭ Igor, învăţându-l şi pre dânsul spre izbânda morţiĭ tătâne-săŭ. Şi aŭ bătut mare oaste a Drevleanilor la războiŭ, şi aŭ gonit pre ceĭ ce fugea de la războiŭ, până la cetatea lor, Corestena, unde s'aŭ închis Drevleaniĭ. Iar Olga toată vara aŭ stătut supt cetate, nedându-se înnapoĭ, muncindu-se ca să o ia. Şi, văzând prea-înţeleapta Cniaghini Olga că iaste cu anevoe a să apropiia să ia cetatea, aŭ chibzuit o măestrie foarte meşterşugită, şi aŭ trimis la toţĭ cetăţeaniĭ, zicând: „Acum am făcut izbândă pentru moartea bărbatuluĭ mieŭ, dar nu mă voiŭ întoarce de la voĭ până nu-mĭ veţĭ da vre o dajde, şi alt nu pohtesc nimic maĭ mult, făr de cât să-mĭ daţĭ dajde fieştecarele de la sine câte treĭ porumbĭ şi câte treĭ vrăbiĭ". Iar Drevleaniĭ, întru nimica acea dajde socotindu-o, li s'aŭ părut lucru mueresc, şi îndată cu mare grabă aŭ plinit aceaia. Iar Olga fieştecăruia porumbu şi vrabiĭ aŭ poruncit de le-aŭ legat în coade şi în aripĭ feştile gătite cu iarbă pucioasă şi, aprinzând feştilele, aŭ slobozit pasările seara, şi fieştecare porumb zbura la casa sa cu foc, şi vrabiia în straşină: în multe locurĭ aŭ aprins cetatea. Iar Olga, când ardea cetatea, îndată cu toată putearea aŭ început a să apropiia de toate părţile supt cetate. Atuncea, pentru arderea cetăţiĭ, fugind Drevleaniĭ, multă mulţime dintr'ânşiĭ aŭ ucis. Alţiĭ cu mu-

www.dacoromanica.ro

erile și cu copiiĭ aŭ arsu, și pre alțiĭ pre mulțĭ i-aŭ robit. Și așa înțeleapta și viteaza Cneaghini Olga, făcând izbândă pentru moartea bărbatuluĭ săŭ, aŭ luat supt a sa puteare toate cetățile Drevleanilor, și s'aŭ întors la Scaunul săŭ, la cetatea Chievuluĭ, cu mare bucurie, împreună cu fiiu-săŭ Sveatoslav.

De meargerea Olgăĭ la Țarigrad și de botezul eĭ.

În anul de la Facerea Lumiĭ 6463, iar de la Nașterea luĭ Hristos 955, Marea-Cniaghini a Chievuluĭ și a toată Rusimea, Olga, cu multă aveare în podoabe scumpe, cu corăbiĭ aŭ mers la Țarigrad, și, viind, cu boiariĭ ruseștĭ și cu curteaniĭ săĭ, înnaintea Înpăratuluĭ grecesc, după mărturiseala luĭ Stricovschiĭ și a luĭ Ioan Zamschi și după istoriia prea-cuviosuluĭ Nestor Pecerschiĭ, feciorul luĭ Costandin, Leon, i-aŭ dat luĭ marĭ daruri. Iar Înpăratul o aŭ priimit pre ia cu cuviință, și cinste vreadnică i-aŭ dat, și, îndemnându-se pentru frumusețea și slava și vitejiia eĭ, și pentru lățimea stăpâniei ruseștĭ, aŭ zis către dânsa: „Cuvine-se ție, Olgo, a fi Inpărăteasa Elena, și întru Înpărăția grecească, și împreună cu noĭ întru această cetate a noastră, Țarigradul, a petreace".

Și o aŭ îndemnat pre dânsa spre împreunarea nunțiĭ cu dânsul, că era văduvu. Iar Olga cu aceasta i-aŭ răspuns luĭ: „Înpărate, eŭ sânt păgână, și aicea am venit să mă învăț credința voastră creștinească. De veĭ să mă aibĭ pre mine fămeae, botează-mă."

Atuncea Patriiarhul Țarigraduluĭ, Polievt, după mărturiseala istoriculuĭ Zonară, învățându-o pre ia credința creștinească, o aŭ botezat împreună cu mulțĭ boiarĭ ruseștĭ, și însuși Înpăratul, după cearerea eĭ, i-aŭ fost eĭ naș saŭ tată de botez, și i-aŭ pus numele eĭ Elena, după asemănarea Înpărăteasiĭ ceĭ d'intâiŭ greceștĭ, Eleniĭ. Iar după botez aŭ pohtit Înpăratul pre Elena la dânsul la ospăț, unde, vorovind de mult, aŭ zis și aceasta către dânsa: ea să-ĭ fie luĭ Înpărătească precum s'aŭ făgăduit. Dar Elena i-aŭ răspuns luĭ: „Cum mă pohteștĭ pre mine, fiica ta cea din botez, ca să mă iaĭ muiare ție, pentru că, nu numaĭ în leagea creștinească, ci și în cea păgânească, necurat lucru iaste și urât ca să ia tatăl pre fie-sa muiare?".

Și s'aŭ minunat de aceasta Înpăratul și aŭ zis către dânsa: „Înșălatu-m'aĭ, o Olgo". Și, dându-ĭ eĭ marĭ daruri, o aŭ slobozit la țara sa. Iar Elena s'aŭ dus la preasfințitul Patriiarh pentru bla-

www.dacoromanica.ro

gosloveniia, să meargă în cale şi la casa sa, zicând: „Fiiul mieŭ Sveatoslav iaste păgăn şi norodul tot iaste păgăn. Să mă izbăvească Domnul Dumnezeŭ, preasfinţite milostive părinte, prin blagosloveniia şi arhiereştile tale rugăciunĭ de tot răul. Iar Patriiarhul aŭ zis către dănsa: „Fiica mea întru Hristos credincioasă, Hristos întru care te-aĭ botezat, acela însuş să te izbăvească şi să te păzească de toată ispita cea rea, precum aŭ izbăvit pre Noe din potop, pre Lot de Sodomleanĭ, pre Moisĭ cu Israiliteaniĭ de Faraon şi din casa robieĭ, pre David de Saul, pre Daniil din gurile leilor, pre ceĭ treĭ coconĭ din cuptoriŭ, aşa şi pre tine să te izbăvească de toată ispita, că blagoslovită eştĭ tu între muerile ruseştĭ. Pre tine te va ferici tot norodul rusesc în neamul cel următoriŭ şi întru nepoţiĭ tăĭ".

Şi, aceasta zicând, i-aŭ dat eĭ blagoslovenie şi un preot, şi o aŭ slobozit pre ia. Şi, deaca s'aŭ întorsu Marea-Cneaghini Olga, muma rusească cea întăiŭ începătoare de sfăntul botez Elena, în Chiev, pre mulţĭ Ruşĭ i-aŭ întorsu la Hristos şi cu sfăntul botez ca cu soarele aŭ gonit întunearecul închinăriĭ idolilor, şi pre ceĭ întunecaţĭ i-aŭ luminat. Şi în Chiev besearică întăiŭ a Sfăntuluĭ Nicolae, pre movila luĭ Oscold aŭ rădicat. Dar pre fiiu-săŭ Sveatoslav nici într'un chip n'aŭ putut să-l întoarcă la Hristos şi la cunoştinţa adevăratuluĭ Dumnezeŭ, pentru că era bărbat foarte viteaz şi toată viiaţa sa în oaste îşĭ petrecea. Pentru aceasta şi maicĭi sale i-aŭ răspuns zicând: De m'aş boteza eŭ, norodul şi ceĭ de o vărstă cu mine, aceasta a face nu vor vrea, şi de la mine să vor întoarce, şi eŭ nu voiŭ avea cu cine da războiŭ şi să apăr patriia. Că aŭ fost el viteaz atăta de bărbat, căt, în vreame ce ş'aŭ venit la vărsta sa, maĭ mult petrecea la cămp cu vitejiĭ săĭ ostaşĭ şi nicĭ casă, nicĭ corturĭ, fără numaĭ ipăngeaoa, nicĭ aşternuturĭ, nicĭ tingirĭ de hert nu lua. Că măncarea luĭ era uscată şi şădearea luĭ pre pămănt gol supt ceriŭ, şi culcarea pre ibăncĭ şi pre şa. Pentru aceaia pre toate noroadele ceale leaneşe şi dezmierdate le biruia.

De Cneajiia luĭ Sveatoslav, feciorul luĭ Igor, în Chiev şi de moartea creştiniĭ Mareĭ-Cniaghinĭ Eleneĭ.

În anul de la Facerea Lumiĭ 6463 şi de la Naşterea luĭ Hristos 955 Sveatoslav, feciorul luĭ Igor, nepotul luĭ Ruric, luînd puteare desăvărşit de la maică-sa Elena după botezul eĭ, aŭ început a fi

www.dacoromanica.ro

cneaz în Chiev peste toate cniajiile ruseștĭ, și aŭ supus supt biruința sa pre norodul Cozarilor și pre noroadele ruseștĭ. Și aŭ luat o cetate ce era Scaun, carea să chiema Boloviș, și cetățĭ bulgăreștĭ aŭ luat 80. Și, nefiind Sveatoslav în Chiev, iar Pecenighiĭ dintru aceale părțĭ unde iaste acum Litva Jmudiĭ, împreună cu alțiĭ, cu mare puteare viind supt Chiev, aŭ încungĭurat cetatea. Iar Olga saŭ Elena s'aŭ închis în cetate cu treĭ nepoțĭ aĭ săĭ, feciorii luĭ Sveatoslav: cu Iaropolc, cu Oleg și cu Vladimir, și aŭ trimis la Sveatoslav pentru apărarea. Iar el, îndată viind, au bătut pe Pecenighĭ. După aceaia aŭ zis către dănsul Elena: „Fiiul mieŭ Sveatoslave, iată, eŭ mă duc din lumea aceasta, iar tu, după ce mă veĭ îngropa, te veĭ duce unde veĭ vrea". Și așa, ca o prorociță a morții sale, a treia zi s'aŭ dus la cămara Împăratuluĭ ceresc. Și aŭ plăns după dănsa fiiul eĭ Sveatoslav, și nepoții, și tot norodul, și o aŭ îngropat preotul acela pre carele îl ținea lângă dănsa în locul unde aŭ poroncit, și o aŭ pomenit pre dănsa preotul cel creștinesc. Iar oasele eĭ, Marele-Cniaz Vladimir, nepotul eĭ, după botezul luĭ, ca pre niște sfinte le-aŭ rădicat, și în numărul sfinților iaste scrisă de Patriiarhul Fotie al Țarigraduluĭ. Și de atuncĭ Rușiĭ zioa și pomenirea eĭ o fac în luna luĭ Iulie 11 zile, și cu Besearica prăznuesc.

De înpărțirea Cniajieĭ luĭ Sveatoslav, feciorilor săĭ și de moartea luĭ.

Marele-Cniaz al Chievuluĭ și a toată Rusimea monarh, Sveatoslav, feciorul luĭ Igor, după moartea maicĭĭ sale Mareĭ-Cniaghinĭ Elenĭĭ, aŭ înpărțit cneajiia sa cea rusească la treĭ feciorĭ aĭ săĭ: luĭ Iaropolc, celuĭ d'intăiŭ, i-aŭ dat Chievul, luĭ Oleg, cel din mijloc, pre Drevleanĭ, cu Coristena și cu Priiaslavul, iar luĭ Vladimir, celuĭ maĭ mic, Marele-Novogorod, după cearerea cetățeanilor aĭ Mareluĭ-Novogorod. Iar el singur, neputând petreace în liniște, ca un bărbat viteaz ce era, aŭ mers asupra țărilor greceștĭ cu oaste, înpărățind atuncea Înpăratul Vasilie și Costandin, și aŭ bătut pre Grecĭ, și cetățĭ multe aŭ luat, și mare stricăciune aŭ făcut. Iar, când alțĭ cniazĭ aŭ cerut pace la dănsul prin feliurĭ de daruri, atuncea Sveatoslav n'aŭ vrut să ia de la dănșiĭ nicĭ aur, nicĭ argint, nicĭ mărgăritariŭ, fără numaĭ arme, paveze, sabiĭ, coifurĭ. Pentru aceasta aŭ turburat pre tot norodul grecesc, și s'aŭ sculat înprotiva cniazilor săĭ, zicând că supt stăpăniia unuĭ În-

www.dacoromanica.ro

părat ca acesta bine iaste a fi, carele nicĭ aur, nicĭ argint, nicĭ mărgăritariŭ, ci numaĭ arme şi paveze, pentru apărarea patrieĭ şi moşteniriĭ sale pohteaşte. Iar, când cu maĭ mare slavă să întorcea spre Chiev, i-aŭ ţinut luĭ calea Pecenighiĭ într'un loc răŭ, unde nu era leasne a să bate, între Zaporoje, nu departe de ţărmurile albe, şi aŭ ernat acolò întru'o încungiurare, iar primăvara aŭ căzut cneazul Pecenighilor, Cura saŭ Cures, asupra luĭ, şi aŭ bătut pre Ruşĭ, şi, pre Sveatoslav prinzându-l viŭ, aŭ poruncit de i-aŭ tăiat capul, şi aŭ făcut din ţestul capuluĭ luĭ un păhar, şi l-aŭ ferecat cu aur, cu o scrisoare ca aceasta: „Cela ce caută ceale striine, pierde al săŭ". Şi bea din păharul cela, veselindu-se de biruinţa sa cea slăvită preste Sveatoslav. Şi aŭ fost cniajiia luĭ Sveatoslav de toţĭ aniĭ 28.

De cniajiia luĭ Iaropolc, feciorul luĭ Sveatoslav, în Chiev.

După moartea tătăne-săŭ luĭ Sveatoslav, feciorul luĭ Igor, monarhuluĭ rusescu, aŭ început Iaropolc a ţinea cneajiia în Chiev, în toată Rusimea, însă înpreună cu fraţiĭ săĭ, cu Oleg şi cu Vladimir, măcar că de tatăl lor aŭ fost cu bun aşăzământ şi rânduială cu cnejiile înpărţite. Şi n'aŭ putut în pace şi întru unire să vieţuiască, de vreame ce cu înboldirea oarecăruia sveatnic slăvit, încă al tătăne-săŭ, anume Sfindel, saŭ Sveatold, s'aŭ sculat asupra frăţine-săŭ Oleg, cneazul Drevleanilor, şi aŭ bătut oastea drevlenească. Iar cniazul Oleg, fugind în cetatea sa Varicĭ, carea acum să chiamă Obruciov, şi neputând printre mulţimea de norod ce fugea în cetate să se îndease, aŭ căzut după un pod nalt, înpreună cu celalalt norod. Unde căzând, mulţime de norod l-aŭ înpresurat pre dănsul, şi aŭ murit. Pre carele abia aflându-l peste treĭ zile, l-aŭ adus la Iaropolc, şi aŭ plâns pentru dănsul Iaropolc, zicând către Sveatold: „iată vezĭ, Sveatolde, de trupul fratheluĭ mieŭ, că aceasta aŭ voit". Pentru că Sveatold, o pizmă oare care puind asupra luĭ Oleg, aŭ întărâtat pre Iaropolc asupra luĭ. Iar Vladimir, cneazul Mareluĭ-Novogorod, deaca aŭ auzit de uciderea frăţine-săŭ luĭ Oleg, care făcuse Iaropolc, îndată s'aŭ temut de aseamene răŭ, să nu paţă şi el aşa, şi aŭ fugit peste Marea Vareaghinilor. Iar Iaropolc, viind la Novogorodul-cel-Mare, l-aŭ luat şi aŭ pus într'ânsul pre nameastnicul săŭ, şi, luînd supt a sa biruinţă cneajiile fraţilor săĭ, s'aŭ făcut a toată Rusimea monarh.

www.dacoromanica.ro

De venirea Marleuĭ-Cneaz Vladimir, feciorul luĭ Sveatoslav, în Chiev, şi de cnejiia, de botezul şi de toată viiaţa luĭ.

În anul de la Facerea Lumiĭ 6972, iar de la Naşterea luĭ Hristos 971, Vladimir, feciorul luĭ Sveatoslav, cniaz fiind atuncĭ al Mareluĭ-Novogorod, cu multă puteare a Vareaghinilor s'aŭ întors la cneaziia sa, şi îndată aŭ luat supt biruinţa sa cea d'intăiŭ Marele-Novogorod şi pre nameastnicul luĭ Iaropolc l-aŭ gonit, şi pre al săŭ oarecarele, anume Dobin, puind, însuş a mearge cu multă oaste înprotiva frăţine-săŭ Iaropolc s'aŭ pornit. Şi maĭ nainte de meargerea sa la Chiev aŭ trimis Vladimir la Rogvold, cneazul Pecovsculuĭ, ca să-ĭ dea luĭ pre fie-sa Rognida saŭ Rohnida, să-ĭ fie luĭ muiare. Dar Rohnida n'aŭ vrut, pohtind înpreunarea nunţiĭ cu Iaropolc. Decĭ Vladimir s'aŭ măniiat căcĭ s'aŭ ocărât aşa, şi îndată s'aŭ dus asupra cniazuluĭ Rogvold al Pecovsculuĭ; a căruia puteare aŭ biruit, şi pre el singur şi pre 2 feciorĭ aĭ luĭ aŭ ucis, şi pre Rognida o aŭ luat luĭ muiare. După aceaia cu oastea ce era gata aŭ mers Vladimir asupra frăţine-săŭ Iaropolc, şi, viind supt cetatea Chievuluĭ, aŭ stătut şi s'aŭ îngropat lângă un drum, unde iaste drumul lângă şanţu până în zioa de astăzĭ. Iar Iaropolc s'aŭ închis în Chiev. Dar Vladimir, văzând că nu iaste leasne cu măestrie de oaste a lua cetatea, aŭ trimis pre ascuns la Voevodul Chievuluĭ cel cu fapta şi cu numele blud (ce să zice rătăcit), făgăduind luĭ mare cinste şi darurĭ, ca să-ĭ ajute să ucigă pre frate-săŭ Iaropolc. Decĭ Blud, ca un vrăjmaş şi hain stăpânuluĭ săŭ, luĭ Iaropolc, îndată s'aŭ făgăduit că va plini pohta luĭ Vladimir, sfătuindu-l pre el ca în tot chipul să să apropie supt cetate, iar pre Iaropolc l-aŭ îndemnat să fugă din cetate. Şi aşa Iaropolc, nepricepând meşteşugire cea hicleană a luĭ Blud, aŭ fugit din cetate din Chiev, la cetatea Gorodina, care aŭ fost la gura apeĭ Sula, socotind că va scăpa acolò de Vladimir. Dar Vladimir, luînd supt a sa biruinţă Chievul, s'aŭ dus cu puteare mare după Iaropolc, şi l-aŭ ocolit pre el în Gorodina, unde iar ticălosul Blud aŭ sfătuit pre Iaropolc să roage pre Vladimir de pace, ca pre un frate maĭ putearnic decât dănsul. Şi înşălătoriul acela aŭ trimis la Vladimir, făgăduindu-se luĭ că îndată va da pre Iaropolc, şi, dându-se Iaropolc după sfatul luĭ Blud, s'aŭ lăsat în nădeajdea miliĭ frăţeştĭ, şi aŭ plecat spre Vladimir. Dar, când aŭ vrut să

www.dacoromanica.ro

iasă din porțile cetății, îndată 2 Vareagheanĭ l-aŭ luat pre dănsul în sabiĭ pre suptțioriĭ, uitându-se Vladimir la aceaia dintr'o baște. Și aceasta toată aŭ făcut cu pohta stăpănieĭ. Pentru care și Iaropolc pre frate-săŭ Oleg aŭ omorât. Și așa Vladimir pre frate-săŭ Iaropolc l-aŭ dat morții.

De cniajiia Mareluĭ-Cniaz în Chiev, a luĭ Vladimir, și în toată Rusimea, și de singură-stăpănirea luĭ.

În anul de la Facerea Lumiĭ 6486, iar de la Nașterea luĭ Hristos 978, Marele-Cniaz Vladimir, feciorul luĭ Sveatoslav, din rădăcina luĭ Avgust, Chesariul Romanilor, ce aŭ stăpănit toată lumea, nepotul luĭ Igor, strănepotul luĭ Ruric, după moartea fraților săĭ, a luĭ Oleg și a luĭ Iaropolc, cuprinzând cnejiile lor, și toată Rusimea dea spre Miazănoapte, de spre Răsărit, de spre Amiazăzi, cea Albă și cea Neagră, luîndu-o înfru a sa biruință, aŭ început a să serie Înpărat și Mare-Cniaz și monarh rusesc. Și aŭ zidit și o cetate mare și frumoasă, 15 vărste departe de Chiev, numindu-o pre dănsa Bilgorod, și Scaunul cniajieĭ al Mareluĭ-Novogorod l-aŭ adus în Chiev. Și spre pomenire fraților sàĭ celor uciși aŭ început a rădica urăți luĭ Dumnezeŭ idoliĭ în Chiev și prin toate dealurile ceale după înprejur și prin cămpiĭ Chievuluĭ, și, făcându-le lor cinste și închinăciune dumnezeiască, el singur aŭ poruncit și tot norodului aseamene să facă, iar celor protivniciĭ le lua avuțiile și moșiile și boeriile.

De idoliĭ:

Întăiŭ aŭ rădicat un idol maĭ mare, anume Perun, Dumnezeul tunetuluĭ, al fulgeruluĭ și al norilor celor de ploae, într'un deal înnalt, lăngă răul Buricĭ, după asemănarea omuluĭ: trupul luĭ era vărsat de argint, urechile de aur, picioarele de hier, și în mâinĭ ținea o piatră aseamenea cu piiatra trăsnetuluĭ, cu robinuriĭ și cu anthrax (ce iaste piiatră în chipul foculuĭ) înpodobit, și înnaintea luĭ pururea ardea foc. Iar, de să întâmpla, pentru nepurtarea de grijă a jertvitoriuluĭ, să să stingă focul, atuncea pentru aceaia pre jertvitoriul acela, ca pre un vrăjmaș al Dumnezeuluĭ săŭ, cu moarte îl pedepsiia. Al doilea idol aŭ fost Volost, Dumnezeul dobitoacelor, al treilea Pozvizd, pre carele uniĭ îl chiema Pohvist, alțiĭ Vifor, mărturisindu-l pre dănsul a fi Dumnezeul văzduhuluĭ, al vremiĭ bune și al vremiĭ reale. Al patrulea idol Ladoș și pre

www.dacoromanica.ro

acela îl avea Dumnezeul nunţilor şi a toată norocirea, şi-ĭ aducea luĭ jertve ceia ce să gătiia să să însoare, socotind că cu ajutoriul luĭ Lado nuntă bună şi viiaţă drăgăstoasă îşĭ vor dobândi. Şi această măscăriciune de la slujitoriĭ idolilor celor de demult s'aŭ tras, cariĭ pre uniĭ din idolĭ Lelia şi Polele îĭ chiema, a căror urătul de Dumnezeŭ nume şi până astăzĭ prin oarecare laturĭ prin adunărĭ şi prin jocurĭ cântând: lelio, lelio, polelio, precum şi la noĭ zic: lelio, lelio, îl chiamă. Aşijderea şi pre muma luĭ Lelia şi a luĭ Polelia, Lada, o cântă anume: Lado, lado. Şi, această înşălăciune veache diivolească a acestuĭ idol trăgându-se, la veseliile ceale de nuntă din măinĭ plesnind şi în masă bătând, cântă, de care pravoslavniculuĭ creştin în tot chipul ĭi să cade să să păzească, ca să nu facă întărătare pedeapsiĭ luĭ Dumnezeŭ pre dânsul. Al cincelea idol, Cupalo, pre carele socotiia a fi Dumnezeul roadelor pământuluĭ, şi aceluia, ceia ce era întunecaţĭ cu înşălăciunea drăcească aducea mulţămită şi jertve la începutul secerişnluĭ. Aceluiaş Dumnezeŭ Cupalo, saŭ maĭ adevărat drac numindu-l, pomenire luĭ şi până acum prin oarecare părţĭ ruseştĭ încă să ţine, maĭ ales în seara Naşterieĭ Sfântuluĭ Ioan Botezătoriul: adunându-se seara tinerĭ, parte bărbătească şi muerească, îşĭ împletesc cunună lor dintru o buruiană oarecarea, şi le pun pre capul lor, şi să şi încing cu dânsele. Şi încă la acel joc drăcesc fac şi foc, şi împrejurul luĭ, luîndu-se de mână, umblă ca niște necuraţĭ, şi joacă şi, cântărĭ cântând ale spurcatuluĭ Cupalo, adeasea poftorindu-le şi sărind preste foc, pre dânşiĭ singurĭ aceluiaşĭ drac Cupalo jertvă să aduc. Şi alte lucrurĭ diivoleştĭ multe în adunările ceale spurcate fac, — care a le scrie nu iaste cu putinţă. După praznicul acesta al Sfântuluĭ Ioan Botezătoriul, încă şi la praznicul Sfinţilor Apostolĭ, al luĭ Petru şi Pavel, cursa sa diiavolul o întinde prin legine, pentru că celora ce să leagănă de multe orĭ să întâmplă de cad făr de veaste în pământ şi mor, şi răŭ făr de pocăinţă sufletul şi-l daŭ. Pentru aceaia şi de leaginile acealea ca de niște curse diivoleştĭ a să feri fieştecăruia om credincios i să cade, ca să nu cază şi să să încurce într'ânsele.

De udarea cu apă la Paştĭ.

Oarecariĭ din fărdelegile ceale de demult, pentru înmulţirea roadelor pământuluĭ, aducea jertve izvoarălor şi iazerilor. Iar uniorea şi pre oamenĭ afunda în apă prin oarecare părţĭ ruseştĭ, încă şi

www.dacoromanica.ro

până acum a aceluĭ netrebnic de demult i să înnoiaşte pomenirea. Că, pe vreamea zilĭĭ ceĭ luminate a Învierĭĭ luĭ Hristos, adunându-se tinerĭ şi bătrânĭ, parte bărbătească şi fămeiască, unul pre altul după asemănarea unĭĭ măngăerĭ oarecăriia, să arunce în apă, şi să întâmplează celuĭ aruncat în apă, după lucrarea diivolească, de să loveaşte, aŭ de piiatră, aŭ de lemn, şi răŭ îşĭ dă sufletul săŭ; iar alţiĭ, măcar că nu-ĭ aruucă în apă, dar aduc apă, înnoind jertva aceluiaş drac, după obicinuinţele sale sale ceale de demult,— măcar că acum fac spre obiceaiŭ de măngăiare, iar nu jertfă idolilor. Însă mai bine ar fi aceasta de nu ar fi.

Al şaselea idol, Coleada, Dumnezeul praznicilor, căruia praznic mare în luna luĭ Dechemvrie în 24 de zile făcea. Însă, măcar că norodul rusesc s'aŭ şi luminat cu sfântul botez şi idoliĭ i-aŭ surpat, dar uniĭ pomenirea aceluĭ drac Coleada şi până acuma nu încetează a o înnoi: începând de la Naşterea Domnuluĭ Nostru Isus Hristos, pentru toate zilele ceale sfinte, adunându-se la jocurĭ urâte luĭ Dumnezeŭ, cântă cântărĭ, şi într'ânsele, măcar că şi de naşterea luĭ Hristos fac pomenire, dar şi pre Coleada, înşălăciunea cea veache diivolească, de multe orĭ, făr de leage poftorind, îl înpreună. Încăş la aceale adunărĭ ale sale, călcătoriĭ de leage şi pre un Satana Tura oarecarele şi alte măscăriciunĭ urâte luĭ Dumnezeŭ izvodind pomenesc. Alţiĭ feţele sale şi toată podoaba omenească cea făcută după chipul şi după asemănarea luĭ Dumnezeŭ cu neşte chipurĭ oarecarele groaznice, tocmite spre închipuire diiavoluluĭ, îşi acopere feţele, îngrozind saŭ şi veselind pre oamenĭ, iar pre făcătoriul şi ziditoriul săŭ ocărând, ca cum ar ură şi s'ar scârbi de facerea măinilor luĭ. Care datoriŭ iaste tot creştinul a o lăsa şi după chipul care ne-aŭ făcut pre noĭ Dumnezeŭ a umbla,— că nu ni să cade alte urăciunĭ, protivnice luĭ Dumnezeŭ, a izvodi. Afară de aceĭ idolĭ, chipurĭ drăceştĭ, încă şi alţĭ idolĭ mulţĭ era, anume: Usliad, Curşa saŭ Horsă, iprocĭ.

De muerile luĭ Vladimir.

Vladimir, având întru stăpâniia sa pace şi linişte, de pohta trupească foarte cuprins aŭ fost, că şase muerĭ aŭ avut. Cea d'intâiŭ s'aŭ chemat Rohlida, cniaghinia din Pecov, carea aŭ născut 4 fecioriĭ; pre Iziaslav, pre Mstislav, Iaroslav, Vsevolod. A patra, Cehinea, din carea s'aŭ născut Sveatoslav şi Stanislav. A cincea, Bulgareasă, din carea s'aŭ născut Boris şi Glib. A şasea au fost Greaca Anna,

www.dacoromanica.ro

pentru carea s'aŭ și botezat, și dintr'ănsa aŭ avut o fată anume Mariia, pre carea o aŭ măritat după Cazimir Craiul cel d'intăiŭ leșăsc, și aceasta aŭ născut pre Boleslav cel îndrăzneț, care aŭ ucis pre Stanislav, episcopul Cracovului. Afară de aceale muerĭ, încă aŭ maĭ avut țiitoare 300 în Vișgorod, în Berestov, și în Sebrah, 200 în Beligorod, 300; de toate muerile, 800. Și nu i-aŭ ajuns atăta mulțime de țiitoare, ci încă și feate care i-aŭ plăcut, și muerĭ de la bărbațĭ aŭ luat cu sila, cu atăta aprindere de pohtă luĭ Solomon asemănându-se. Însă aŭ făcut aceasta Vladimir când aŭ fost întru întunearecul închinăriĭ idolilor, iar, după aceaia, daca s'aŭ luminat cu lumina sfăntuluĭ botez, viind la cunoștința adevăruluĭ, atuncea de acel fel de spurcăciune și el singur s'aŭ scărbit, și altora ca să nu facă aseamenea, aŭ poruncit.

De vitejiia luĭ Vladimir.

Insușĭ stăpănind Vladimir în toată Rusimea, ș'aŭ întors găndu săŭ spre războiŭ și vitejie. Întăiŭ aŭ rădicat oaste asupra luĭ Mecislav cneazul leșăsc, și aŭ luat supt biruința sa cetatea Peremislea și Cervenul și volostia Radomiruluĭ și alte multe, și aŭ biruit și pre Vareacĭ (adecă Viaticĭ), și aŭ pus pre dănșiĭ dajde, căte un șalăŭ de plug. După aceaia Vladimir s'aŭ dus cu oaste mare preste Dunăre, și aŭ luat supt biruința sa pămăntul (saŭ țara) Bulgarilor, al Sărbilor, al Harvaților, al Sedmigraduluĭ, pre latveaghĭ, pre Viaticĭ, pre Moldoveanĭ, pre Munteanĭ, pre Tătarĭ, și dajde aŭ pus pre dănșiĭ, — cariĭ maĭ nainte aŭ dat dajde Înpăraților greceștĭl

De Biliĭgorod, cum s'aŭ slobozit de încungiurarea Pecenighilor prin Chiseliță.

Fiind Vladimir la oaste, aŭ venit Pecenighiĭ și aŭ încungiurat Biliigorodul Chievuluĭ, unde era țiitoarele luĭ Vladimir. Și aŭ întărit între sine cuvănt să stea supt cetate pănă ce vor muri cetățeaniĭ ceĭ dinlăuntru de foame. Și, vrănd cetățeaniĭ să să închine. Pecenighilor, nu i-aŭ lăsat pre eĭ un om oarecarele, ci, adunănd unde aŭ putut găsi ovăs și tărățe, aŭ poruncit de aŭ făcut în doao cade chiselițe, iar în a treia cadă mursă de miere. Și aŭ săpat treĭ puțurĭ, și aŭ băgat într'ănsele aceale treĭ cade, deosebĭ ceale cu chiselița și deosebĭ ceale cu mursa. Iar a doao zi aŭ chemat pre uniĭ din căpeteniile Pecenighilor în cetate, și le-aŭ arătat lor puțu-

www.dacoromanica.ro

rile cu chisăliță și cu mursa, și cetățeanii, înnaintea lor scoțând cu citura, aŭ fiert și, îndulcindu-o cu mursă, aŭ mâncat singurĭ, și aŭ ospătat și pre Pecenighĭ. Apoĭ, dându-le lor din destul chisăliță și mursă în vase, i-aŭ slobozit din cetate, zicând: „de va lipsi voao de mâncare supt cetate, iată cetățeaniĭ vor trimite voao bucate". Iar Pecenighiĭ, văzând minunată îndestulime de bucate, socotind că nu-ĭ vor putea omorâ cu foamea, s'aŭ întors înnapoĭ. Și așa Beligorodul cu o meșteșugire ca aceasta s'aŭ mântuit de încungiurarea Pecenighilor. Iar omuluĭ aceluia care aŭ meșteșugit acea izvodire, i-aŭ pus numele Chisil, și spun cum să fie fost acel om din semințiia luĭ Sveadel saŭ Sveatold, sveatniculuĭ celuĭ vestit al lu' Sveatoslav și al luĭ Vladimir.

De biruința luĭ Vladimir preste Pecenighĭ, supt Periiaslav, și de când s'aŭ zidit Periiaslavul, și de unde s'aŭ numit.

După aceasta auzind Vladimir că Pecenighiĭ s'aŭ supus cu tabăra lângă apa Trubeș, pornindu-se asupra Chievuluĭ, îndată cu oaste gata aŭ mersu înpotriva Pecenighilor, și aŭ tăbărât cu oștile sale de altă parte de apa aceaia, unde iaste acum cetatea Periiaslavul. Iar Pecenighiĭ, văzând putearea luĭ Vladimir, aŭ trimis la dânsul ca să-ĭ trimiță din Rușĭ vre-un viteaz luptătoriŭ înpotriva unuĭ viteaz al lor, să să lupte deosebĭ amândoĭ, și care parte va birui, să să supue aceiia partea cea biruită. De aceasta auzind Vladimir, mult s'aŭ mâhnit, și foarte s'aŭ întristat, căcĭ luptătoriŭ la dânsul nu să afla. Dar în vreamea grijiĭ aceiia aŭ venit la dânsul un bătrân oarecarele Periiaslavean și i-aŭ spus luĭ că are un fecior al luĭ foarte tare, pre carele nimenĭ din copilărie nu l-aŭ biruit. Și așa i-aŭ părut de bine Înpăratuluĭ de o veaste ca aceaia, și îndată aŭ chemat pre luptătoriul acela, și l-aŭ întrebat pre el: oare putea-va să să lupte cu Pecenigul. Iar luptătoriul acela aŭ zis Înpăratuluĭ: „să mă ispiteștĭ întâiŭ". Atuncea aŭ poruncit Înpăratul, după sfatul luĭ, de i-aŭ adus un boŭ foarte tare, și l-aŭ întărâtat pre el, încă și un her arsu aŭ pus pre dânsul; carele, cu herul fiind arsu, mâniindu-se și iute fugind, l-aŭ apucat pre el luptătoriul cu mâinile de șolduri, și i-aŭ jupuit pielea cu carne cât aŭ putut apuca. Iar Vladimir s'aŭ mirat de vârtutea luĭ, dar să îndoia, căcĭ luptătoriul era mic de vârstă. Însă, sfârșitul biruințeĭ încredințându-l noroculuĭ, aŭ trimis la Pecenighĭ, zicând ca să-și trimiță viteazul lor la

www.dacoromanica.ro

luptă. Și îndată Pecenigul acela, om gros și spătos fiind și al doilea Goliiath la stat, aŭ eșit și, stând în mijloc, mișcându-se din speate, cu glas mare aŭ strigat către Ruși, ocărându-i pre eĭ, — și nu pre unul, ci treĭ înprotiva sa chemând. Atuncea din partea Rușilor luptătoriul acela, om mic fiind, iar vărtos, aŭ eșit în mijloc la luptă. Iar Pecenicul, văzând pre el, l-aŭ ocărât. Și, luîndu-l în răs, l-aŭ numit: broască țestoasă. Și îndată s'aŭ apucat amândoĭ tare cu mâinile și aŭ început a să luptă. Și Pecenigulŭĭ prin mărirea trupuluĭ, iar Rusuluĭ prin iuțimea ce avea, îĭ sporiia. Și, fiind Rusul mic, sărind în laturĭ și repezindu-se, aŭ lovit pre Pecenig cu capul în pântecele luĭ cel gros, peste buric. Iar Pecenigul cel mare, neputându-se ținea, aŭ căzut, și îndată aŭ sărit, și, așa rușinat fiind, foarte s'aŭ mâniiat, și aŭ răcnit ca un leŭ, și aŭ lovit cu pumnul asupra Rusuluĭ celuĭ mic. Iar Rusul, ager fiind, aŭ sărit din loc în laturĭ. Iar Pecenigul, ca un greŭ Goliiath, învârtindu-se iute, s'aŭ poticnit, și aŭ căzut pre pământ. Atuncea aŭ grăbit Rusul și aŭ sărit desupra luĭ, și nu i-aŭ dat luĭ răgaz să să îndrepteaze iarăș, ci, tare înpresurându-l și încălecând pre el ca pre un cal, l-aŭ ucis cu pumnul preste fălcĭ, până ce și dințiĭ cu sânge i-aŭ sărit. După aceaia l-aŭ luat de gât și l-aŭ sugrumat, așa zăcând el până ce întru acel loc și sufletul i-aŭ eșit. Iar Vladimir, văzând biruința luptătoriuluĭ săŭ, îndată aŭ strigat, și aŭ alergat cu putearea sa asupra Pecenighilor, și i-aŭ lovit pre dânșiĭ cu lovire de pierzare, ca oarecând Saul prin David pre Filisteanĭ. Și întru acel loc unde s'aŭ făcut acea prea-slăvită biruință preste Pecenighĭ, aŭ făcut cetate, și o aŭ numit Preiaslav, căcĭ aŭ adus slavă de la Pecenighĭ luĭ Vladimir slăvitul acela luptătoriŭ. Iar istoriciĭ ceĭ leșășteĭ spun că Preiaslavean aŭ fost luptătoriul acela, din satul Periiaslav: pentru aceaia aŭ făcut cetatea aceaia Vladimir, și o aŭ numit pre ia Periiaslav, și pre viteazul acela l-aŭ cinstit cu slavă mare, și pre tatăl luĭ l-aŭ boerit.

De soliĭ ceĭ trimișĭ din multe părțĭ ca să pleace pre Vladimir la credință.

Când Marele-Cniaz Vladimir, monarhul a toată Rusimea, pentru vitejiia și mărirea Înpărățieĭ sale, în toată lumea maĭ mult decât alțiĭ s'aŭ proslăvit, și întunearecul înșălăciuniĭ drăcești, adecă slujirea idolilor, încă nu era gonită de la dânsul cu lumina sfântuluĭ botez, atuncea aŭ început a veni solĭ de la multe Înpărățiĭ și Crăiĭ,

www.dacoromanica.ro

fiştecare lăudându-şĭ credinţa sa. Şi întăiŭ aŭ venit Mahometeaniĭ, adecă Turciĭ, pre cariĭ i-aŭ întrebat Vladimir de credinţă, iar eĭ aŭ răspuns: „Creadem luĭ Dumnezeŭ, şi Mahomet ne-aŭ dat noao voe să avem mueriĭ cine căte va vrea şi întru toate voile să petreacem, numaĭ să ne tăem împrejur, şi carne de porc să nu mănc㠄, şi vin să nu bem. Şi alte grozăviĭ aŭ spus, care nu iaste cu cuviinţă a le scrie. Iar Vladimir, fiind iubitoriŭ de mueriĭ, cu de-adinsul i-aŭ ascultat spuind eĭ de mueriĭ, iar tăiarea împrejur şi a nu bea vin nu i-aŭ plăcut, şi aŭ zis către dănşiĭ: „Nu putem noĭ trăi făr de vin, de vreame ce toate veseliile în Rusime şi prieteşugul cu băutură să face". Aşa aŭ răspuns şi Tătarilor, Eghipteanilor, Aravleanilor, Neamţilor, Jidovilor şi altora. Şi aŭ trimis adeasea şi Papa de la Roma şi Chesariĭ şi cneajiĭ ca să priimească credinţa lor şi leagea. Dar Vladimir n'aŭ vrut să o priimească, căcĭ ţeremoniile letineştĭ şi bisearicile lor nu i-aŭ plăcut; numaĭ soliĭ ceĭ trimişĭ de la Înpăraţiĭ şi Patriiarşiĭ greceştĭ aŭ avut loc la dănşiĭ, cu credinţa şi cu rănduiala legiĭ sale, precum acelaş istoric leşăscu Striicovschi mărturiseaşte.

De soliĭ ceĭ trimişĭ la Vladimir, ceĭ greceştĭ.

Când aŭ venit soli la Vladimir, de la Înpăraţiĭ greceştĭ Vasilie şi Costandin, şi Chiril Filosoful cu dănşiĭ, atuncea acel Chiril Grec, ca un bărbat înţelept, de multe oriĭ aŭ vorbit cu Vladimir de credinţa creştinească, începând de la Facerea Lumiĭ, din toate proroc㠄 pănă la întruparea Domnuluĭ nostru Isus Hristos, de botez, de patime, de răstignire şi de înviiarea luĭ din morţĭ cea de a treia zi. Iar mai pre urmă aŭ făcut vorbă de a doao venire a luĭ Hristos, de înfricoşatul judeţ, de munca păcătoşilor şi de Înpărăţiia cea fără de sfărşit şi ce iaste gătită dreptilor. Şi i-aŭ dat luĭ întru aceaia daruriĭ: o zăveasă mare, ţesută cu aur, trimisă de la aceĭ Înpăraţĭ greceştĭ şi de la Patriiarhul, întru carea era cu meşteşug închipuit înfricoşatul judeţ al luĭ Dumnezeŭ. La care uitându-se Vladimir cu oserdie, aŭ întrebat pre filosofĭ ca să-ĭ spue luĭ cine sănt ceĭ ce staŭ de-a dreapta şi ceĭ ce staŭ de-a stănga. Şi i-aŭ spus luĭ filosoful că de-a dreapta vor sta ceĭ ce cred în Domnul Nostru Isus Hristos şi să botează în numele Tatăluĭ şi al Fiiuluĭ şi al Sfăntuluĭ Duh şi fac fapte bune, şi după moartea această trecătoare vor moşteni viiaţa de veacĭ şi Înpărăţiia Ceriuluĭ, iar de-a stănga vor sta ceia ce nu cred în Dumnezeŭ şi nu să

www.dacoromanica.ro

botează și fără de leage viețuesc și fac fapte reale după pohtele sale,—carii vor mearge în focul nestins, la muncă fără de sfârșit, unde viermii nu vor adormi, și va fi scărșnirea dinților. Atuncea, deaca aŭ auzit Vladimir, aŭ ohtat și aŭ zis: „Ferice de ceia ce vor sta de-a dreapta, iar amar celora ce vor fi de-a stânga". Iar Chiril aŭ răspuns: „De te veĭ boteza, Înpărate, și de veĭ părăsi faptele ceale reale, veĭ fi și tu de-a dreapta; iar, de veĭ petreace în păgânătate, va fi și locul tăŭ de-a stânga". Iar Vladimir s'aŭ făgăduit că să va boteza, „și după aceaia voiŭ lua seama bine și voiŭ ispiti pentru toate credințele". Și aŭ slobozit pre filosof cu marĭ daruri și cu cinste.

De sfatul luĭ Vladimir pentru credință și de soliĭ luĭ ce aŭ trimis să vază cine cum creade.

După ce s'aŭ dus Sfântul Chiril Filosoful, aŭ chemat la sine Vladimir pre boiariĭ săĭ ceĭ de sfat în cetatea Vladimir, ce iaste lângă apa Cleazma, carea o aŭ zidit după numele săŭ, și întru aceaia Scaunul săŭ cel înpărătesc ș'aŭ adus din Chiev (și s'aŭ ținut Scaunul înpărătesc acolò, până la Ioan, feciorul luĭ Daniil cneazul belorusesc, carele aŭ adus Scaunul din Vladimir la cetatea Moscva). Și aŭ început Vladimir a face vorbă către boiariĭ săĭ de aceĭ solĭ ce aŭ fost trimișĭ din multe părțĭ să-și laude credințele sale, și de Chiril Filosoful, cel trimis de Înpărații greceștĭ, cum i-aŭ povestit luĭ de la începutul lumiĭ până la întruparea Domnuluĭ, și de botez, și de înviiare, și de Înpărăția Ceriuluĭ, și de munca gheeniĭ. Și aŭ zis către dânsul boiariĭ și înțelepțiĭ luĭ: „Pururea fieștecine ale sale laudă, iar nu le huleaște. Iar tu, Înpărate, de vreĭ maĭ adevărat să dovedeștĭ adevărul, aĭ mulțime de oameni înțelepțĭ. Trimite-ĭ pre eĭ în toate părțile pământuluĭ ca să vază cine cum creade și cine cum slujaște luĭ Dumnezeŭ, și, întorcându-se, vor spune ție și noao de toate cu amăruntul și desăvârșit. văzând cu ochiĭ". Și după sfatul acela îndată aŭ trimis Vladimir feliurĭ de oameni pretutindenea ca să vază cine cum creade. Deci ceĭ trimișĭ de la dânsul prin toate țările aŭ ispitit și aŭ luat seama bine cine cum creade și cum slujăște luĭ Dumnezeŭ. Iar maĭ pre urmă aŭ trimis și la Țarigrad, și aŭ spus Înpăraților greceștĭ, luĭ Vasilie și luĭ Costandin, pricina veniriĭ sale. Iar Înpărații foarte le aŭ părut bine, și aŭ făcut știre preasfințituluĭ Patriiarh al Țarigradului Serghie de dânșiĭ. Atuncea Patriiarhul aŭ po-

www.dacoromanica.ro

roncit de aŭ înpodobit besearica şi aŭ făcut praznic, şi el singur s'aŭ înbrăcat în scumpe odăjdiĭ arhiereştĭ, cu mulţĭ episcopĭ, şi aŭ săvărşit dumnezeiasca liturghie. Şi la vreamea liturghieĭ aŭ venit Înpăraţiĭ, cu ceĭ trimişĭ de la Vladimir, în besearică. Şi, văzând soliĭ podoaba măririĭ luĭ Dumnezeŭ, şi auzind cântărĭ dulcĭ, foarte s'aŭ minunat, şi le-aŭ părut că nu staŭ pre pământ, ci în ceriŭ, şi i-aŭ umbrit pre eĭ întru acea vreame lumină din ceriŭ, şi aŭ fost întru uimire. Iar după săvărşirea dumnezeeştiĭ liturghiĭ aŭ luat Înpăraţiĭ pre solĭ la polatele sale şi, făcându-le lor cinste şi ospăţ, şi din destul dăruindu-ĭ pre eĭ, i-aŭ slobozit.

De întoarcerea solilor la Vladimir.

Deaca s'aŭ întors soliĭ la Vladimir, atuncea Vladimir iar aŭ chemat pre toţĭ boariĭ de sfat şi pre înţelepţiĭ săĭ, şi aŭ poruncit solilor să spue înnaintea tuturor unde aŭ fost şi ce aŭ văzut şi ce aŭ auzit de toate credinţele şi slujbele luĭ Dumnezeŭ. Şi soliĭ aŭ zis că nicĭo slujbă dumnezeiască şi credinţă nu le-aŭ plăcut ca cea grecească. Şi aŭ zis: „Când ne-aŭ dus pre noĭ în besearica lor, unde să roagă Dumnezeuluĭ săŭ şi rânduiala slujbeĭ luĭ Dumnezeŭ fac, am văzut acolò podoabă negrăită şi frumuseaţe în besearica lor, şi cântă foarte cu dulciaţă spre auzire; unde ne-aŭ umbrit pre noĭ pre toţĭ un nor luminat, şi am fost întru uimire, — că ni să părea noao că nu stăm pre pământ, ci în ceriŭ atuncea într'acea vreame, şi nu iaste nicăirea întru toate noroadele şi besearicile rânduială şi podoaba şi slujba luĭ Dumnezeŭ ca la Grecĭ. Pentru aceia credem că adevărată iaste credinţa lor, şi Dumnezeul cel adevărat numaĭ cu aceĭ oamenĭ petriace". Şi aŭ zis boariĭ către Vladimir: „De n'ar fi dreaptă credinţa grecească, moaşă-ta Olga n'ar fi crezut, pentru că aŭ fost muiare foarte înţeleaptă". Atuncea Vladimir, cu darul Duhuluĭ Sfânt luminându-se, şi din întunearecul slujăriĭ idolilor ca dintr'un somn deşteptându-se, sfânta credinţa grecească cu ochiĭ ceĭ den nafară şi din lăuntru ca o lumănare în sfeaşnic arzând aŭ văzut şi o aŭ cunoscut că aceaia iaste dreaptă şi adevărată. Şi aŭ zis: „Cum voiŭ face să mă duc în pământul grecesc şi să iaŭ cetăţĭ, şi voiŭ afla acolo dascalĭ?". Şi, precum aŭ gândit, aşa aŭ şi făcut.

www.dacoromanica.ro

De meargerea luĭ Vladimir în Ţara Grecească pentru botez.

Adunănd Vladimir mare puteare de oaste, s'aŭ dus în Tavrisca, care acum să chiamă Peresop saŭ Orul, unde aŭ luat o cetate slăvită grecească anume Cafà, şi după aceaia aŭ luat cetatea Hersonul, Scaunul a toată Tavrichia, ce iaste lăngă marea Pontuluĭ, luînd întăiŭ apa cea dulce ce curà pre urloae. Care un protopop din Herson, anume Anastasie, le-aŭ arătat luĭ Vladimir, scriind într'o săgeată şi slobozindu-o din arc, din cetate, înnaintea cortuluĭ. Apoĭ aŭ trimis la Înpăraţiĭ greceştĭ, la Ţarigrad, la Vasilie şi Costandin, feciorii luĭ Ioann Zemischì, făcăndu-le lor ştire că aŭ luat slăvită cetatea limanuluĭ Hersonul şi are găud şi Ţarigraduluĭ să-ĭ facă aşa, de nu vor da pre soru-sa Anna după dănsul. La acea carte aşa aŭ răspuns şi Înpăraţiĭ: „Nu să cade noao, monarşilor creştineştĭ, să-ţĭ dăm ţie, unuĭ cneaz păgăn, pre sora noastră, ci, de te veĭ boteza, şi veĭ ură idoliĭ ceĭ urâţĭ luĭ Dumnezeŭ, şi de te veĭ întoarce la adevăratul Dumnezeŭ şi Domnul Nostru Isus Hristos, atunce veĭ lua pre sora noastră ţie muiare, şi, ce e maĭ mult, Înpărăţiia Cerurilor veĭ moşteni". Auzind de aciasta Vladimir, aŭ zis: „De vreame ce credinţa voastră cea mărturisită mie maĭ mult decăt altele toate mi-aŭ plăcut, care mi-aŭ mărturisit maĭ de demult încă de soliĭ mieĭ, trimiteţĭ episcopĭ să mă boteze, şi voĭ singurĭ să veniţĭ cu sora voastră la mine, saŭ să mi-o trimiteţĭ pre ia, iar eŭ vă voiŭ întoarce înnapoĭ voao toată Tavrichia şi Hersonul".

Auzind Înpăraţiĭ acea veaste bună, s'aŭ bucurat foarte şi pre soru-sa cu toată rugămintea o aŭ îndemnat spre înpreunarea în căsătorie cu Vladimir. Iar ia, măcar că şi în multă vreame s'aŭ apărat cu cuvăntul, dar, făgăduindu-se voiĭ luĭ Dumnezeŭ, cu multă plăngere aŭ îngăduit sfatuluĭ lor. Şi, aşa, întrănd Înpăraţiĭ în corabiĭ, aŭ adus pre soru-sa Anna, înpreună cu mulţĭ cneajĭ, la Herson, şi cu episcopul. Ci, deaca aŭ ajuns Înpărăteasa la Herson, ducăndu-o pre ia în polatele cetăţiĭ, îndatăş den voia luĭ Dumnezeŭ aŭ căzut orbire pre ochiĭ luĭ Vladimir, şi aŭ început a să îndoi de credinţă şi de botez, socotind că certare de la Dumnezeŭ iaste asupra luĭ căcĭ aŭ găndit să priimească credinţa creştinească. Iar Înpărăteasa aŭ trimis la dănsul zicănd: „De nu te veĭ boteza, nu te veĭ măntui de orbire, iar, de te veĭ boteza, nu numaĭ orbirea cea trupească, ci şi cea sufletească va lipsi".

www.dacoromanica.ro

De botezul luĭ Vladimir şi de nunta luĭ.

Şi aşa marele monarh rusesc Vladimir, feciorul luĭ Sveatoslav. priimind credinţa greciască cea pravoslavnică creştinească, aŭ poruncit să-l boteze în Herson, în anul de la Facerea Lumiĭ 6496, iar de la Naşterea luĭ Hristos 988. Iar, după mărturisirea luĭ Cromer, în anul de la Facerea Lumiĭ 6997. Şi, când aŭ început a să boteza, s'aŭ făcut prea-slăvită minune. Că, în ceas ce aŭ întrat Vladimir în sfânta scăldătoare, şi arhiepiscopul Hersonuluĭ ş'aŭ pus mâna pre dânsul, rugându-se ca să ia Duhul Sfânt, îndată orbirea după ochiĭ luĭ ca nişte solzĭ aŭ căzut, şi aŭ văzut luminat, ca cum nicĭodată nu l-ar fi durut ochiĭ, şi aŭ dat laudă luĭ Dumnezeŭ celuĭ slăvit în Sfânta Troiţă, zicând: „Acum am cunoscut pre adevăratul Dumnezeŭ".

Şi i s'aŭ pus numele Vasilie la sfântul botez. Atunce s'aŭ botezat şi boiariĭ luĭ şi toată oastea rusească. După aceaia Vladimir s'aŭ înpreunat în căsătorie cu Anna Înpărăteasa, şi s'aŭ făcut şi veselie de nuntă, şi bucurie a toată lumea Şi aŭ rădicat în Herson şi besearică de piatră a Sfântuluĭ Vasilie, întru pomenirea numeluĭ săŭ celuĭ de botez. Şi aŭ întors Hersonul şi Cafao şi toată Tavrichia Înpăraţilor greceştĭ, luĭ Vasilie şi Costandin. Şi, făcând el sărutare cu dânşiĭ, şi luând blagoslovenie, şi pre Mitropolitul Mihail de la preasfântul Patriarhul Ţarigraduluĭ Serghie, s'aŭ slobozit pre apă spre gura Dnipruluĭ. Şi, când s'aŭ apropiat de Chiev cu Înpărăteasa Anna, cu care să înpreunase în căsătorie, atuncea norodul rusesc aŭ eşit întru întimpinarea luĭ cu mare bucurie. Şi Vladimir aŭ adus cu sine şi moaştele Sfântuluĭ sştenomăcenic Climent şi ale uceniculuĭ săŭ Agathanghel şi ale altora mulţĭ, aşijderea şi icoane şi vase şi multe feliurĭ de podoabe bisereceştĭ. Şi pre protopopul Hersonuluĭ, Anastasie, şi mulţĭ preoţĭ şi diaconĭ, clericĭ, cântăreţĭ şi călugărĭ şi tot feliul de meşterĭ pentru zidirea sfintelor dumnezeeştĭ besericĭ de la Înpărăţiia cea creştinească, grecească aŭ adus.

De botezul a tot norodul Chievuluĭ şi a toată Rusimea.

Însemnat-aŭ marele monarh rusesc Vladimir zi tot noroduluĭ ca să vie la sfântul botez, şi aŭ poruncit în toată cetatea Chievuluĭ de aŭ strigat aşa: „Cine nu să va afla în vreamea cea semnată la apa Pociaina, orĭ bogat fie, orĭ sărac, bătrân orĭ tânăr, orĭ rob, orĭ

www.dacoromanica.ro

slobod, acela va fi Domnuluĭ Nostru Isus Hristos şi mie protivnic". Auzind aciasta norodul, în vreamea cea însemnată, mulţime multă, parte bărbătească şi fămeiască, s'aŭ strâns la apa Pociaina, şi însuşĭ Vladimir, cu toţĭ boariĭ de sfat, şi cu sobor de preoţĭ, aŭ venit. Atunce preoţiĭ şi diaconiĭ, înbrăcându-se în odăjdiĭ, aŭ şezut pre laviţe, pre marginea apeĭ Pociainiĭ, fiind laviţele dr[e]ase de acea treabă, unde acum lângă ţărmurĭ iaste besearica sfinţilor mucenicĭ Boris şi Gleab. Iară norodul aŭ întrat în apă: ceĭ maĭ marĭ maĭ la adâncu, iar ceĭ maĭ micĭ în margine, uniĭ până la gât, alţiĭ până la brâŭ, iar preoţiĭ, fieştecăruia dintr'ânşiĭ puîndu-le nume şi citindu-le moliftele botezuluĭ, i-aŭ afundat în apă, botezându-ĭ pre eĭ în numele Tatăluĭ şi al Fiiuluĭ şi al Sfântuluĭ Duh.

De botezul feciorilor luĭ Vladimir.

Întru acea vreame însuşĭ Mihail Mitropolitul pre 12 feciorĭ aĭ luĭ Vladimir, pre cariĭ i-aŭ avut din feliurĭ de mueriĭ, deosebĭ într'o fântână dă lângă ţărmurile Dnipruluĭ i-aŭ botezat. Şi de atuncea acea fântână în carea s'aŭ botezat feciorii luĭ Vladimir şi până astăzĭ Creşciatică să chiamă. Iar după sfântul botez s'aŭ rugat Vladimir Domnuluĭ Dumnezeŭ şi Mântuitoruluĭ Nostru Isus Hristos: „Doamne Dumnezeule, cela ce aĭ făcut ceriul şi pământul, caută spre norodul tăŭ acesta rusesc, carele de curând s'aŭ botezat, şi le dă lor, Doamne, să te cunoască după adevăr, pre tine, Dumnezeul cel adevărat. Întăreşte-ĭ pre eĭ întru pravoslavnica credinţă, şi-mĭ ajută mie ca să biruesc pre vrăjmaşiĭ ceĭ văzuţĭ şi nevăzuţĭ". După aceaia Vladimir aŭ trimis la toate cetăţile şi satele, întru toată stăpăniia sa cea rusească, să boteaze tot neamul rusesc. Iar pre cela ce nu va vrea să să boteaze, ca pre un protivnic al luĭ Dumnezeŭ, aŭ poruncit greŭ să-l boteaze.

Pentru aceasta: de câte orĭ s'aŭ botezat Ruşiĭ maĭ nainte de Vladimir, până la Inpărăţia luĭ.

Cu cuviinţă iaste a şti că şi maĭ dennainte de Vladimir s'aŭ botezat uniĭ den Ruşĭ prin oarecare părţĭ: întâiŭ s'aŭ botezat uniĭ den Ruşĭ încă de la Sfântul Apostol Andreĭ cel întâĭ chemat. Că, atunce când aŭ venit la măgurile Chievuluĭ şi le-aŭ blagoslovit pre cale şi aŭ înfipt crucea pe dânsele, precum s'aŭ scris maĭ sus, întru acea vreame pre mulţĭ den oameniĭ ce lăcuia acolo i-aŭ

www.dacoromanica.ro

învățat credința în Hristos și i-aŭ botezat, precum mulți istorici și mai ales prea-cuviosul Nestor Pecerschi mărturisește. Așijderea și în Marele-Novogorod, mergând din Chiev, pre mulți aŭ întors la credința lui Hristos și cu sfântul botez i-aŭ luminat. Încă și istoricul rusesc adaoge în istoria sa că și Sfântul Apostol Pavel aŭ învățat și aŭ propovăduit Evangheliia luĭ Hristos în Misia și în Illiric, precum scrie la Fapte ; și Misia aciasta și Illiricul pământ slovenesc iaste. După aceia Sfântul Apostol Pavel aŭ trimis la Sloveanĭ pre ucenicul săŭ Andronic, unul din ceĭ 70 de Apostolĭ, carele aŭ învățat și aŭ botezat în Illiric și în Misia, care iaste Bolgariia, Bosna și Morava, unde după aceaia în Panoniia aŭ fost episcop. A doao oară s'aŭ botezat uniĭ din Rușĭ în anul de la Nașterea luĭ Hristos 863, întru Înpărățiia luĭ Mihail Înpăratuluĭ rusesc, fiind Patriarh Țarigraduluĭ Fotie, de la carii, după cererea cneajilor slovenești Sveatopolc, Rostislav și Coțel, s'aŭ trimis Sloveanilor învățătorii de credința luĭ Hristos Methodie și Chiril, feciorii unuĭ bărbat vestit, anume Leon din Solun, carii, după darul Duhuluĭ Sfînt, aŭ tălmăcit pre limba slovenească cărțile grecești, Sfânta Evanghelie, Apostolul și altele. A treia oară s'aŭ botezat uniĭ din Rușĭ în anul de la Nașterea luĭ Hristos 887, întru Înpărățiia luĭ Vasilie Machidon, Înpăratuluĭ grecesc, acelaș Patriiarh Fotie încă viŭ fiind. De la carii aŭ fost trimis pentru botejunea Rușilor (supt oblăduirea cneazuluĭ Oleg) Mihail Mitropolitul, carele, viind la dănșiĭ, la Rușĭ, aŭ fost silit de eĭ ca întâĭ să facă vre o minune. Și el aŭ întrebat pre eĭ : ce minune ar pohti. Iar eĭ aŭ zis : cartea Evanghelia, care învață credința luĭ Hristos, să să arunce în foc, și, de nu va arde, vom cunoaște dintru aciasta că mare iaste Dumnezeul pre carele îl propovăduești. Atunce Mitropolitul aŭ poruncit de aŭ grămădit foc mare în mijlocul cetățiĭ și, rădicându-șĭ măinele la ceriŭ, s'aŭ rugat Domnuluĭ Dumnezeŭ, zicând : „Proslăvește numele Tău, Hristoase Dumnezeule". Și, aceasta zicând, aŭ pus Sfânta Evanghelie pre grămada de leamne, și, deaca aŭ ars leamnele toate, și focul s'aŭ stins, s'aŭ aflat Sfânta Evanghelie întreagă și nestricată nimic de foc. Acea minune văzând, mulți aŭ crezut în Hristos, și s'aŭ botezat. A patra oară s'aŭ botezat uniĭ din Rușĭ în anul de la Nașterea luĭ Hristos 955, supt cneajiia Mareĭ-Cniaghinĭ Olgăĭ, muiarea luĭ Igor și moașa luĭ Vladimir, care în sfântul botez s'aŭ chemat Elena. Că, după ce s'aŭ întors botezată de la Țarigrad în Chiev, pre mulți din

www.dacoromanica.ro

Ruşĭ aŭ botezat. Dar toate aceale botejunĭ în Rosie fiind, nu s'aŭ înrădăcinat bine, pentru deasele răsboae, şi pentru cneajăĭ păgănĭ. De vreame ce Olga nicĭ pre fiiu-săŭ Sveatoslav nu l-aŭ putut întoarce la credinţa luĭ Hristos. A cincea oară desăvărşit s'aŭ botezat Ruşiĭ iarăşĭ de la Grecĭ, supt cneajăia luĭ Vladimir monarhul a toată rusimea, în zilele Înpăraţilor greceştĭ Vasilie şi Costandin, ţiind Scaunul patrierşăscu Nicolae Hrizoverha, în anul de la Naşterea luĭ Hristos 988, după mărturisirea luĭ Nestor istoricul Pecerschi. Iar după a luĭ Striicovschii în anul de la Naşterea luĭ Hristos 980.

De întărirea cea desăvărşit a credinţeĭ pravoslavnice în rusime şi de surparea idolilor.

Marele monarh rusesc Vladimir, după ce s'aŭ botezat însuşĭ şi aŭ luminat Chievul şi tot neamul rusesc cu sfăntul botez, îndată aŭ poruncit să surpe toţĭ idoliĭ şi capiştile şi să le sfărame şi până în temelie să le strice, şi în locul lor să zidească dumnezeeştĭ biserică. Şi întăĭ pre idolul Perun aŭ poruncit să-l leage de coadele cailor şi să-l arunce în Dnipru. Şi aŭ rănduit 12 oamenĭ să-l bată cu toiage, nu ca pre un lemn nesimţitoriŭ, ci ca să batjocorească pre dracul, care amăgia printr'ănsul neamul omenescu. Şi, tărându-l pre el până la Dnipru la ţărmurĭ, l-aŭ aruncat în apă. Şi aŭ poruncit Vladimir să nu-l lase nicăirea pre el să iasă la margine până ce va treace pragurile. Iar maĭ jos de pragurĭ l-aŭ scos pre el vănţul afară supt o măgură mare, care şi până acum Perun-măgură să chiamă. Şi aŭ poruncit Vladimir de aŭ rădicat în Chiev o besearică de piatră mare, Preobrejeniia Domnuluĭ, şi, într'acel loc unde aŭ fost idolul Perun, aŭ zidit o besearică întru pomenirea Sfăntuluĭ Vasilie, pre numele ce i s'aŭ dat în botez.

Aşijderea şi pre toţĭ ceaialalţĭ luĭ Dumnezeŭ urăţĭ idolĭ aŭ poruncit de i-aŭ aruncat pre uniĭ în foc, pre alţiĭ în apă, şi capiştile drăceştĭ le-aŭ surpat, nu numaĭ în Chiev, ci şi pretutindenea, în toată stăpănia sa cea rusească. Şi besearicĭ dumnezeeştĭ de piatră şi de lemn aŭ zidit. Şi aşa credinţa creştinească s'aŭ înmulţit, şi desăvărşit s'aŭ întărit. Aşijderea şi cetăţĭ înprejurul Chievuluĭ, lăngă apele Desna, Trubeş, Oster, Sula, Seim, aŭ zidit. Atunce aŭ întemeiat şi o cetate lăngă apa Stugna, şi o aŭ numit după numele săŭ Vasilev, iar acum o chiamă Vasilcov.

www.dacoromanica.ro

De bisearica preasfinteĭ Născătoareĭ de Dumnezeŭ Desiatina din Chiev.

Marele monarh rusesc Vladimir, având mare rĕvnă spre creştinătate şi spre podoaba sfintelor besericĭ, aŭ chemat zidarĭ dean Ţara Greciască şi aŭ zidit o beserică de piatră mare, foarte frumoasă, cu cheltuiala sa înpărătească, şi o aŭ înfrumuseţat cu icoane, şi cu toată podoaba, precum să cădea besericiĭ înpărăteştĭ, şi i-aŭ dat eĭ toate căte luase den Herson, aurul, argintul, crucile, cărţile şi alte podoabe, şi o aŭ dat eĭ din averea sa cea înpărătească. Şi aŭ poroncit să-ĭ dea eĭ şi din toate cetăţile stăpănieĭ sale zeciuială, întărind aceaia cu grea afurisanie, ca acel aşezământ al luĭ înpărătescu să rămăe nestricat în neamurĭ veacĭnice, şi, de atunce pănă acum, beaserica aceaia să chiamă Desiatina, adecă Zeciuială. Aşijderea şi spitalurĭ şi case de priimirea striinilor multe aŭ făcut pentru săracĭ şi calicĭ şi streinĭ, şi toate căte trebuescu le-aŭ dat din destul, în anul de la Naşterea luĭ Hristos 996.

De meargerea luĭ Vladimir la Suzdal, la Rostov şi la Marele-Novogorod.

După aciasta, Vladimir, cu 3 episcopĭ, cu Ioachim, Theodor şi Thomă, ce aŭ fost trimişĭ la dănsul de la preasfinţitul Serghie Patriarhul Ţarigraduluĭ, s'aŭ dus din Chiev în părţile Suzdaluluĭ şi ale Rostovuluĭ, şi aŭ făcut o cetate lăngă apa Cneazma, şi o aŭ numit pre ia din numele săŭ cel d'intăiŭ Vladimir, în carea şi Scaunul săŭ cel înpărătesc din Chiev s'aŭ mutat (iară din cetatea Vladimir în cetatea Moscul l-aŭ mutat cneazul Ioan feciorul luĭ Daniil). Şi aŭ rădicat acolò Vladimir o beserică, în numele preasfinteĭ Născătoareĭ de Dumnezeŭ, şi aŭ lăsat acolò pre episcopul Theodor. Şi de acolò s'aŭ dus unde sfărămând idoliĭ într'aceale locurĭ aŭ zidit besericĭ, şi aŭ pus acolò pre episcopul Thomă. După aceaia s'aŭ dus la Marele-Novogorod, şi, acolò legând pre Perun idolul, aŭ poruncit să-l arunce în apă şi să-l bată cu toiage. Atunce dracul ce lăcuia într'acel idol, neputând răbda atăta ocară, aŭ început a striga cu glas mare: „Vaĭ, vaĭ mie, că am căzut în măinĭ de oamenĭ nemilostivĭ, carii eră mă cinstiia ca pre un Dumnezeŭ, iar acum aciastă nesuferită ocară îmĭ fac mie. Ce să fac mai mult, nu ştiŭ.“ Şi, tărându-l pre el pre pod, l-aŭ aruncat în apă. Iar el, înnotând pre apă, în sus, supt un pod mare, aŭ strigat cu

www.dacoromanica.ro

glas mare: „Iată voao, Novogorodeanilor, las întru pomenirea mea". Și îndată aŭ aruncat din apă un toiag pre pod. Unii spun că și până astăzi, într'acea vreame, în an odată să aude un glas oarecarele la acel loc. Și de atunce toți Rușii, ceĭ albĭ și ceĭ negri, ceĭ de spre Miazănoapte și ceĭ de spre Răsărit și ceĭ de spre Amiazăzi, aŭ luat sfânta credință pravoslavnică de la Grecĭ și, cu sfântul botez luminându-se și întărindu-se desăvârșit întru creștinătate, după obiceaiul și rânduiala greciască supt stăpăniia cea duhovniciască a preasfințituluĭ Patriarh al Țarigraduluĭ, tare și neclătit petrec, din anul de la Facerea Lumiĭ 6997, iar de la Nașterea luĭ Hristos 999, după mărturisirea tuturor istoricilor ruseștĭ și greceștĭ și a luĭ Striicovschii, în cartea 4, list. 141.

De cniajiia feciorilor luĭ Vladimir, când le-aŭ împărțit cneajiile.

Vladimir, feciorul luĭ Sveatoslav, după botezul a tot neamul rusesc și după multe osteneale din oaste, șezând pre Scaunul săŭ cel împărătesc în Chiev, aŭ început a gândi întru sine și ca un stăpân înțelept al casiĭ sale a cugeta cum ar petreace ceĭ doĭsprezeace feciorĭ aĭ săĭ după moartea luĭ în lume întru nedespărțită legătură a dragosteĭ frățeștĭ, ca să nu să facă între eĭ netreabnice înperecherĭ și vărsărĭ de sânge. Pentru aceaia le-aŭ împărțit lor stăpânia sa cea rusească în 12 părțĭ: luĭ Vișeslav, feciorului săŭ celuĭ mare, i-aŭ dat Marele-Novogorod, partea sa cea d'întâĭ, luĭ Iziaslav Polotco, luĭ Sveatopolc Turov, luĭ Iaroslav Rostovul, iar după moartea luĭ Vîșeslav aŭ dat acestuiaș Iaroslav Novogorodul; luĭ Boris Rostovul, luĭ Gleb Murov, luĭ Sveatoslav pre Drevleanĭ, luĭ Vsevolod Vladimirul, luĭ Mestislav pre Tmutorocanĭ, luĭ Stanislav Smolenscul, luĭ Sudislav Pecovul, luĭ Pozvidăz saŭ Bratislav Volina și Lușca. Și aŭ trimis cu fieștecarele dintr'ânșiĭ preoți, poruncindu-le lor, ca un părinte fiilor săĭ, ca fieștecarele dentr'ânșiĭ întru a sa cneajăe să să nevoiască să învețe credința creștinească, și pre oamenĭ să-ĭ boteaze, în numele Tatăluĭ și al Fiiuluĭ și al Sfântuluĭ Duh, și leagea Domnuluĭ și creștinătatea neclătită să o păzească și idolii ceĭ spurcați și capiștele lor ceale drăcești să le strice și până în temelie să le sfărame, și besericĭ dumnezeeștĭ să zidească și toate lucrurile Sataniĭ ca o răutate veache în darul cel noŭ să le surpe și jocurile și adunările ceale drăcești să le stingă și de tot să le dăzrădăcineaze. Carea poruncă împărătească feciori

www.dacoromanica.ro

luĭ cu oserdie o aŭ păzit. Aceaiaşĭ poruncă şi tot pravoslavniculuĭ norod rusesc, ca unor fiĭ aĭ luĭ născuţĭ din apă şi din duh, ca să o păzească cu totul şi să o plinească li să cade.

De moartea luĭ Vladimir.

Marele monarh Vladimir, după ce cu ajutorul atotputearniculuĭ Dumnezeŭ aŭ luminat tot pământul rusesc cu sfântul botez şi toţĭ idoliĭ şi capiştile aŭ dezrădăcinat şi multe besearicĭ aŭ zidit şi pravoslavnica credinţă aŭ lăţit, tare întărindu-o, şi multe case saŭ ş̧pitalurĭ de săracĭ aŭ făcut şi cu toate ceale de treabă şi de ajutoriul lor de prisositâ cu milostivire le-aŭ îndestulat, după atâtea, zic, bunele sale fapte, în pace ş'aŭ dat sufletul săŭ la Dumnezeŭ, ca psalomnicul zicând: „În mâinele tale, Dumnezeul mieŭ, daŭ duhul mieŭ". Şi s'aŭ mutat de la aceaste pământeştĭ la Înpărăţiia Ceriuluĭ, în anul de la Facerea Lumiĭ 6525, în luna luĭ Iul. în 15 dni, în Berestov; înpărăţit-aŭ anĭ 35, însă întru necredinţă ani 8, iar, după ce s'aŭ botezat, anĭ 22. Şi Sviatopolc l-aŭ îngropat pre el într'un mormânt de marmură cu mare jale şi cu plângere a tot norodul în besearica cea de piatră Desiatina, a preasfintei Născătoareĭ de Dumnezeŭ în Chiev, care însuş o aŭ zidit. Dupre aceaia între sfinţĭ ca pre un Apostol l-aŭ pus pre el, şi pomenirea prestăviriĭ luĭ cu sfânta Besearică aŭ aşăzat de o fac în 15 zile ale luĭ Iulie. Capul luĭ acum în sfânta şi marea de minunĭ făcătoarea lavră a Chievu-Pecerschiĭ s'aŭ pus, în besearica cea mare a Uspenieĭ prea-sfinteĭ de Dumnezeŭ Născătoare, ca să-l sărute toţĭ în zioa pristăviriĭ luĭ şi în celealalte zile, când va dori cineva.

Mulţămita luĭ Dumnezeu de spre toţĭ Ruşiĭ pentru nespusul luĭ dar.

Bine e cuvântat Dumnezeŭ şi tatăl Domnuluĭ Nostru Isus Hristos, părintele îndurărilor, carele va să să mântuiască tot omul şi să vie la cunoştinţa adevăruluĭ, căcĭ n'aŭ lăsat până în sfârşit pământul nostru cel rusesc să rămâe întru întunearecul necredinţeĭ şi al slujăriĭ idolilor, ci ca un tată iubitoriŭ de fiĭ bine aŭ voit de s'aŭ luminat cu lumina daruluĭ sfântuluĭ botez şi la ştiinţa adevăruluĭ şi la cunoştinţa sa, a celuĭ slăvit în Troiţă Dumnezeŭ, prin creştinul şi întocma Apostolilor Marele-Cneaz Vladi-

www.dacoromanica.ro

mir l-aŭ adus. Pentru aciasta veniţĭ, noroadelor ceale ruseştĭ pravoslavnice a toată vărsta şi cinul, să ne închinăm Tatăluĭ şi Fiiuluĭ şi Sfăntuluĭ Duh, unuia în treĭ feţe slăvit Dumnezeŭ, lăudănd prea-sfănt numele luĭ şi mare mila luĭ cea spre noĭ. Veniţĭ să lăudăm şi pre sfăntul întocma Apostolilor Marele-Cniaz Vasilie, pre tatăl şi silitoriul măntuireĭ noastre, carele, ca şi sfăntul Apostol Pavel şi ca marele Costandin, nu de la oameniĭ, ci din ceriŭ aŭ luat chemare şi, în sfănta scăldătoare curăţindu-se de orbirea cea trupească, înpreună şi de cea sufletească, şi umplăndu-se de darul Duhuluĭ Sfănt, pănă în sfărşit aŭ zdrobit şi aŭ dezrădăcinat idoliĭ, şi tot pămăntul rusesc cu sfăntul botez aŭ luminat, şi pre tot norodul rusesc l-aŭ învăţat a creade şi a să închina Părinteluĭ şi Fiiuluĭ şi Sfăntuluĭ Duh, lui Dumnezeŭ unuia în Sfănta Troiţă, căruia să cuvine cinstea, mărirea, mulţumita şi închinăciunea în veacul veacilor, amin.

De cneajiia luĭ Sviatopolc în Chiev, în anul de la Zidirea Lumiĭ 6525, iar de la Naşterea luĭ Hristos 1017.

Sviatopolc, feciorul luĭ Vladimir, după îngroparea tătăne-săŭ luĭ Vladimir, aŭ căzut în voia sa în Scaunul înpărătesc în Chiev, că nu i să cădea luĭ să stăpănească Chievul după tată-săŭ, şi, din pizmă, şi din pohta cea urătă luĭ Dumnezeŭ, ca singur să stăpănească, răvnind luĭ Cain ucigaşuluĭ de frate celuĭ de'ntăiŭ, aŭ ucis pre frate-săŭ, fericitul cniaz Boris, în şatra lăngă apa Alta, întru acelaş an, în luna luĭ Iulie în 24 de zile, şi s'aŭ îngropat în besearica Sfăntuluĭ Vasilie în Vîşgorod. După aceaia aŭ trimis Sviatopolc oştĭ, ca şi pre Gleab, precum şi pre Boris, să-l omoare; care aŭ şi făcut, dănd morţiĭ pre Gleab, în tărgul Smiadina, 5 stadiĭ de la Smaransc, de care în Viaţa lor iaste maĭ desăvărşit. Iar Sviatopolc s'aŭ veselit, căcĭ pre amăndoĭ fraţiĭ cu moarte i-aŭ dezlipit de moştenirea lor şi cneaziile lor, a Murovuluĭ şi a Rostovuluĭ, întru a sa puteare le-aŭ luat. Iară Iaroslav, cneazul Mareluĭ-Novogorod, vrănd să-şĭ izbăndească pentru moartea fraţilor săĭ cea nevinovată, a luĭ Boris şi Gleab, aŭ mers cu oaste asupra cumpliturluĭ ucigătoriuluĭ de fraţĭ Sviatopolc, şi aŭ luat Chievul. Şi iară Sviatopolc aŭ fugit în Polşce, la Boleslav, Craiul cel d'intăĭ leşesc, cerşănd ajutor. Iar Boleslav, străngănd oaste, aŭ mers şi aŭ bătut oaste luĭ Iaroslav. Iar Iaroslav aŭ fugit în Marele-No-

www.dacoromanica.ro

vogorod. Atunce iar aŭ şezut Sviatopolc în Chiev, prin ajutoriul luĭ Boleslav, Craiul leşăsc. Iară Iaroslav cu multă oaste a doao oară s'aŭ dus asupra luĭ Sviatopolc, şi l-aŭ biruit pre el în locul unde aŭ ucis pre Sfăntul Boris. Iară Sviatopolc, biruit fiind, aŭ fugit din oaste la Boleslav, şi pre cale cu năprasnică moarte aŭ murit, precum istoriciĭ ceĭ ruseştĭ scriŭ. Că Sveatopolc, fugind prin pămăntul leşăscu în pustie, între Cehĭ şi între Leaşĭ, acolò într'un loc oarecarele de viŭ, ca pre Dathan şi pre Aviron, l-aŭ înghiţit pămăntul, unde şi până acum iaste o prăpastie.

De cniajiia lui Iaroslav în Chiev, în anul de la Facerea Lumiĭ 6517, iar de la Naşterea luĭ Hristos 1009.

Iaroslav, feciorul luĭ Vladimir, după moartea frăţine-săŭ Sveatopolc, aŭ luat Scaunul Cneajieĭ Chievuluĭ şi s'aŭ făcut a toată rusimea monarh. Şi, după ce s'aŭ întărit în cneajăia luĭ, aŭ înnoit cetatea Chievul, şi aŭ zidit o besearică mare, minunată, de piatră, Sfănta Sofia, după asemănarea Sofieĭ ceĭ den Ţarigrad, numaĭ mai mică decăt aceaia, în locul unde aŭ biruit pre Pecenighĭ. Şi o aŭ înpodobit cu toată podoaba, şi lăngă dănsa un turn aŭ rădicat, şi acoperemăntul l-aŭ acoperit cu aur, şi poarta cetăţiĭ cea de piatră şi uşa cea de aur ce o stricase Boleslav, o aŭ înnoit şi o aŭ dres, şi pre poartă aŭ zidit o besearică, a Blagoveştenieĭ prea-sfinteĭ Născătoareĭ de Dumnezeŭ. Pentru aciastă pricină, ca dintru acea poartă pururea bucuriĭ şi veştĭ bune să-ĭ vie luĭ în cetate, pentru rugăciunile prea-sfinteĭ Născătoareĭ de Dumnezeŭ şi ale Sfăntuluĭ arhistratig, Gavriil, carele aŭ vestit bucuriia, şi aŭ maĭ zidit şi o besearică de piatră, a Sfăntuluĭ mareluĭ mucenic Gheorghie, întru numele cel dat luĭ din sfăntul botez, de spre laturea cea de a dreapta a Sfinteĭ Sofieĭ, şi besearica şi mănăstirea Sfinteĭ Irineĭ, nu departe de Sfănta Sofia. Că era foarte blagocestiv şi iubitoriŭ de podoaba caselor luĭ Dumnezeŭ şi miluitor din tot sufletul de oameniĭ cinuluĭ celuĭ duhovnicescu. Pre acesta Mstislav, fratesăŭ, l-aŭ fost gonit din Chiev, iar după aceaia de bună voe iar l-aŭ lăsat luĭ Chievul, şi el singur în Cernicov, la cneajăia cea de spre Miazănoapte, aŭ şezut. Iar după moartea luĭ Mstislav aŭ luat Iaroslav şi cneajăia luĭ, şi o aŭ lipit lăngă Scaunul Chievuluĭ. Şi

www.dacoromanica.ro

atunce tare şi drept monarh saŭ Înpărat a toată rusimea aŭ început a să scrie. După aceaia Iaroslav, feciorul luĭ Vladimir, gândind de moartea sa, aŭ înpărţit cneajăia rusească feciorilor luĭ: celuĭ mare, Iziaslav, i-aŭ dat Scaunul Chievuluĭ, luĭ Sveatoslav Cernigovul, luĭ Vsevolod Pereiaslavul, luĭ Igor saŭ luĭ Grigorie Smolenscul şi Vladimirul, luĭ Veacislav Pecovul şi Marele-Novogorod. Şi aŭ învăţat pre fiiĭ săĭ să petreacă în dragoste, şi cu părţile sale îndestulaţi să fie, şi să aibă purtare de grijă de aciasta: adecă ca să stăpânească pre ceĭ supuşĭ aĭ lor maĭ mult cu mila decât să-ĭ facă să să teamă de tiraniiia lor. Şi aşa ş'aŭ schimbat viaţa ciastă trecătoare cu cea vecinică, în Noemvrie în 7 dni; şi viaţa luĭ aŭ fost anĭ 76, şi s'aŭ îngropat în Chiev, în besearica Sfinteĭ Sofieĭ, care el singur o aŭ zidit, în pridvorul lui Sfeti Gheorghie, în mormânt de marmură. Iară istoriciĭ ceĭ ruseştĭ scriŭ că aŭ murit Iaroslav în Vîşgorod, în Fevruarie în 20, în Sâmbăta cea d'intâiŭ a mareluĭ post. Şi aŭ trăit anĭ 76 şi aŭ ţinut Cneajăia în Chiev anĭ 38.

De Cneajiia în Chiev a Mareluĭ-Cniaz Izieaslav, feciorul luĭ Iaroslav, şi de întemeiarea beseariciĭ Pecerscăĭ de lemn.

După moartea bun-credinciosuluĭ cneaz Iaroslav, feciorul luĭ Vladimir, şăzut-aŭ feciorul luĭ cel maĭ mare, Iziiaslav, la cniajie în Chiev. Acest bun-credincios cniaz, după pohta şi cearerea a preacuviosuluĭ părinteluĭ nostru Antonie Pecerscăĭ, i-aŭ dăruit luĭ măgura cea de-asupra Pecerschiĭ, pre care prea-cuviosul părintele Theodosie, într'acea vreame igumen Pecerschiĭ fiind, aŭ făcut înpreună cu fraţiĭ o besearică de lemn mare şi mănăstirea cea veachie o aŭ îngrădit cu bulovanĭ. Iar după aceaia, când Marele-Cneaz Iziiaslav n'aŭ vrut, spre rugăciunea boiarilor den Chiev şi a celor de Poloţco, să scoaţă pre frate-săŭ Vîşeslav, cneazul Poloţculuĭ, din nevoe şi din legăturĭ, atunce toţĭ s'aŭ sculat asupra luĭ, numindu-l cu obiceaiŭ tirănescu, şi l-aŭ gonit den Scaun, şi pre Vîşeslav, scoţându-l den nevoe, l-aŭ aşezat în Chiev în Cniajie. Insă Marele-Cniaz Iziaslav, prin ajutoriul şi venirea Craiuluĭ leşesc Boleslav în Chiev cu puteare iară aŭ şăzut în Scaunul tatâne-săŭ, în Chiev,

www.dacoromanica.ro

De a doao izgonire a luĭ Iziaslav din Chiev şi de zidirea besericiĭ ceiĭ marĭ a Pecerschiĭ de piiatră şi de podoaba eĭ şi de zidirea cea din prejur a toată mănăstirea.

După aceaia cu înboldirea vrăjmaşuluĭ celuĭ sufletesc sculându-se doĭ fraţiĭ, Sveatoslav, cneazul Cernigovuluĭ, şi Vsevolod, cneazul Pereiaslavuluĭ, asupra fratelui său celuĭ maĭ mare, Iziaslav, l-aŭ gonit pre el den Scaunul cneajieĭ Chievuluĭ, şi aŭ şezut Sveatoslav. Acesta aŭ dat loc spre zidire besericiĭ ceĭ de piiatră şi a mănăstiriĭ ceĭ marĭ, şi însuşĭ aŭ început a săpa şanţul spre întemeiarea eĭ. Şi s'aŭ început temeliia, cu blagosloveniia prea-cuviosuluĭ părinteluĭ nostru Antonie Pecerschiĭ, igumen fiind atunce părintele Theodosie Pecerschiĭ, precum de aciasta cu amăruntul iaste scris în Patericul Pecerschiĭ, la list 14 şi 79. Aciastă asemenea ceriuluĭ besearică, precum cu negrăită voia luĭ Dumnezeŭ s'aŭ întemeiat, aşa s'aŭ şi săvărşit, şi cu multă podoabă din afară şi din lăuntru aŭ fost înpodobită. Şi toate cu aur aŭ fost poliite, adecă pietrile poliite cu aur, cu chipurĭ şi alte multe feliurĭ de înpistriturĭ prea minunate, băgate în zid, şi icoane prea-frumoase zugrăvite; pomosteala besericiĭ iar toată aşijderea cu pietri, cu multe feliurĭ de înpistriturĭ şi săpăturĭ şi cu feliurĭ de văpseale aŭ fost tocmită; turlele besericiĭ aŭ fost poleite cu aur, şi crucea de-asupra besericiĭ ceĭ marĭ numaĭ de aur aŭ fost. Singură mănăstirea înprejur cu zid de piatră aŭ fost ocolită, căt tragĭ cu săgiata de doao orĭ, şi zidul de un stănjăn de gros, şi porţĭ de piatră. Unde iaste acum besearica Sfinteĭ Troiţe, aŭ fost doao porţĭ. Pre una întra Înpăraţiĭ şi cneaziĭ şi cinul duhovnicesc, iar pre alta norodul cel de obşte, şi morţiĭ ducea înlăuntru de-ĭ îngropa. De unde mare slavă şi laudă era tot neamuluĭ rusesc, precum să află în istoriciĭ ceĭ ruseştĭ. Iar, nu vreame multă trecănd, s'aŭ înpăcat între sine aceĭ treĭ fraţiĭ, cniaziĭ, Iziiaslav, Sviatoslav şi Vsevolod, feciorii luĭ Iaroslav, şi aŭ lăsat Sviatoslav Chievul luĭ Iziiaslav, şi el aŭ şezut în Cernigov. Şi aŭ venit întru acea vreame în pământul rusesc Polovţiĭ, cu cariĭ deaca aŭ dat războiŭ Iziiaslav cu fraţiĭ luĭ Sveatoslav şi Vsevolod, atunce într'acel războĭ l-aŭ pătruns cu o suliţă pre Iziiaslav, şi aŭ murit, după mărturisirea luĭ Nestor Pecerschiĭ, istoricul[uĭ] celuĭ vechiŭ rusesc, iară după mărturisirea altor istoricĭ mulţĭ, într'alt chip. Că scriŭ că, după ce aŭ izgonit den

www.dacoromanica.ro

Scaunul Chievuluĭ pre cneazul Iziiaslav, fraţiĭ luĭ, Sveatoslav şi Vsevolod, aŭ întrat amândoĭ în Chiev; şi nu după multă vreame aŭ murit Sveatoslav, şi s'aŭ îngropat în Cernigov, în besearica Preaobreajenieĭ Domnuluĭ Nostru Isus Hristos, în anul de la Naşterea Domnuluĭ Nostru Hristos 1072, Dechemvrie 21 dni. Iară Vsevolod aŭ luat Scaunile Chievuluĭ. Pre care Craiul lăşescu Boleslav cel viteaz l-aŭ biruit, şi pre fratele luĭ, cneazul Iziiaslav, cel izgonit a doao oară la cneajăe în Chiev l-aŭ pus. Iară Vsevolod aŭ şezut la cneajie în Cernigov. Pre carele alţĭ cneajĭ ruseştĭ, Boris şi Oleg, viind cu Polovţiĭ supt răsboĭ la Cernigov, l-aŭ biruit. Şi aŭ fugit Vsevolod în Chiev, la frate-săŭ Iziaslav, cneazul Chievuluĭ, şi el, nepizmuind, nicĭ răsplătind răŭ pentru răŭ, ci maĭ vărtos cu binele pre răŭ biruind, aŭ priimit pre Vsevolod cu drag, ca un frate. Şi după aceaia, strângând puteare de oaste, aŭ mers cu Vsevolod în Cernigov, împotriva cneazilor Boris şi Oleg, cariĭ acolò cu Polovţiĭ pusease tabăra; şi aŭ biruit Iziaslav pre Polovţĭ. Unde şi Boris, feciorul luĭ Sveatoslav, s'aŭ omorât, iară Iziaslav, feciorul luĭ Iaroslav, cneazul Chievuluĭ, după sfârşitul războiuluĭ, prinblându-se fără pază printre oastea sa cea pedeastră şi printre trupurile ceale moarte, fără de veaste uu ostaş al cneazuluĭ Oleg l-aŭ lovit cu sulița între umere, şi dintr'acea lovire îndată aŭ murit. Pre carele fiiul săŭ, Iaropolc, ducându-l în Chiev, l-aŭ îngropat, cu mare jale şi plângere a tot norodul Chievuluĭ, în besearica preasfinteĭ Născătoare de Dumnezeŭ Desiatina. Şi aŭ fost acest cneaz mare răvnitor de dreptate.

De cniajiia luĭ Vsevolod, feciorul luĭ Iaroslav, în Chiev.

Bun-credinciosul cneaz Vsevolod, feciorul luĭ Iaroslav, după moartea frăţine-săŭ creştinuluĭ cneaz Iziaslav, aŭ căzut în Chiev, în cniajie, şi aŭ rădicat o besearică de piatră, a sfăntuluĭ arhistratig Mihail, în Viduvice. Iară, când aŭ fost în anul de la Naşterea luĭ Hristos 1083, grea moarte de ciumă aŭ fost în toate părţile ruseştĭ. Şi atunce şi acest bun credincios cneaz Vsevolod aŭ murit de ciumă în Chiev, şi l-aŭ îngropat în besearica Sfinteĭ Sofieĭ, Aprilie 13; şi aŭ rămas după dânsul 2 feciorĭ aĭ luĭ, Vladimir şi Rotislav. Şi Vladimir acela ce s'aŭ chemat Monomah aŭ fost cneaz atunce în Cernigov. Şi, temându-se ca să nu vie Sviatopolc, feciorul luĭ Iaziaslav, cneazul Novogoroduluĭ, la cneajia Chie-

www.dacoromanica.ro

vuluĭ, de vreame ce al luĭ era Scaunul de moștenire de la tatăsăŭ, l-aŭ chemat pre el de bună voe în Chiev, și aŭ lăsat cniajiia Chievuluĭ vărului săŭ, luĭ Sveatopolc.

De cniajiia luĭ Mihail Sviatopolc, feciorul luĭ Iziaslav, în Chiev.

După moartea bun-credinciosuluĭ cniaz Vsevolod, aŭ venit în Chiev cniazul Mihail Sveatopolc, feciorul luĭ Iziaslav, și aŭ șezut în Scaunul Cniajăi Chievuluĭ, ca un moștean. După aceaia aŭ fost biruiță de Polovți, și aŭ făcut pace cu dănșiĭ. Și pentru tăriia de pace s'aŭ luat luĭ muiare pe fata cneazuluĭ Polovților, a luĭ Tugorcan. Și după aceaia, în anul de la Facerea Lumiĭ 6616, iară de la Nașterea luĭ Hristos 1108, acest bun-credincios cneaz Mihail Sveatopolc aŭ zidit pre numele săŭ în Chiev o besearică a sfăntuluĭ arhistratig Mihail, și turla o aŭ poliit cu aur. Într'acelașĭ an și trăpezăriia cea de piatră în sfănta mănăstire Pecersca s'aŭ săvărșit, precum să află în istoriciĭ vechĭ ruseștĭ. Și s'aŭ preslăvit bun-credinciosul Mihail Sveatopolc în anul de la Nașterea luĭ Hristos 1112, April 6 dni, și l-aŭ îngropat pre el în besearica Sfăntuluĭ Mihail cea cu turla poliită cu aur, carele el singur o aŭ zidit. Și aŭ fost acest cniaz Mihail socru luĭ Boleslav celuĭ cu gura strâmbă, cniazuluĭ leșăscu. Și mare dragoste aŭ avut spre sfănta lavră a Pecerschiĭ și spre prea-cuvioșiĭ părinți aĭ Pecerschiĭ, căcĭ, când vrea să meargă în cale undeva, saŭ la oaste, întâĭ mergea cu milosteniile la mănăstirea Pecersca, și, închinându-se în casa preasfinteĭ Născătoareĭ de Dumnezeŭ și înnaintea mormăntuluĭ prea-cuviosuluĭ părinteluĭ Theodosie Pecerschiĭ, lua blagoslovenia de la igumen, și așa să ducea. Așijderea și după ce să întorcea din cale, da slavă Domnuluĭ Dumnezeŭ și făcea mulțumită și închinăciune preasfinteĭ Născătoareĭ de Dumnezeŭ și prea-cuvioșilor părinților den Pește ră. Pentru aceaia îl blagoslovia pre el Dumnezeŭ întru ceale ce făcea, și pentru mijlocirea preasfinteĭ Născătoare de Dumnezeŭ și pentru rugăciunile prea-cuvioșilor părinți din Pecersca, ajuta luĭ, dându-ĭ biruință asupra vrăjmașilor și toată buna norocire, — de care în istoriciĭ ceĭ vechĭ ruseștĭ să află.

www.dacoromanica.ro

De cneajiia luĭ Vladimir Monomahul, feciorul luĭ Vsevolod în Chiev.

Bun-credinciosul cniaz Vladimir Monomahul, după prestăvirea credinciosuluĭ creștin cniaz Mihail Sveatopolc, fiind rugat de toți, aŭ venit de la cniajăia Pereiaslavuluĭ și a Cernigovuluĭ la Chiev, și aŭ șezut în Scaunul cniajieĭ în pace, cu bucuriia a tot norodul. Acesta tot răsboiul dintre cniazii ruseștĭ l-aŭ domolit și l-aŭ înpăcat, și monarhie în neamul rusesc aŭ adus, și pre Polovți și pre alți nepriiatinĭ de multe orĭ i-aŭ biruit, — că foarte bărbat și viteaz aŭ fost, și pre Enueșĭ (carii într'acea vreme stăpăniia în Tavrichiia, unde sănt acum Tătarii ceĭ de pre lângă Perecop) și slăvită cetatea Cafà, ce era Scaunul lor, supt a sa biruință l-aŭ luat. Și după aceaia, a doao oară având răsboĭ, cu aceiași Enuensĭ, lângă Mare, aŭ chemat pre Hatmanul Cafàĭ, să să lovească eĭ singurĭ amândoĭ unul cu altul. Pre carele, deaca s'aŭ lovit, îndată Vladimir vitejaște cu sulița l-aŭ prăvălit după cal și, legându-l, l-aŭ adus în tabăra sa, și aŭ luat dupre dânsul un gherdan mare de aur cu feliurĭ de pietri scumpe și mărgăritariurĭ și un brăŭ cu aur și cu pietri scumpe și o gugămă cu tăbliță de aur, care toate după sine le-aŭ lăsat creștinilor monarhĭ ruseștĭ, pentru încununarea spre cneajie. Și dintru acea slăvită biruință și vitejie a luĭ, Marele-Cniazul al Chievuluĭ Vladimir, feciorul luĭ Vsevolod, s'aŭ numit greceaște Monomah, ce să tălcuiaște singur-luptător, saŭ maĭ ales singur purtător de biruință, și s'aŭ făcut a toată rusimea monarh.

De aciasta, de unde monarhiĭ ruseștĭ aŭ început a avea cunună înpărătească.

În istoriciĭ ceĭ vechĭ ruseștĭ, pentru acest Mare-Cniaz monarh rusesc Vladimir Monomahul și aciasta să află, că acesta, când aŭ mers în părțile greceștĭ, cu mare puteare, spre Țarigrad, atunce pravoslavnicul și creștinul Înpărat grecesc Alexie Comninò, văzând că nu va putea sta înprotiva mareĭ puterĭ ruseștĭ și a viteazuluĭ Vladimir, aŭ trimis la dânsul pentru pacea pre Neofit Mitropolitul Efesuluĭ și pre episcopul Mitilinuluĭ și pre alțiĭ din boiariĭ luĭ, și aŭ trimis cu dânșiĭ din singur lemnul cel de viață făcător al crucĭ Domnuluĭ, cu multă scumpete făcută, luîndu-o după grumaziĭ săĭ, și coroana cea înpărătească dupre capul săŭ,

www.dacoromanica.ro

puindu-o într'o tipsie de aur, și gherdanul care singur îl purta preste porfira sa cea împărătească, și un lanț de aur din Araviia, și alte daruri de mult preț, așa scriind în cartea sa: „Alexii Comnino, cu mila lui Dumnezeŭ pravoslavnicul Împărat grecesc, mareluĭ între putearniciĭ cniazi ruseștĭ Vladimir, bucurie. De vreame ce cu noĭ de o credință eștĭ și maĭ vărtos de un sănge cu noĭ, că din sângele mareluĭ Costandin Monomahul Împăratul grecesc te tragĭ, pentru aciasta, nu războĭ, ce pace și dragoste să cade noao să avem între noĭ, ca celor de un sănge, și, ca să cunoștĭ maĭ vărtos dragostea noastră care avem către Mărirea Ta, iată că-ț trimit ție coroană împărătească, adică a luĭ Costandin Monomahul, tatăl maiceĭ tale, și schiptru și diadimă și crucea de aur cu lemnul cel de viață făcător și gheordan și alte seamne împărățeștĭ și daruri ca să te încununezĭ Mărirea Ta cu acestea prin arhierei ceĭ trimișĭ de la mine, ca să fiĭ de acum Împărat de Dumnezeŭ încununat a tot pământul rusesc". Și așa de aceĭ solĭ s'aŭ încununat Vladimir Monomahul cu diadimă împărătească, și cu Alexie Împăratul grecesc pace și dragoste aŭ avut în veacînicile neamurĭ, și de atunce Marele-Cniaz Vladimir Monomahul s'aŭ numit Împăratul rusesc, și după dănsul următoriĭ luĭ, de la cariĭ toată acea vrednicie împărătească cu mila luĭ Dumnezeŭ și până acum, la mariĭ Împărațĭ și Mariĭ-Cneazĭ moschicești și monarșĭ a toată rusimea, după adevăr și după dreptate să ține. Însă să află oarecariĭ istoricĭ că de la Costandin Monomahul Împăratul grecesc aŭ fost trimise aceale seamne împărățeștĭ toate luĭ Vladimir Monomahuluĭ, monarhuluĭ rusesc, dar adeverința acestuĭ lucru după moartea luĭ Costandin Monomahul maĭ mult decât 50 de anĭ din alțĭ istoricĭ ruseștĭ, și din Baroniuș, și din Stricovschii să arată; că, după mărturisirea luĭ Baroniuș aŭ șezut la Împărățiia greciască Costandin Monomahul în anul de la Nașterea luĭ Hristos 1042 și s'aŭ prestăvit în anul 1118, și Vladimir Monomahul s'aŭ prestăvit în anul 1126. Ci așa, din socoteala anilor, după mărturiile ce s'aŭ zis maĭ sus, adevărat iaste că de la Alexie Comnino Împăratul grecesc, iar nu de la Costandin Monomahul, s'aŭ trimis coroana împărătească cu alte seamne și daruri luĭ Vladimir Monomahuluĭ, monarhuluĭ Chievuluĭ și a toată rusimea. După aciasta bun-credinciosul cniaz și întăiul-încoronatul Împărat al Chievuluĭ și monarhul a toată rusimea Vladimir, feciorul luĭ Vsevolod, Monomahul Împărățiia cea trecătoare cu cea veacînică o aŭ schimbat în Chiev, și s'aŭ îngro-

www.dacoromanica.ro

pat în besearica Sfinteĭ Sofieĭ, lângă mormântul tătâne-sĕŭ, în anul de la Zidirea Lumiĭ 6633, iar de la Naşterea luĭ Hristos 1126, la Maĭ în 10 dni, şi după moartea luĭ iară s'aŭ înpărţit monarhiia rusească.

De cniajiia luĭ Mstislav, feciorul Monomahuluĭ, în Chiev.

După moartea creştinuluĭ Înpărat şi Mareluĭ-Cniaz al Chievuluĭ şi monarh a toată rusimea Vladimir Monomahul, venit-aŭ den Periiaslav blagocestivul cniaz Mstislav, feciorul luĭ, şi aŭ şezut în Scaunul tătâne-sĕŭ. Acesta aŭ zidit o besearică de piatră în Chiev, a Sfântuluĭ şi mareluĭ mucenic Theodor, cu multă cheltuială. După aciasta s'aŭ prestăvit în anul de la Naşterea luĭ Hristos 1129, şi s'aŭ îngropat întru aceiaş bisearică a Sfântuluĭ Theodor, care o aŭ zidit însuşĭ.

De cniajiia luĭ Iaropolc, feciorul Monomahuluĭ, în Chiev.

Acest creştin cniaz Iaropolc, feciorul luĭ Vladimir Monomahuluĭ, după moartea frăţine-sĕŭ, creştinuluĭ cniaz Mstislav, aŭ şezut în Chiev, în Scaunul tătâne-sĕŭ. Pre acesta oarecând într'o vreame l-aŭ amăgit un boiar de sfat, anume Petră al luĭ Boleslav cel cu gura strâmbă, craiuluĭ leşăsc, şi, prinzându-l şi legându-l, l-aŭ dus în Polşce. Şi dintru acea robie s'aŭ răscumpărat, şi iar aŭ şezut în Scaunul tătâne-sĕŭ, în Chiev. Însă spre izbânda strâmbătăţiĭ ce i s'aŭ făcut toată Polşce aŭ stricat, şi pre craiul Boleslav l-aŭ biruit supt Haliciŭ, aşa cât abiia aŭ scăpat însuşi în Polşce. Carele nu după multă vreme de necaz pentru acea biruinţă ce să făcuse asupra luĭ aŭ murit. După aceaia şi Marele-Cniaz al Chievuluĭ Iaropolc, feciorul Monomahuluĭ, aŭ răposat în Domnul, şi l-aŭ îngropat în Chiev, în besearica Sfântuluĭ Andreĭ, în anul de la Naşterea luĭ Hristos 1140.

De usebiţĭ cniazĭ în Chiev, cariĭ unul pre altul aŭ scos din Scaun.

După ce s'aŭ prestăvit credinciosul cniaz al Chievuluĭ Iaropolc, feciorul Monomahuluĭ, aŭ şezut în Chiev, în Scaunul Cniajăeĭ, fratesĕŭ Veaceslav, pre carele Vsevolod, feciorul luĭ Oleg, cniazul Cernigovuluĭ, cu pohta de stăpânie fiind aprins, l-aŭ izgonit din

www.dacoromanica.ro

Chiev, și însuși aŭ șezut în Scaunul Chievuluĭ, și, trăind 6 anĭ și jumătate, s'aŭ mutat către părinții săĭ. După aceaia aŭ luat Scaunul Chievuluĭ feciorul luĭ Vsevolod, Igor; dar Iziaslav, cniazul Pereiaslavuluĭ, aŭ gonit pre Igor den Chiev, și el aŭ luat Scaunul Chievuluĭ, și pre Igor, apucându-l la mâinile sale, l-aŭ pus la opreală. Și după aceaia l-aŭ silit de aŭ luat cinul călugărescu. Pentru aceaia alți cniajĭ s'aŭ sculat asupra luĭ Iziaslav, și, dând războĭ cu dânsul, l-aŭ biruit, și l-aŭ gonit din Chiev. Și Ghiorghie, fratele luĭ Iaropolc, fiind în Chiev, cu biruință aŭ șezut în Scaunul moșu-săŭ. După aceaia Iziaslav, adunând puteare de oaste, s'aŭ slobozit cu luntri pre Dnipru la Chiev, și, făcând bătae pre apă, aŭ biruit pre Gheorghie, carele apoĭ aŭ fugit în Periaslav, și Iziaslav a doao oară aŭ șezut în Scaunul moșu-săŭ, și, după multe războae, dinpreună și Iziaslav, cniazul Chievuluĭ, s'aŭ plătit datoriia morții, și s'aŭ îngropat în Chiev, în besearica Sfântuluĭ Theodor, în mormântul tatâne-săŭ.

Iar de usebiții cniazĭ în Chiev și de izgonirea lor din Scaun.

După moartea credinciosuluĭ bunuluĭ cniaz al Chievuluĭ Iziaslav venit-aŭ în Chiev Rostislav, cniazul Smolensculuĭ, și aŭ șezut în Scaunul Cniajăeĭ și, după aceaia, adunându-se cu alți cniazĭ, aŭ mers asupra luĭ Iziaslav, feciorul luĭ David, cniazul Cernigovuluĭ; însă l-aŭ biruit acela, și Iziaslav, feciorul luĭ David, aŭ întrat în Chiev la Cniajie. Pre carele fără de zăbavă l-aŭ izgonit din Scaunul Chievuluĭ cniazul Gheorghie, feciorul luĭ Vladimir. Și aŭ șezut el într'ânsul, ca un moștean. Și părțile ruseștĭ le-aŭ împărțit feciorilor săĭ: luĭ Andreĭ i-aŭ dat Vîșgorodul și Vasilevul, luĭ Boris Turovul, luĭ Glib Periiaslavul, iar luĭ Vasilc Porusea, unde iaste acum Bealațercov, adecă Besearica-Albă. După aceaia s'aŭ pristăvit în anul de la Zidirea Lumiĭ 6666, iar de la Nașterea luĭ Hristos 1158.

Întru acela an s'aŭ prestăvit creștina cniaghini Anastasiia, fămeaia luĭ Glib, feciorul luĭ Vseslav, fata luĭ Iaropolc, feciorul luĭ Iziaslav, care aŭ șezut în văduvie anĭ 40 și s'aŭ pus în besearica preasfinteĭ Născătoareĭ de Dumnezeŭ cea din Pecersca. Aciastă blagocestivă cniaghini cu cneazul săŭ mare dragoste aŭ avut către lăcașul preasfinteĭ Născătoareĭ de Dumnezeŭ din Pecersca și către preacuvioșiĭ părinți din Pecersca, și mult din averea sa aŭ dat, încă

www.dacoromanica.ro

fiind eĭ viĭ, răvnind creştinuluĭ cniazuluĭ Iaropolc, tătăne-săŭ, care aŭ dat multe averĭ ale sale, şi din Ţinutul Drevleanilor şi a Lenţcăĭ, şi de pre lăngă Chiev. Şi, încă fiind vie cniaghini Anastasiia, şaŭ dat şi satele cu toată averea sa şi dobitoacele.

De cniajiia luĭ Mstislav, feciorul luĭ Iziaslav, în Chiev şi de alţĭ cniazĭ ce aŭ stăpănit Chievul.

După moartea bun-credinciosuluĭ cniaz Gheorghie, feciorul luĭ Vladimir, iară Iziaslav, feciorul luĭ David, cniazul Cernigovuluĭ, aŭ luat Scaunul Chievuluĭ. Dară Mstislav, feciorul luĭ Iziaslav, într'aceiaşĭ iarnă l-aŭ izgonit din Chiev şi singur aŭ şezut într'ănsul la cniajie şi, fără de zăbavă, urănd el Scaunul tatăne-săŭ, Chievul l-aŭ lăsat văruluĭ săŭ, luĭ Rostislav, cniazuluĭ Smolensculuĭ. Dar, şi aceluia neplăcăndu-ĭ Chievul, l-aŭ lăsat luĭ Vladimir, feciorul luĭ Mstislav. De aciasta auzind cniazul ce aŭ fost întru acea vreame al Vladimiruluĭ, Mstislav, feciorul luĭ Iziaslav, s'aŭ măniiat şi aŭ izgonit pre Vladimir feciorul luĭ Mstislav, şi el a doao oară aŭ şezut în Scaun la cniajie. După aceaia cniazul Andreĭ, feciorul luĭ Gheorghie, ce aŭ fost întru acea vreame cniaz în Sujdal, văzăndu-se pre sine a fi maĭ aproape decăt alţĭ cniazĭ de Scaunul Chievuluĭ, după tată-săŭ Gheorghie, îndată, adunănd puteare de oaste, cu mulţĭ cniazĭ ruseştĭ, aŭ trimis la Chiev pre fiiu-săŭ, cniazul Mstislav, carele aŭ gonit pre Mstislav, feciorul luĭ Iziaslav. Şi într'ănsul aŭ pus pre Gleab, unchiu-săŭ, cniazul Periiaslavuluĭ; şi el s'aŭ întors la tată-săŭ, cniazul Andreĭ, carele maĭ nainte de sfăntul botez s'aŭ chemat Chitai, iară după aceaia, pentru mare răvna şi dragostea cea din tot(ul) sufletul cătră Dumnezeŭ, s'aŭ chemat Bogoliubschiĭ (adecă: iubitor de Dumnezeŭ), şi multe besearicĭ şi mănăstirĭ aŭ zidit, şi le-aŭ înfrumuseţat cu averĭ, şi cu toate den destul le-aŭ ajutorat. Iară după moartea tătăne-săŭ, a Mareluĭ-Cniaz a tot pămăntul rusesc, al Chievuluĭ Gheorghie, fiind el Mare-Cniaz a tot pămăntul rusesc, după mare facerea sa de bine, cătră besearicile luĭ Dumnezeŭ şi cătră mănăstirĭ, şi după porunca răposatuluĭ părinteluĭ săŭ, aŭ dat la sfănta şi marea lavră a Pecerschiĭ, unde iaste Uspeniia preasfinteĭ Născătoareĭ de Dumnezeŭ, cetatea sa Vasilevul, care acum să chiamă Vasilcovo, unde iaste Uspeniia, unde s'aŭ născut părintele nostru Theodosie Pecerschii, lăngă apa Stugna, cu toate hotarăle eĭ ceale dupre împrejur, întru veacinicile neamurĭ,

www.dacoromanica.ro

și aŭ maĭ dat și cetatea Micevul, lângă apa Mica, și alta Petreva, și mănăstirea Sfântuluĭ de minunĭ făcător Nicolae, ce iaste iară acolò, și arhimandrituluĭ Pecerschiĭ ce aŭ fost atunce, și celor după dânsul li-aŭ întărit ca să aibă puteare desăvârșită preste mănăstirea luĭ Sfeti Nicolae cea din Chiev, ce să chiamă Pustăschiĭ, adecă cea den pustie, și la Miazănoapte preste treĭ mănăstirĭ: preste o mănăstire a preasfinteĭ Născătoareĭ de Dumnezeŭ supt cetatea Breanscă, preste alta supt Novogorod, a Preobrejenieĭ Domnuluĭ, preste a treia în Cernigov, a Uspenieĭ preasfinteĭ Născătoare de Dumnezeŭ ce să chiamă Eleț. Și aŭ întărit și aŭ așăzat și aciasta: adecă Mitropolitul Chievuluĭ și a toată Mica Rusime și clericul Sofieĭ preste sfânta mare lavră a Chievopecerschiĭ și preste mănăstirea Sfântuluĭ Nicolae ce să chiamă Pustinnăiĭ, să nu aibă nicĭo biruință și stăpânie după așăzământul al preasfinților Patriarșĭ aĭ Țarigraduluĭ, de vreame ce prea-cuviosul părintele Antonie Pecerschiĭ, ispravnicul și egumenul mănăstiriĭ Pecerschiĭ aŭ adus blagoslovenia de la Sfetagora, de supt stăpâniia patriarșască și din eparhiia Țarigraduluĭ, ci să rămâe supt paza și chivernisirea Marilor-Cniazĭ ruseștĭ și a următorilor lor, întru veacînicile neamurĭ și vremĭ supt înfricoșatul județ al nefățarniculuĭ judecătoriŭ și Dumnezeŭ și supt blestemul sfinților Apostolĭ și afurisaniia a sfinților 318 părinți, celor de la Nicheia, și a altor sfinți părinți de la toate săboarăle. Aceastea s'aŭ făcut în anul de la Facerea Lumiĭ 6967, iar dela Nașterea luĭ Hristos 1159.

De cneajiia luĭ Roman, cniazul Smolensculuĭ, în Chiev.

După pristăvire bun-credinciosuluĭ cniaz Gleb aŭ șăzut în Scaunul Chievuluĭ Roman, cniazul Smolensculuĭ. Acesta aŭ fost foarte vitiaz, și Lidva o aŭ luat, și, pre mulțĭ robindu-ĭ, în greale legăturĭ i-aŭ ținut, și grea tirănie pre dânșiĭ aŭ pus. Că pre uniĭ, în obezĭ fiind, i-aŭ înjugat în plug și ca cu niște boĭ aŭ arat înprejurul Chievuluĭ, și de acolò aŭ crescut aciastă pildă, când unul din Litvinĭ, trăgând în plug, s'aŭ învățat limba rusească și aŭ zis: „Romane, Romane, sărăceaște petrecĭ de arĭ cu Litva“. Dar, nu după multă vreame, și acesta fiind izgonit din Chiev de Iaroslav, feciorul luĭ Iziaslav, carele el aŭ șăzut în Scaunul Chievuluĭ și s'aŭ întărit într'ânsul în anul de la Facerea Lumiĭ 6686, iar de la Nașterea luĭ Hristos 1172, prestăvitu-se-aŭ bine-credincioasa cniaghini Mariia,

www.dacoromanica.ro

muiarea cniazuluĭ Vsevolod, feciorul luĭ Sviatoslav, fata luĭ Cazimir Craiuluĭ leșăsc, după ce aŭ luat chipul călugăresc, și s'aŭ îngropat în besearica sfinteĭ de viiață făcătoare Troițe, care besearică ia singură o aŭ făcut, — care acum să chiamă Chirilschi.

De cniajiia în Chiev a luĭ Iaroslav, feciorul luĭ Iziaslav.

Acest bun-credincios cniaz Iaroslav, feciorul luĭ Iziaslav, luînd Scaunul Chievuluĭ de supt stăpănire cniazuluĭ Roman, n'aŭ putut să stăpănească în pace, de vreame ce, nu după multă vreame, Sviatoslav, cniazul Cernigovuluĭ, sculându-se, aŭ rădicat oaste asupra luĭ și l-aŭ izgonit din Chlev, și Chievul l-aŭ prădat; și după aceaia Iaroslav, neputând ce să facă, s'aŭ împăcat cu Sviatoslav. Și aŭ murit în Scaunul Chievuluĭ, în anul de la Nașterea luĭ Hristos 1184. Și după dănsul aŭ șăzut în Chiev la cniajie Sveatoslav cniazul Cernigovuluĭ. Dar n'aŭ avut pace de răsboiul cel din lăuntru și de Polovțĭ, până la moartea sa. Și s'aŭ pristăvit și s'aŭ îngropat în besearica Sfântuluĭ Chiril în Cernigov, în anul de la Hristos 1198. Iar după moartea cniazuluĭ Ruric, feciorul luĭ, Mistislav aŭ luat cniajiia Chievuluĭ cu sila; dar nu după multă vreame, după sfatul altor cniazĭ ruseștĭ, Ruric aŭ fost prins de Roman, feciorul luĭ Mstislav cniazul Galiciuluĭ, carele, aducându-l pre el în Chiev, înpreună cu muiarea luĭ, aŭ poruncit de l-aŭ făcut călugăr, și el s'aŭ întors în Galicĭ. Iar, văzând cniazul Sveatoslav, feciorul luĭ Mstislav, Scaunul Chievuluĭ deșărt, l-aŭ luat, vrând să-l stăpănească. Dar Roman, feciorul luĭ Mstislav, cniazul Galiciuluĭ, vrând să să chiame a toată rusimea monarh, aŭ izgonit pre Sveatoslav din Chiev și într'ănsul aŭ pus în Scaun pre Rostislav, feciorul luĭ Ruric, slobozindu-l din legăturĭ, și Scaunul monarhieĭ Chievuluĭ l-aŭ mutat din Chiev în Galicĭ, și aŭ început a să scrie: a toată rusimea monarh.

De aciasta, cum că n'aŭ dat blagoslovenie episcopul Vladimiruluĭ luĭ Roman monarhuluĭ rusesc ca să să scoale cu răsboiŭ asupra creștinilor afară de cuvioasă pricină.

În anul de la Naștere luĭ Hristos 1210, Marele-Cniaz Roman, dobândind monarhiia rusească, aŭ trimis daruri la episcopul Vladimiruluĭ, cerșind blagoslovenie ca să înceapă oștire înpotriva Craiuluĭ leșăsc Leșca; dar episcopul acela n'aŭ îngăduit și nu i-aŭ

www.dacoromanica.ro

dat luĭ blagoslovenie ca să rădice oaste asupra creştinilor făr de căt iaste pricină cuvioasă. După aciasta Marele-Cniaz şi monarhul Roman viiaţa sa o aŭ schimbat, în oaste, cu moartea, şi s'aŭ îngropat în Vladimir cu cinste, în Volina.

Neunirea pentru Scaunul monarhieĭ ruseştĭ şi pentru aleagerea cniazuluĭ Coloman Ungurului spre cniajiia rusească.

După moartea luĭ Roman monarhuluĭ a toată rusimea, mare neintocmire între sine şi neunire aŭ avut cniajĭ ruseştĭ pentru Scaunul monarhieĭ ruseştĭ, pentru că uniĭ aŭ vrut să aibă Scaunul în slăvita cetate a Chievuluĭ, iar alţiĭ în Galicĭ şi în Vladimir. Şi, neputând să să unească între sine, ş'aŭ ales loruş pre Coloman, fecioru de Craiŭ fiind din Ţara Ungurească; pre carele episcopiĭ l-aŭ pomăzuit spre Înpărăţiia rusească şi Vichentie Cadlubec, episcopul Cracovuluĭ, aŭ pus pre dănsul corona înpărătească, şi s'aŭ făcut Coloman monarh a toată rusimea. Dar, deaca ş'aŭ luat luĭ muiare Coloman pre sora Leşcăĭ celuĭ alb, anume Selonca, s'aŭ măniiat pravoslavniciĭ cniazĭ ruseştĭ şi, temându-se ca să nu să facă amestecătură în pravoslavnica credinţă, îndată aŭ ales pre Mstislav, feciorul luĭ Mstislav al Novogoroduluĭ celuĭ mare, spre monarhiia rusească. Carele aŭ şăzut în Scaunul înpărătesc, în Galicĭ, şi l-aŭ încoronat episcopiĭ cu corona înpărătească. D'innaintea căruia aŭ fugit Coloman, şi el s'aŭ slăvit Înpărat şi monarh a toată rusimea. Acest Mstislav, feciorul luĭ Mstislav, aŭ fost foarte viteaz, şi putearea ungurească şi leşască aŭ biruit, şi aŭ pus la închisoare pre Coloman, cu muiarea luĭ. După aceaia marele monarh rusesc Mstislav viteazul s'aŭ pristăvit în Torscu, şi l-aŭ îngropat în Chiev, în besearica cinstiteĭ Crucĭ a Domnuluĭ, carea el singur o aŭ zidit, în anul de la Naşterea luĭ Hristos 1212. Iar, după moartea luĭ, iar Coloman Ungurul aŭ luat Scaunul în Galicĭ, şi, petrecând aniĭ treĭ, aŭ murit. Şi dintru acea vreame Craiĭ ungureştĭ aŭ încetat a stăpăni în Rusiia.

După moartea luĭ Coloman aŭ şăzut în Scaunul înpărătesc, în Galicĭ cniazul Daniil, feciorul luĭ Roman. Dar Iziaslav, strângând oaste de Polovţĭ, aŭ gonit pre Daniil, şi Galiciul l-aŭ lăsat cniazuluĭ Mihail Zvenigorodschi. Însă să să ştie şi aciasta: că cniajiia Galiciuluĭ pentru aciasta s'aŭ pus aicea maĭ nainte, adecă căcĭ

www.dacoromanica.ro

mai cinstit aŭ fost mai nainte atuncea. Că Monarhiia Chievului să mutase în Galicĭ, şi de atuncea nu aşa vestiţĭ aŭ fost cniajiĭ Chievului, Iar de la Rostislav, feciorul luĭ Ruric, înnainte, iarăş maĭ slăviţĭ s'aŭ făcut cniejiĭ Chievului până la venirea necuratuluĭ Batie.

De cneajiia luĭ Mihail, feciorul luĭ Vsevolod, în Chiev, şi de venirea asupra Chievuluĭ a păgănuluĭ Batie.

În anul de la Facerea Lumiĭ 6848, iar de la Naşterea luĭ Hristos 1240, ţiind cneajiia în Chiev Mihail, feciorul luĭ Vsevolod, trimis-aŭ păgănul Batie Tătar să vază Chievul. Şi, văzând mărirea şi frumuseaţea luĭ, s'aŭ mirat. Şi, întorcându-se, aŭ spus luĭ Batie de prea-slăvită cetatea Chievuluĭ. Şi iar aŭ trimis Batie la cniazul Mihail în Chiev, amăgindu-l pre el, ca să să închine luĭ. Iar cniazul Mihail aŭ ucis soliĭ luĭ Batie, şi el singur aŭ fugit din Chiev în Ţara Ungurească. Atuncea Rostislav, feciorul luĭ Mstislav, nepotul luĭ Dario din Smolensc, auzind că nu iaste cniaz în Chiev, aŭ venit, şi aŭ şăzut în Scaunul cniajieĭ; pre carele Daniil, feciorul luĭ Mstislav, l-aŭ izgonit din Chiev, şi aŭ pus într'ânsul pre un Voevod al săŭ, anume Dimitrie. Şi i-aŭ poruncit luĭ să păzească cetatea.

Şi aŭ venit procletul Batie, cu puteare multă, supt Chiev, şi l-aŭ încungiurat. Şi aŭ început a pune tunurile şi a bate în zidurile cetăţiĭ. Iar oameniĭ din cetate să apăra tare. Şi după aceaia înprejurul besericiĭ Desiateniĭ a preasfinteĭ Născătoare de Dumnezeŭ s'aŭ ocolit cu sanţ, şi în polatele besericiĭ mulţĭ oameni s'aŭ suit, şi de greimea lor s'aŭ surpat polatele, şi pre mulţĭ aŭ ucis. Iar Tătarăĭ cetatea Chievul cea slăvită în toată lumea, Scaunul a toată rusimea, l-aŭ luat, şi dumnezeeştile besericĭ aŭ sfărămat, cetatea şi oraşul le-aŭ arsu cu foc şi, pre oameni, pre uniĭ i-aŭ tăiat, iar pre alţiĭ i-aŭ robit, şi toată stăpăniia Chievuluĭ întru nimica o aŭ întors, — slobozind Dumnezeŭ aciasta pentru păcatele oamenilor.

De stricarea sfinteĭ, frumoaseĭ, mareĭ şi de minuni făcătoare lavre a Pecerscăĭ.

Întru acelaş anu necuratul Batie, după ce aŭ stricat prea-slăvită cetatea Chievul, aŭ venit cu păgăniĭ săĭ Tătarĭ la sfântă mănăstirea Pecerscăĭ, unde aŭ fost mulţime de norod închis, şi bărbăteaşte înprotiva aceluĭ vrăjmaş al Crucii Domnuluĭ nostru sfântul loc aŭ

www.dacoromanica.ro

stătut. Dar, pentru păcate, n'aŭ putut creștiniĭ să să apere, pentru că păgăniĭ varvarĭ cu berbecĭ de lemn și cu alte măestriĭ zidurile ceale de piatră ale mănăstiriĭ sfărămându-le până în temelie, aŭ întrat în sfânta mănăstire, și oamenĭ din tot cinul aŭ tăiat, și pre uniĭ aŭ robit, și singură besearica Pecerscăĭ cea cu ceriul aseamenea, a preasfinteĭ Născătoareĭ de Dumnezeŭ, o aŭ spurcat și de toată podoaba o aŭ golit, și crucea cea poliită cu aur din vărful besericiĭ o aŭ luat, și turlele până la jumătatea besericiĭ întocma cu ferestrile le-aŭ răsipit. Așijderea și turla oltariuluĭ celuĭ mare până la pieptul icoaneĭ preasfinteĭ Născătoareĭ de Dumnezeŭ o aŭ sfărămat. Și toată mănăstirea, cu toate podoabele, și cu zidurile ceale de piatră, până în temelie le-aŭ surpat, și le-aŭ dăzrădăcinat, — precum de aciasta cu amăruntul în istoriile ceale vechĭ rusești să află. Și dintru acea vreame besearica preasfinteĭ Născătoareĭ de Dumnezeŭ sfânta Pecersca la ființa sa cea d'intâiŭ și la podoaba cea de de mult până acum n'aŭ putut să-șĭ maĭ vie, de vreame ce podoaba eĭ ciastă de acum cu mult iaste maĭ usebit de cea d'intâiŭ. Și, pre ceia ce iubiia podoaba casiĭ Maiciĭ Domnuluĭ, pre uniĭ moartea i-aŭ cosit, pre alțiĭ sabiia celor de alt neam i-aŭ mâncat, iar altora războaele ceale dintre sine zminteală le-aŭ făcut. Iar acum cu usebită purtarea de grijă de tot pravoslavnicul norod rusesc a creștinuluĭ întru Dumnezeŭ răpoosatuluĭ Înpărat Alexie, feciorul luĭ Mihail, monarhul a toată marea și mică și alba Rusime, și a următoriuluĭ după dânsul, a Mareluĭ Înpărat și cniaz Theodor, fiiusăŭ, monarhul a toată rusimea, să înpodobească, și iaste plină de toată nădejdea.

De un clopot mic ce să chiema vestitoriŭ în sfânta besearică a Pecerscăĭ pentru strângerea călugărilor la besearică.

Măcar că sfânta besearică Pecersca prin necuratul Batie venise întru sfărămare de istov și preste mulțĭ anĭ aŭ fost pustie, dar întru o dăspărțitură ce scăpase întreagă de păgânĭ, făcea slujbă întru ascuns, pentru frica, și călugăriĭ prin păduriĭ și prin peșteriĭ petrecea, și veniia la slujbă la besearică. Pentru aciasta aŭ pus un clopot mic ce l-aŭ chemat vestitoriŭ, și nu-l loviia în ustnea, ci în lung, ca să poată auzi toțĭ mai lesne și să să strângă la besearică.

www.dacoromanica.ro

De aciasta, căţĭ anĭ cniăjiia Chievuluĭ şi monarhiia a toată rusimea aŭ fost supt jugul Tătarilor.

De la venirea necuratuluĭ Batie în pămăntul rusesc, şi de la stricarea prea-slăviteĭ cetăţĭ a Chievuluĭ, toţĭ cniazii ruseştĭ aŭ fost supt jugul stăpănieĭ anĭ 150, şi de la Înpăraţiĭ tătăreştĭ după voia lor să punea cniajiĭ, şi ceĭ ce nu să supunea, să scotea. Şi toate judecăţile Tătarăĭ le făcea. Şi, dintru aceĭ Tătarĭ aĭ luĭ Batie, uniĭ ş'aŭ ales loc de lăcuinţă în Crăm şi în Perecop, şi aŭ stăpănit toţĭ cămpiĭ dupe înprejur, şi pre creştinĭ i-aŭ gonit de acolò, în toţĭ cămpiĭ ceĭ pustiĭ dupreste Chiev, şi toată Podolea şi pămăntul Litviĭ aŭ ţinut, şi aĭ săĭ ispravnicĭ şi căpeteniĭ preste Ruşĭ aŭ avut; cariĭ şi dajde aŭ luat de la dănşiĭ şi ca nişte domnĭ preste creştinĭ aŭ stăpănit, până când păgănească lor puteare marele şi creştinul cniaz Dimitrie al Mosculuĭ o aŭ biruit, şi pre Mamaĭ Înpăratul tătărăsc l-aŭ bătut, atăta cât ca la treĭsprezeace mile, iar vărste 66, aŭ zăcut trupurile păgănilor. Aşijderea şi cniazul Litveĭ, Olgherd, biruind pre Tătarĭ, toţĭ cămpiĭ cariĭ din veacurile ceale de demult aŭ fost aĭ Chievuluĭ i-aŭ curăţit de necurăţiia păgănilor, şi aŭ pus în Podolea pre feciorii luĭ Coriiat: pre Alixandru, pre Costandin, pre Theodor şi pre Gheorghie, şi toate laturile ruseştĭ cu Podolea le-aŭ luat pe sama lor ca să le stăpănească.

De cniajiia Chievuluĭ supt cumplitul jug tătărăsc şi de cniajiĭ Chievuluĭ din parte.

Oblăduind răŭ-credinciosul Batie rusimea, fost-aŭ Iaroslav, feciorul luĭ Vsevolod, cel maĭ mare cniaz preste Mosc şi preste Chiev, în anul de la Facerea Lumiĭ 6751, şi pre Mihail cniazul Cernigovuluĭ şi pre un boiar aĭ luĭ, anume Theodor, i-aŭ muncit procletul Batie, căcĭ n'aŭ vrut să să închine dumnezeilor luĭ, după obiceaiul păgănesc. Iar în anul de la Naşterea luĭ Hristos 1245, întru acel anu şi Marele-Cniaz Daniil, feciorul luĭ Roman, carele să scriia monarh a toată rusimea, aŭ luat dupe feciorul săŭ, anume Lev, pre fata luĭ Bella, Craiul unguresc. Şi acest Lev aŭ zidit marea cetatea Leovul, numindu-o după numele săŭ. Şi Marele-Cniaz rusesc Daniil foarte aŭ fost cinstit de răŭ-credinciosul Batie, pentru mare vitejiia luĭ, şi de Papa al Rămuluĭ prin solĭ s'aŭ încorunat la Crăiia rusească, şi credinţa pravoslavnică tare o aŭ întărit şi într'ănsa aŭ rămas până la sfărşitul vieţiĭ sale, precum toţĭ istoriciĭ ruseştĭ şi leşăştĭ şi aĭ Cehilor mărturisesc.

www.dacoromanica.ro

După Iaroslav, feciorul luĭ Vsevolod, aŭ fost cniazul al Chievuluĭ și al pământuluĭ rusesc Alixandru, fiiu-săŭ, Nevschi, stăpănind atuncea Sartoc, feciorul luĭ Batie Înpăratul tătărăsc. După dănsul Iaroslav, feciorul luĭ Iaroslav Tverschi, frate-săŭ, aŭ stătut. În anul de la Nașterea luĭ Hristos 1266 s'aŭ pristăvit Craiul rusesc Daniil, și după dănsul Lev, feciorul luĭ, pentru mare vitejiia sa, stăpănind cniajiile ruseștĭ, și după pristăvirea luĭ Iaroslav, feciorul luĭ Iaroslav, Mareluĭ-Cniaz al Mosculuĭ și al Chievuluĭ, aŭ șăzut în locul luĭ Vasilie, fiiu-săŭ, nepotul luĭ Vsevolod. Iar după dănsul aŭ fost Dimitrie, feciorul luĭ Alixandru, nepotul luĭ Iaroslav, pre carele vărusăŭ Andreiŭ l-aŭ gonit din Scaunul Cniajieĭ și aŭ șăzut el într'ănsul, în anul de la Nașterea luĭ Hristos 1281.

De mutarea Mitropolituluĭ al Chievuluĭ la Mosc.

În anul de la Facerea Lumiĭ 6791, iar de la Nașterea luĭ Hristos 1283, sfințitu-se-aŭ Maxim Mitropolit Chievuluĭ de Gheorghie Patriarhul Țarigraduluĭ, și s'aŭ mutat din Chiev la Mosc, iar la Chiev numaĭ nameastnic avea după mărturisirea istoricilor celor vechĭ. După ce s'aŭ pristăvit bun-credinciosul cniaz Andreĭ, feciorul luĭ Alixandru, aŭ stătut după dănsul, cu voia Tătarilor, Mihail, feciorul luĭ Iaseslav Tverschi, în anul de la Nașterea luĭ Hristos 1304.

De luarea Scaunuluĭ rusesc, adecă a cetățiĭ Chievuluĭ, de cniazul litvenesc Ghedimin și de mutarea Chievuluĭ la Litva.

În anul de la Nașterea luĭ Hristos 1320 sculatu-se-aŭ Ghedimin, feciorul luĭ Vinetes, Marele-Cniaz al Litveĭ, asupra Mareluĭ-Cniaz al Chievuluĭ Stanislav, carele să trăgea din semințiia luĭ Ruric ce venise din Vareacĭ întăiŭ cneaz la Rușĭ. Și, venind asupra luĭ cu multă puteare, l-aŭ biruit pre el, înpreună și oastea rusească și pre Tătarăĭ ce fusease cu el, șase mile de la Chiev, supt apa Pirnia. Întru acel răsboiŭ aŭ perit cniazul Lev, feciorul luĭ Daniil Luțco, și, cniazul Oleg al Periiaslavuluĭ, iar cniazul Stanislav al Chievuluĭ aŭ fugit la cniazul Rezanuluĭ, unde după aceia și cniaz aŭ fost. Iar Ghedimin după acea biruință aŭ venit la Chiev, și l-aŭ luat pre el supt a sa biruință. Și aŭ mutat cniajiia Chievuluĭ la Litva, și aŭ pus în Chiev nameastnic al săŭ pre Mindov, cniazul Golșanuluĭ, feciorul luĭ Golș, rudeniia sa, carele s'aŭ

www.dacoromanica.ro

botezat luând credința creștinească, și aŭ stăpânit în Chiev până la Vladimir, feciorul luĭ Olgherd. Și acest Vladimir, feciorul luĭ Olgherd, cniazul litvenesc, aŭ avut de la tată-săŭ Olgherd parte cniajiia Chievuluĭ, și o aŭ ținut până la Iaghel craiul leșăsc, însă de la anul Nașteriĭ luĭ Hristos 1321, când Ghedimin cniazul litvenesc aŭ luat supt biruința sa cetatea Chievuluĭ. Atuncea preaslăvită Monarhiia Chievuluĭ aŭ încetat, care până ce aŭ scăpat de supt stăpăniia luĭ Ghedimin, aŭ plinit anĭ 431, și aŭ fost Chievul supt stăpăniia Litveĭ până la craiul leșăsc Cazimir, feciorul luĭ Iaghel, precum scrie Striicovschii, și Iaghel, craiul leșăsc, aŭ schimbat pre Vladimir, feciorul luĭ Olgherd, cniazul Chievuluĭ, dându-ĭ luĭ, în locul Chievuluĭ, Cobilele, iprocĭ.

De aciasta, de unde 2 Mitropoliți aŭ început a fi în Rosiia: unul în Mosc, iar altul în Chiev.

În anul de la Facerea Lumiĭ 6923, iar de la Nașterea luĭ Hristos 1415, Marele-Cniaz al Litveĭ, Vittold, având cniajiia Chievuluĭ întru a sa biruință, aŭ poruncit să aleagă dintre Rușĭ Mitropolit în Sfânta Sofia, că nu i-aŭ plăcut luĭ ca să fie besearica Scaunuluĭ Chievuluĭ ca o văduvă, fără de Mitropolit, și căcĭ Mitropoliții de la Moscu, oblăduindu-o pre ia, lua odoarăle bisericiĭ și le ducea la Mosc. Și așa după porunca luĭ aŭ ales Rușiĭ pre Grigorie ce să porecliia Țemivrac și Sfântul Patriiarh al Țarigraduluĭ Callist l-aŭ blagoslovit pre el să fie Mitropolit al Chievuluĭ. Și de atuncea aŭ început a fi doĭ Mitropoliți în Rosie: unul în Chiev, iar altul în Mosc, precum de aciasta în istoriciĭ ceĭ vechĭ rușești să află. Iar în anul de la Nașterea luĭ Hristos 1432 cniazul Svidrigail aŭ avut întru biruința sa Chievul, și însușĭ aŭ fost într'ânsul în anul de la Nașterea luĭ Hristos 1440. Cazimir, feciorul luĭ Iaghel, fiind Mare-Cniaz în Litva, aŭ dat Chievul și cniajiia luĭ feciorului luĭ Vladimir, nepotul luĭ Olgherd și al luĭ Alixandru, carele și Olelc să chiema. De la carĭĭ cniajiĭ Sluțcăĭ Olelcovițiĭ să trag. Și s'aŭ pristăvit acest Mare-Cniaz Alixandru saŭ Olelc, feciorul luĭ Vladimir, nepotul luĭ Olgherd, în anul de la Facerea Lumiĭ 6964, și aŭ lăsat după sine 2 feciorĭ: pre cniazul Mihail și pre cniazul Simeon, căruia cniazul leșăscu și Marele-Cniaz al Litveĭ Cazimir i-aŭ dat Chievul spre stăpânie. Și acest bun-credincios cniaz Simeon, feciorul luĭ Olelc, aŭ înnoit mare besearica Pe-

www.dacoromanica.ro

cerscăĭ cea stricată şi pustiită de păgănul Batie, de atăta vreame, şi, puţin nu din temelie rădicăndu-o, o aŭ înpodobit cu toată podoaba şi o aŭ zugrăvit, şi s'aŭ îngropat într'ănsa, în mormăntul carele el singur şi l-aŭ zidit.

De mutarea Mareĭ-Cneajiĭ a Chievuluĭ în Voevozie.

După moartea creştinuluĭ Simeon, feciorul luĭ Olelc, Cazimir, Craiul leşăsc, cetatea Chievuluĭ cea înpărătească şi Cniajiia luĭ o aŭ mutat în Voevozie, şi pre Martin Gaştold Litvinul l-aŭ pus Voevod în Chiev şi l-aŭ întărit, în anul de la Naşterea luĭ Hristos 1471. Şi de atuncea preaslăvită monarhiia Chievuluĭ (Dumnezeŭ aşa slobozind pentru păcatele oamenilor) la atăta defăimare aŭ venit, că dintru Înpărăţie în cniajie şi din cniajie în Voevozie s'aŭ mutat. În anul de la Naşterea luĭ Hristos 1450 pusu-s'aŭ Voevod în Cniajie în Chiev Ioan Hodchievicĭ, şi întru acel anu Tătăriiĭ aŭ stricat Chievul şi pre Voevodul Ioan cu muiarea luĭ şi cu copii l-aŭ robit. Apoĭ după dănsul aŭ fost Voevod în Chiev cniazul Dimitrie Putiaticĭ, şi aŭ murit. Iar Craiul leşăsc şi Marele-Cniaz al Litveĭ Alexandru aŭ dat Voevoziia Chievuluĭ luĭ Iurie Montotovicĭ. Iar în anul de la Naşterea luĭ Hristos 1511, fiind Craiŭ leşăsc şi Mare-Cniaz litvenesc Jigmund, feciorul luĭ Cazimir, fost-aŭ Voevod în Chiev alt Andreiŭ, Coşărschi; fost-aŭ Voevod Ioan Dobrovischi; fost-aŭ Voevod Chievuluĭ cniazul Simeon Proschi; fost-aŭ Voevod în Chiev Grigorie, feciorul luĭ Alexandru Hodchievicĭ. În anul de la Naşterea luĭ Hristos 1569 Voevoziia Chievuluĭ desăvărşit de la Cniajiia litveanească s'aŭ mutat în corona leşască. În anul de la Naşterea luĭ Hristos 1577 fost-aŭ Voevod în Chiev pravoslavnicut cniaz Costandin, feciorul luĭ Costandin Ostroschi, ce s'aŭ chiemat în sfăntul botez Vasilie. Fost-aŭ Voevod Chievuluĭ Stanislav Jolchievschi, în anul de la Naşterea luĭ Hristos 1651. Fost-aŭ Voevod în Chiev blagocestivul Adam Chisel, din Brusilov, şi din Voevoziia acestuia mila luĭ Dumnezeŭ din ceriŭ aŭ căutat spre cetatea Chievuluĭ, Scaunul a toată rusimea, şi aŭ început stăpăniia luĭ cea purtătoare de schiptru, ce să învechise, a să înnoi ca tinerețele vulturuluĭ, atăta căt din zi în zi spre naltă stăpăniia înpărătească şi monarhie s'aŭ apropiiat.

www.dacoromanica.ro

De întoarcerea cetăţiĭ Chievuluĭ iarăşĭ la cinstea cea d'intăiŭ înpărătească.

Întru Dumnezeŭ mântuita, prea-slăvita şi Scaunul a toată rusimea, înpărătească cetatea Chievuluĭ, după multe schimbărĭ ale sale, cu mila luĭ Dumnezeŭ iarăşĭ s'aŭ întors la fiinţa cea d'intăiŭ şi din vredniciia cea de demult ce rămăsease aŭ venit iarăşĭ la vredniciia cea înpărătească, când Înpăratul Înpăraţilor şi Domnul Domnilor aŭ înnălţat cornul unsuluĭ săŭ, al Mareluĭ-Cniaz şi Înpărat Alexie, feciorul luĭ Mihail monarhuluĭ a toată rusimea cea mare şi mică şi albă şi a oblăduitoriuluĭ a multe ţărĭ şi pământurĭ de spre Răsărit şi de spre Apus şi Miazănoapte, şi patriia cea de moşie a strămoşilor săĭ, cetatea cea înpărătească Chievul, în măinile luĭ cu schiptrul Înpărăţieĭ, ca o moştenire înpărătească a luĭ usebită, aŭ întors la multă Vistierii, adecă cu sfintele besericĭ şi mănăstirile, şi maĭ ales cu mare lavra Chievopecerscăĭ cea făcătoare de minunĭ a prea-sfinteĭ stăpăneĭ noastre Născătoareĭ de Dumnezeŭ, şi cu multe minunatele neputredite moaşte ale prea-cuvioşilor părinţĭ aĭ Pecerscăĭ, în anul de la Facerea Lumiĭ 7162, iar de la Naşterea luĭ Hristos 1654, în luna luĭ Martie, în zioa d'intăiŭ. Şi aŭ fost atuncea litera Pashalieĭ **u**, ca un semnu oarecarele bun şi viiaţă bună şi nădeajde de tot binele tuturor celor de supt multă stăpânltoare mâna luĭ, şi maĭ vărtos cetăţiĭ Chievuluĭ ceĭ înpărăteştĭ. Şi ce e maĭ bun şi maĭ cu bună norocire decât aciasta, când acest Mare-Cniaz şi mare Înpărat Alexie Mihailovicĭ, monarhul a toată rusimea cea mare şi mică şi albă, schimbându-şĭ buna Înpărăţiia sa cea pământească cu cea maĭ bună şi veacĭnică cerească, nu ne-aŭ lăsat pre noĭ săracĭ. Că, măcar că aŭ şi murit, dar, ca cum n'ar fi murit iaste că aseamenea luĭ ş'aŭ lăsat după sine (în anul 7184, iar de la Naşterea luĭ Hristos 1676), în luna luĭ Ianuarie în 30 de zile, bună odraslă a sa, care aŭ crescut în buna rădăcină a celuĭ ce întăiŭ aŭ fost pravoslavnic Înpărat al Chievuluĭ şi monarh a toată rusimea, din sfăntul aseamenea Apostolilor cniazul Vladimir, pre Marele-Cniaz şi marele Înpărat Theodor, fiiu-săŭ, monarhul a toată rusimea cea mare şi mică şi albă, şi moştenitoriul şi oblăduitoriul a multe ţărĭ şi pământurĭ de spre Răsărit şi Apus şi Miazănoapte. Şi, văzându-l pre dânsul, în viiaţa sa s'aŭ veselit şi la moartea sa nu s'aŭ scărbit, nicĭ s'aŭ întristat, şi l-aŭ lăsat pre dânsul următoriŭ după sine. Şi acest mare stăpân şi mare Înpărat de Dumnezeŭ ales şi înnălţat

www.dacoromanica.ro

s'aŭ unsu cu sfănt untul-de-lemn prin rugătoriul de Dumnezeŭ întru Duhul Sfănt părinte prea-fericitul și prea-sfințitul Ioachim Patriiarhul Mosculuĭ și a toată rusimea, întru sfănta soborniciască besearică a Uspenieĭ preasfinteĭ Născătoare de Dumnezeŭ întru înpărătesca cetate Moscul, în anul ce s'aŭ zis maĭ sus, în luna luĭ Iunie, în 18 zile, cu mila prea-bunuluĭ Dumnezeŭ, cu ajutoriul preasfinteĭ Născătoareĭ de Dumnezeŭ și al sfinților ruseștĭ și a tuturor sfinților, după blagosloveniia întru Dumnezeŭ răpoosaților pururea pomeniților părinților luĭ, și, în Scaunul Înpărăției sale sporind în vărsta sa, cu înțelepciunea și cu putearea și cu mărirea și cu bună norocire, năvăiirea păgănilor Agareanĭ aŭ sfărămat, și Chievul, de bună nădeajde ce aștepta, maĭ nainte l-aŭ umplut, și tot pravoslavnicul norod rusesc cu veselie și cu ușurare deplin l-aŭ dăruit, cu o lucrare ca aciasta.

Iar în anul 7187, iar de la Nașterea luĭ Hristos 1678, cu îndemnarea pizmătareluluĭ neamuluĭ creștinesc, Sultanul turcesc, pornindu-se asupra pravoslavniculuĭ pămănt rusesc, și maĭ vărtos asupra Chievuluĭ, vrănd să-l ia supt a sa biruință, aŭ trimis multe puterĭ ale sale turcești și tătărăștĭ, cu Ibraim-Paşa și cu Hanul Crămuluĭ, întăĭ supt slăvita și bătrănă cetatea căzăcească Cehrin, poruncind să bată Cihirinul, și, după ce îl vor lua, îndată să meargă la Chiev. Dar Domnul, cela ce sfăramă sfaturile păgănilor și să înpotrivește celor măndri, aŭ înprăștiiat găndurile ceale măndre ale inimilor. Că, măcar că în multe săptămănĭ cu toate puterile oștilor și cu năvălirĭ neîncetate și cu șanțurĭ și cu combarale și cu tunurĭ zioa și noaptea aŭ bătut Cihirinul, și din ceas în ceas așteptănd plinirea gănduluĭ săŭ celuĭ răŭ, n'aŭ putut să isprăvească nimic. Că din cetatea Cehirinul foarte mare oastea prea-luminatuluĭ și mareluĭ Înpărat și Cazaciĭ s'aŭ apărat, și multe miĭ de Agareanĭ aŭ ucis. Iar mărirea Înpărăției luĭ, cănd aŭ trimis multe puterĭ cu boiariul cniazul Grigorie, feciorul luĭ Grigorie, Romadanovschi, și multe oștĭ căzăcești, cu Hatmanul al Înpărăției luĭ, Ioan, feciorul luĭ Samoil, și aŭ venit la Dnipru spre apărarea Cihirinuluĭ, atuncea păgăniĭ de Agareanĭ, auzind de marĭ puterile înpărătești, măcar că s'aŭ și temut, dar, teamerea aceaia ascunzăndu-o în inimă, cu osărdie aŭ dat năvală asupra Cihirinuluĭ, nedănd răsuflare căt de puțin celor închișĭ în Cihirin. Și maĭ vărtos în 27 de zile ale luĭ Avgust cu toate puterile aŭ bătut cetatea Cihirinul, și puțin era să o ia, de n'ar fi venit curănd oastea înpărătească la Cehîrin. Iar în Chiev întru acea

www.dacoromanica.ro

ună a luĭ Avgust, la pomenirea prea-cuviosuluĭ părinteluĭ nostru Pimen cel mare, aŭ umblat cu crucile înprejurul a toată cetatea Chievuluĭ, cu icoana cea făcătoare de minunĭ a preasfinteĭ Născătoareĭ de Dumnezeŭ Chievopecerscăĭ, carea nicĭodată nu să maĭ ua se din besearica din Pecersca a Născătoareĭ de Dumnezeŭ, şi cu cinstita cruce întru care iaste o părticică din lemnul cel de vliaţă făcătoriŭ al Crucii Domnuluĭ, şi cu moaştele ale multor sfinţĭ, şi cu alte sfinte icoane de minunĭ făcătoare, fiind atuncea Voevod în Chiev boiariul Înpărăţieĭ luĭ, cniazul Ioan Troecurov, feciorul luĭ Boris, şi Ioan feciorul luĭ Ioan Rjenschi, tovarăşul luĭ. Aşijderea întru osteneale aŭ fost şi însuş întru tot cinstitul părintele Inochentie Ghirezel, arhimandritul sfinteĭ Chievopecerscăĭ mănăstirĭ, înpreună cu alţĭ cinstiţĭ igumenĭ aĭ sfintelor mănăstirĭ ale Chievuluĭ, şi cu multă mulţime de oamenĭ din cinul duhovnicesc şi mirenesc, şi cu toţĭ carĭĭ puţin nu preste tot anul s'aŭ ostenit umblănd după făcătoarea de minunĭ icoană a preasfinteĭ Născătoareĭ de Dumnezeŭ şi rugăciunĭ şi cântare întru umilinţa şi măhnirea inimiĭ, către Mântuitoriul Dumnezeŭ şi către preasfânta Născătoare de Dumnezeŭ (ceaia ce din nevoĭ mântuiaşte, aducănd, şi cu acea noao lucrare a făcătoareĭ de minunĭ Chievopecerscăĭ icoane a preasfinteĭ Născătoareĭ de Dumnezeŭ vestită minune şi a toată lumea bucurie s'aŭ făcut. Că întru aceiaşĭ zi supt Cihirin cu ajutoriul apărătoareĭ stăpăne şi păzitoareĭ creştinilor ceĭ nebiruite fără de veaste aŭ căzut asupra mândrilor păgănĭ frică şi mare cutremur, şi îndată s'aŭ întors în fugă oştile streine, cu mare ruşine şi cu multă pagubă. Carĭĭ, cu nevăzută putearea luĭ Dumnezeŭ aŭ fost goniţĭ, aşa căt, fugind neîncetat zioa şi noaptea, şi ostenindu-se, mulţime multă dintr'ănşiĭ pretutindenea pre cale aŭ perit, şi abiia aŭ scăpat uniĭ dintr'ănşiĭ de aŭ venit la ţara sa. Şi cetatea Cehirinul s'aŭ slobozit din toate nevoile, şi cursa cea întinsă a gănduluĭ celuĭ înzadarnic al Agareanilor asupra înpărăteştiĭ cetăţĭ a Chievuluĭ, ca un păianjen, s'aŭ rupt, şi acel pravoslavnic norod cu ajutoriul luĭ Dumnezeŭ celuĭ ce aŭ făcut ceriul şi pământul şi cu mijlocirea preasfinteĭ Născătoareĭ de Dumnezeŭ şi cu solirea tuturor sfinţilor făcătorilor de minunĭ, şi prin bun norocul Mareluĭ-Cniaz şi Înpărat Theodor Alexievicĭ, monarhul a toată rusimea, s'aŭ izbăvit.

Aice să să ştie că multe sănt lipsă, încă şi pentru Cehrin, pentru că aciastă sinopsie iaste tipărită maĭ d'innainte vreame, iar altele sănt maĭ noao şi maĭ deplin.

---

www.dacoromanica.ro

II.

Cronica Sloveanilor Illiricului, Misii cei din sus şi cei din jos Misii.

Carii s'au început din Facerea Lumii între 2772 de ani, dupre ce şăzuse Noe întru anu la vreamea Potopului în corabie şi au eşit dintr'ănsa. Atuncea aŭ dat Dumnezeu voe luĭ Noe ca să mănânce carne *(Facerea,* cap. 9, s[ti]h 3), pentru că mai nainte era contenită mâncarea cărniĭ, iar de mâncarea sângeluĭ l-au oprit. Aceiaşĭ Sloveanĭ era o limbă dintru ceale 72 de limbĭ cariĭ lucra la *stolpotvoreniia,* adecă la facerea stâlpuluĭ, dintru al treilea fiiŭ al luĭ Noe, anume Iafeth.

Lăţitu-se-aŭ dar după blagosloveniia tătâne-săŭ, zicându-ĭ aşa: să lăţească Domnul Dumnezeu pre Iafeth şi pre casa fiilor luĭ. Soarta părţiĭ acestuia i s'au venit *Europa.*

Numele fămeiĭ luĭ aŭ fost Funda, şi aŭ avut 8 fiĭ, dintru cariĭ s'aŭ pogorât 8 neamurĭ. Aceale neamurĭ avea 15 născute noroade.

Fiiĭ lui Iafeth aceştea au fost *(Facerea,* cap. 10, s[ti]h 2):

1. Gomer. 2. Magog. 3. Madai. 4. Iavan. 5. Elisa. 6. Thovel. 7. Mosoh. 8. Thiras.

Aceştea, aşăzându-se lângă lacul Mării, întru carele cură apa Donuluĭ, care letineaşte se zice: Meotis, iar 'slavoneaşte să numeaşte Imer, cariĭ aŭ umplut toate câmpurile Europiĭ, şi multe câmpurĭ ale Assiĭ, şi împreună şi toată Împărăţiia Illiriculuĭ slovenesc, Thiras pre aĭ săĭ i-aŭ numit Thiriianĭ, den cariĭ iaste ţara Thrachieĭ, iprocĭ.

Fiiĭ sau nepoţiĭ luĭ Iafeth având aceaste neamurĭ, cariĭ de la muntele anume Taur, din Ţiliţiia, adecă din Assiia cea mică, spre Acvilon, preste ochiianul de Miazănoapte, jumătate parte de Assiia cea mică şi toată Europa până la ochianul Britanieĭ, adecă a părţilor Angliiĭ, mulţimea noianuluĭ stăpânirilor fără de ostroave aŭ

www.dacoromanica.ro

cuprins 200 de stăpânirĭ cu limbile şi cu neamurile saŭ cu ceale 15 născute noroade. Numele locurilor şi a neamurilor aicĭ lăsăm a le numi toate, pentru că a multor numele lor iaste mutat, aŭ de Craiĭ locurilor, aŭ de aceleaş locurĭ, aŭ de obiceaiurile lăcuitorilor. Ş'aşa, lăsându-se Sloveaniĭ spre Apus şi spre Miazănoapte, întru amândoao părţile în cursul Dunăriĭ, Visliĭ, Nipruluĭ, Dviniĭ, Varaveĭ, Varatieĭ, Rusuluĭ, dupre care apă să numiră Sloveaniĭ şi Ruşĭ, şi pre alte ape multe, în partea cea de a dreapta a lumiĭ s'aŭ întins, aşa şi pre Volga, carea mergea la Răsărit, în soarta părţiĭ carea s'aŭ venit luĭ Sim. Dupre aceaia în zilele Înpăratului Traian aŭ venit de la Italiia şi Rumăniĭ, cari dupre oraşul Roma s'aŭ numit Rumănĭ şi s'aŭ aşăzat Rumăniĭ între Sloveaniĭ ceĭ dupre lăngă Dunăre; luînd pre sine şi botezul pravoslavnicesc, aşa şi vulturul dupre sfăntul botez cu sfănta cruce în gură luară, ca să le fie semnul ţărăĭ lor, închipuind vulturul cel mare al Romiĭ, pentru ca să să ştie că de la Roma au venit Rumăniĭ cu semnul Înpărăţieĭ. Iar Sloveaniĭ, care pre unde cum s'aŭ aşăzat, aşa s'aŭ şi numit, uniĭ dupre obraze marĭ, alţiĭ dupre ape, alţiĭ dupre grosimea pădurilor şi a munţilor, alţiĭ dupre cămpurĭ, — precum şi în zioa de astăzĭ unora le zic Poleanĭ, altora le zic Leşĭ, adecă: pădureaniĭ, cămpeaniĭ, altora într'alt chip; precum şi Sărbilor le zic Sărbĭ dupre Craiul Serbiia Tuliia, carele aŭ fost al şaselea Craiul Romanilor, întru acelaşĭ chip şi Pannoniianilor le zic dupre Bannon, întăiŭ-stăpănitoriul Sloveanilor dupre lăngă Dunăre, din Panoniia, pre cariĭ Greciĭ i-aŭ fost numit Peoniianĭ. Iar, după ce dintru volniciia traiuluĭ lor i-aŭ cuprins Avgust Chesar supt ascultarea Înpărăţieĭ Romiĭ, pe vremea căndde la Naşterea Domnuluĭ Nostru Hristos aŭ fost 9 anĭ, dupre aceaia letineaşte i-aŭ numit Pannoniianĭ. Aşijderea şi Leaşilor, Ceaşilor le zic dupre doĭ fraţĭ Leah şi Ceah, cariĭ aŭ cuprins întăiu Ţara Leşească şi Ceşască, şi să trag din Iavan, fiiul lui Iafeth. Alţiĭ într'alt chip dupre toată Sloveniia s'aŭ numit, precum li s'aŭ părut, dupre aşăzămănturile lor, şi pănă acuma aşa aŭ rămas.

Iafeth să înţeleage: lăţit şi cu dăstoiniciia slăvit, şi duprea slava luĭ Iafeth Sloveaniĭ ceĭ d'intăiŭ, lăţindu-se în lume, dupre înţelesul limbiĭ lor, d'intăiŭ s'aŭ fost numit: *Sloveaniĭ*, cariĭ şi pănă în zioa de astăzĭ pre unele locurĭ cu acel nume să răspund, iar, dupre ce s'aŭ aşăzat întru Illiricul slovenesc, creştinându-se şi cu sfăntul botez spălându-se dintru idololatriile lor ceale maĭ de'nnainte vreame,

www.dacoromanica.ro

aŭ mutat şi slova *on* în locul luĭ *az*, şi aşa s'aŭ numit din Slaveanĭ, Sloveanĭ, închipuind întruparea cuvântuluĭ, pentru ca prin mijlocul sfântuluĭ botez să să învrednicească a fi fiiĭ luĭ Dumnezeŭ, ca a doao naştere de la Sfinţiia Sa, căcĭ că cuvântul sloveneaşte să zice *slovo*, şi întru numele aceluĭ cuvânt întrupat s'aŭ botezat Sloveniĭ, dupre care cuvânt saŭ *slovo* ş'aŭ luat şi nume: Sloveanĭ, ca să le zică Sloveanĭ (Ioan, cap. 1, stih. 1, 2, 3, 4 şi 12, 13, zacialo 1).

Decĭ, dupre ce ş'aŭ schimbat Sloveniĭ slava lumiĭ pre cuvântul întrupăriĭ, adecă a slaveĭ ceĭ de veac, şi dascaliĭ Sfinteĭ Besericĭ a Răsărituluĭ văzând că întru această limbă slovenească multe neamurĭ şi ţărĭ să cuprind, şi ştiind dintru tâlcuirea Sfântuluĭ Ioan Zlataust şi acea prorocie a luĭ Noe (Bitiia, cap. 9, s[ti]h 26) cu carea aŭ blagoslovit pre fiiu-săŭ Iafeth, zicând: Să lăţească Dumnezeŭ pre Iafeth şi să-ĭ fie lăcuinţa întru corturile luĭ Sim, pentru că cunoscuse Noe că dinŭ fealiulŭ luĭ Simŭ va să să nască Dumnezeŭ Hristos, şi pentru aceaia aŭ zis: „Binecuvântat iaste Domnul Dumnezeul luĭ Sim", iar luĭ Iafeth i-aŭ zis să să lăţească, pentru că cunoscuse Noe că partea cea maĭ bună a neamurilor vor să iasă din Iafeth, că lăcuinţa corturilor, întru carele aŭ zis să să aşaze Iafeth, înţelesul luĭ Noe iaste leagea credinţiĭ, care aşa aŭ şi fost, că neamul luĭ Iafeth, adecă Sloveniĭ, aŭ întrat în leage, şi maĭ tare s'aŭ întărit într'ănsa decât fiiĭ luĭ Sim, că întâiŭ de la Dumnezeŭ fiiĭ luĭ Sim aŭ fost luat leage, după zisa dumnezeescului David: n'aŭ fost credincioase sufletele lor către Dumnezeŭ şi în leagea luĭ n'aŭ vrut să umble (Psalm 77, stih 8, 10), decĭ aşa şi sfinţiĭ părinţĭ, cu răsuflarea Duhuluĭ Sfânt întru alalte trebĭ ale sfintelor săboară răvnind şi cu nevoinţă silindu-se, dumnezeiaşte aŭ socotit şi aceasta: ca pravoslavniceştile cărţĭ şi maĭ vârtos ceale ce sânt în dogmata Sfinteĭ Besericĭ să să tâlmăcească dupre limba elinească pre limba slovenească, adecă dintru rânduiala luĭ Dumnezeŭ pre graiul vorbelor a multor neamurĭ tocmită carte, care şi acea orânduială tocmită, de n'ar fi fost cu răsuflarea preasfântuluĭ Duh, de atâtea veacurĭ până acum, n'ar fi putut sta aşa pre dăparte lăţită în lume, precum şi în zioa de astăzĭ vedem că cu largă fericire să slăveaşte în limba slovenească numele mareluĭ Dumnezeŭ.

2.324 de anĭ până la Avraam. Dupre ce Noe aŭ avut pre al patrulea fiiŭ, anume Ionic, carele s'aŭ născut la al treilea anu dupre potop, de carele Moisĭ prorocul tace, iar alţĭ istoricĭ toţĭ mărtu-

www.dacoromanica.ro

risesc cum că aŭ fost bărbat foarte ascuțit întru înnaltă înțelepciunea luĭ și foarte mare astronom, carele maĭ nainte decăt toțĭ cursul seamnelor ceriuluĭ și tocmeala stealelor precum sănt aŭ priceput. cu care meșterșug timpuriŭ aŭ văzut și aŭ cunoscut începutul, d'intăiŭ, așijderea și istovul ale patru Înpărățiilor și cum că fiiĭ luĭ Ham întăiŭ aŭ înpărățit la Asiriia, și dupre aceia fiiĭ luĭ Sim la Persia și la Țara Grecească, iar pre urmă fiiĭ luĭ Iafeth la Europa, căruia, de vreame ce tată-săŭ (precum scrie Methodie), nu părțĭ între fraț̆ĭ, ci daruriĭ i-aŭ fost dat, el dar numaĭ decăt, în grabă, s'aŭ dus în pămăntul anume Ethan, și, acolò înpărățind, nu puțin norod aŭ așăzat, și locul acela apoĭ s'aŭ numit Iliopolis, adecă Orașul Soareluĭ. La carele uniĭ dintre fiiĭ luĭ Iafeth, bărbațĭ aleșĭ și slăviț̆ĭ, aŭ mers, și i-aŭ făcut orașul Ionica, și dupre numele luĭ l-aŭ numit Ionic (Paralipomenon, cartea întăiŭ, cap. 1, s[ti]h 10). Acesta între alțiĭ aŭ avut ucenic pre Nevrod Ghigantul, strănepotul luĭ, pre carele l-aŭ și învățat cum ar putea înpărăți asupra fiilor și neamuluĭ luĭ Ham, și pentru aceaia între țările luĭ Nevrod, adecă a Asiriianilor, și a luĭ Ionic pururea mare pace era. Iar Sim, fiiul luĭ Noe, cel d'intăiŭ născut prin spița luĭ H[risto]s, acestuĭ neam iaste cap, pogorănd de la Adam al 11. Acesta dupre potop la al doilea anu aŭ avut pre al treilea fiiŭ, anume Arfaxad, și de la Ovreaĭ așa să adeverează (Paral., cap. 1, s[ti]h 17) cum că Sim aŭ fost Melhisedec, carele întăiŭ dupre potop aŭ făcut orașul Salim: acela iaste Ierusalimul. Și de la Sim aŭ pogorăt neamurĭ 27. Trăiat-aŭ Sim fiiul luĭ Noe, 602 anĭ *(sic)* și aŭ murit; dintre care să învinge că n'aŭ fost Sim, Melhisedec; numaĭ vom să urmăm pre Ovreaĭ întru numărul anilor aceștiĭ vremĭ.

Avgustin zice, întru a cinsprezecea carte despre Orașul luĭ Dumnezeŭ: dupre blagosloveniia fiilor luĭ Noe pănă la Avraam nicĭo pomenire nu iaste de vre uniĭ drepțĭ, nicĭ crez să fie lipsit a nu fi drepțiĭ; ci, de s'ar pomeni toțĭ, prea lungă vorbă ar fi, și maĭ vărtos ar fi sărguirea istoricească decăt grijirea prorocească.

Arfaxad, fiiul luĭ Sim, aŭ avut pre fiiu-săŭ Salĭ, carele să zice a fi și Cainac (Lucă, 3, stih 37), întru carele pogorănd dupre spița luĭ Hristos, să numără saŭ să află a fi al 13 neam. Zic să fie zidit acesta orașul Salim, numindu-l dupre numele săŭ; care oraș dupre aceaia în urmă s'aŭ numit Ierusalim. Și dupre aceaia aŭ trăit 130 de anĭ. Și aŭ avut pre fiiu-săŭ Ever. Și dupre acest Ever s'aŭ numit Ovreaiĭ, întru a căruia neam s'aŭ înpărțit limba ovreiască,

www.dacoromanica.ro

cu carea maĭ d'intăiŭ tot neamul omenesc grăia, pentru că în toată lumea numaĭ acea slăvită limbă au fost. Acest Ever, dupre ce aŭ trăit 134 de anĭ (Paral. 1, cap. 1, s[ti]h 19), aŭ avut pre fiiu-săŭ Falec, întru spiţa luĭ Hristos, carele să înţeleage: împărţit, pentru că în vreamea luĭ s'aŭ făcut împărţirea limbilor.

Aşa apoĭ, cu meşterşugul ce învăţase de la Ionic, s'aŭ făcut întăiŭ pre pământ Monarhul Vavilonuluĭ, fiiul luĭ Hus, nepotul luĭ Ham, Nevrod ghigantul cel putearnic şi foarte mare vănătoriŭ (Bitie, cap. 10, stih 8). Şi s'aŭ numit vănătoriŭ pentru că era înşălătoriŭ de suflete, şi mare tiran, şi asupritoriŭ neamuluĭ omenesc, şi aşa văna pre oamenĭ, şi-ĭ silea să să roage foculuĭ (precum scrie istoricul Naucler). După aceaia, temăndu-se că Dumnezeŭ va sta împrotiva luĭ cu potop, aŭ zis norodului luĭ: „Veniţĭ, să facem din cărămizĭ arse în foc oraş şi stălp mare, căruia vărful să ajungă în ceriŭ". Pre care stălp l-aŭ făcut până în 40 de anĭ, şi l-aŭ înnălţat maĭ până la crugul lunĭĭ, şi încă desăvărşit nu l-aŭ fost făcut. Acest Nevrod dupre acest stălp întăiŭ da astrologhiiască cetiria în steale; pentru care lucrare a trufieĭ laudelor lor, dintru măniia luĭ Dumnezeŭ, de pripecul soareluĭ şi vihorul vănturilor aŭ fost arşĭ şi risipiţĭ dupre stălp; limba le-aŭ fost tuturor una, şi cu înţelegere grăia (Bitleia, 11, stih 1). Şi aŭ avut 72 de ispravnicĭ dintru atăteaş neamurĭ carĭĭ din toată lumea la acea lucrare să adunase. Văzănd Dumnezeŭ nebună osteneala lor, celor ce maĭ rămăsease cu viiaţă le-aŭ schimbat limbile pre aceale 72 de neamurĭ; numaĭ limba cea d'intăiŭ a luĭ Ever o aŭ lăsat neschimbată; carele vorbiia în limba luĭ Adam, — pentru că Ever cu ciata luĭ n'aŭ vrut să să însoţiască întru nebună părearia porunciĭ luĭ Nevrod, şi pentru aceaia aŭ rămas în casa luĭ Ever latria, adecă lauda şi slava slujbeĭ luĭ Dumnezăŭ. Monarhia luĭ Nevrod aŭ stătut până întru 1234 de anĭ, supt care monarhie să înţeleage şi stăpănirea fiiuluĭ luĭ Nevrod, anume Assur, de pre care s'au numit Asiria. Iar dupre Eseruha, carele aŭ fost făcut întăiŭ idoliĭ, s'aŭ început a doao monarhie a Împăraţilor, Midiĭ şi Perşiĭ, întru care să înţeleage a fi şi Haldeia.

4456. Până la David. Dupre ce Avraam aŭ născut pre Isaac, iar Isaac pre Iacov, Iacov, pre căud era de 87 de anĭ, aŭ născut pre Levi şi pre fraţiĭ luĭ, carĭĭ aŭ fost 12 Patriiarşĭ. Şi aşa s'aŭ tras din neam în neam până la Avraam, care aŭ născut pre Moisi proroc. Si, căud aŭ fost Moisi de 85 de anĭ, aŭ scos pre ruda Ov-

www.dacoromanica.ro

reailor din Eghipet, dentru robiia luĭ Faraon. Iară, dupre moartea luĭ Moisi, cu Israil aŭ întrat Isus Navii în pământul carele aŭ fost făgăduit Dumnezeŭ luĭ Avraam.

Dupre aceaia s'aŭ făcut a treia monarhie, a Grecilor, supt stăpânirea luĭ Alixandru Machidon, întru care să înțeleage și Eghipetul.

5500. Până la Spăsitoriul nostru Hristos. Dupre ce Rovoam, fiiul luĭ Solomon, aŭ asuprit norodul omenesc cu multe și greale păsurĭ, norodul s'aŭ rugat cu toțiĭ ca să le ușureaze greotatea lor. Iar Rovoam n'aŭ vrut să asculte sfatul bătrânilor, ci, după îndemnarea tinerilor nebunĭ, maĭ tare i-aŭ îngreuiat cu păsurĭ greale. Decĭ și norodul i-aŭ răspuns: „Nicĭ tu dar de acum înnainte nu veĭ maĭ stăpâni pre noĭ". Și în locul luĭ aŭ ales pre o slugă a luĭ Solomon, anume Ierovoam, ca să le fie Înpărat. Iar dupre Navohonosor chir Alixandru Machedon, Potolomeiŭ Filadelf, Potolomeiu Filopator, uniĭ dupre alțiĭ numărându-se Înpărațĭ, și Priiam de la Troada. Dintru carele s'aŭ început a patra monarhie, a Romeĭ. Și, până la Înpăratul Serbiia Tuliia, Roma aŭ stăpânit Înpărațiĭ. Iar, pentru că Înpărațiĭ să făcuse marĭ tiranĭ, Romaniĭ aŭ făcut sfat să nu maĭ fie Înpărațĭ, ci să stăpânească Roma ipațiĭ, adecă capete alease. Și ipațiĭ ceĭ d'întâĭ aŭ fost Vrut și Colatin, cariĭ, uniĭ dupre alțiĭ orânduindu-se, aŭ stăpânit Înpărăția Romeĭ până în 465 de anĭ, trimețând dintre dânșiĭ ispravnicĭ pre cine aŭ vrut la trebile războaelor. Dintru cariĭ Pombie, ispravnicul ipat, aŭ făcut multe războae, pre Mare și pre uscat, și multe țărĭ aŭ cuprins, iar odată, întru o oștire a luĭ, aŭ luat cu bătae 1000 de cetățĭ, dintre carele 540 de orașe marĭ alease aŭ fost; încă și opt sute de corăbiĭ marĭ aŭ fost luat. Acest Pombie aŭ tăiat la Vizantiia boazul, de aŭ întrat Marea Neagră în Marea Albă, și zic să fie rămas în uscat țara Moldoveĭ, Țara Muntenească și țara Ardealuluĭ. Dupre aceaia Iulie Chesar, fiind mare ipat al Romanilor, și cuprinzând stăpânirea lumiĭ, și fiind a doao ora întâiŭ Înpăratul Romanilor, s'aŭ numit Chesar, pentru că, mumă-sa fiind moartă, i-aŭ spintecat pântecele și pre dânsul așa viŭ l-aŭ scos, — și dupre acest vestit și norocit Iulie să numesc Înpărațiĭ Romiĭ: Chesarĭ letinește, iar rumânește să înțeleage: spintecat. În urma luĭ Iulie Chesar aŭ fost Înpărat Avgust Chesar, în zilele căruia s'aŭ născut Domnul Nostru Isus Hristos.

5851. Marele Costantin, întâiŭ Inpărat creștin, dupre ce a istovit 4 tiranĭ, pre Dioclițiian, Maximiian, Maxentie și pre Maxim, aŭ cu-

www.dacoromanica.ro

prins înpărăția Apusuluĭ, cu care stăpăniia Italiia, Ispaniia, Africa, Galliia, Țara Nemțească, Britaniia. Dupre aceaia, însoțindu-să întru o unire, aŭ făcut legătură de pace cu Lichiniia, Înpăratul Illiriculuĭ slovenesc, carele stăpănĭa Misiile amăndoao, Trachiia și Răsăritul; căruia aŭ fost dat și pre soru-sa, anume Costantiia, ca să-ĭ fie fămeae de căsătorie. Dupre aceaia, stricând pacea Costandin și cu Lichinie, pentru tiràniia luĭ ce făcea asupra creștinilor, l-aŭ ucis în Țara Grecească; și așa aŭ făcut alțĭ Înpărațĭ: pre fiiu-săŭ Costantin și pre nepotu-săŭ Lichinie cel maĭ tănăr, pre fiiul surorii luĭ, căruia Sărbiĭ saŭ Mysiianiĭ i-aŭ fost zicând numindu-l Belo-Uroș; dentru carele să trag Sloveaniĭ și Sărbiĭ Illiriculuĭ, că aŭ pretensiia avtoritasuluĭ și volniciia înpărătească. Pentru care lucru în vreamea stăpăniriĭ lor să numiia marĭ despoțĭ și Înpărațĭ; cărora letinește și într'alte limbĭ le zic Craĭ, iar elinește și slavonește, nefiind acel cuvânt și nume, Înpărațiĭ pravoslavnicĭ stăpănitorilor Illiriculuĭ slovenesc, Dalmaților, Bosneanilor, Horvaților, Sărbilor și Bulgarilor iprocĭ, în loc de a le să zice Craĭ, i-aŭ numit elinește ca să li să zică despoțĭ, iar sloveanește le-aŭ fost zicând Țariĭ samoderjavniĭ, adecă Înpărațĭ însușĭ-biruitorĭ. De unde și Moscaliĭ, luînd acea pildă și acel obiceaiŭ, cu vrearea Înpăraților pravoslavnicĭ, și în zioa de astăzĭ să numesc stăpănitoriĭ Moscalilor: samoderjavniĭ Înpărațĭ.

Întru aceale vremĭ marele Costandin ș'aŭ mutat Scaunul Înpărățieĭ de la Roma la Vizantiia, și, făcând mare oraș, l-aŭ numit dupre numele luĭ: Costantinopolis, grecește iar rumănește, dupre slovenie, să înțeleage: Țarigrad, adecă: cetate înpărătească. Și întâiŭ aŭ început a face, ca să fie semnul Înpărățieĭ, vulturul cu 2 capete, închipuind Besearica și stăpănirea Răsărituluĭ cu [a] Apusuluĭ denpreună într'un loc, supt un schiptru; precum 2 capete să văd într'un trup de vultur. Apoĭ pentru doao pricinĭ, adecă pentru așăzarea sărbătorilor Paștelui, și pentru tămpirea (așezeareĭ) ieresurilor Arieĭ, aŭ făcut și soborul cel d'intâiŭ la Nicheia, pre când aŭ fost de la Înnălțarea luĭ Hristos, prea-veacĭnicul Dumnezeul nostru, 318 anĭ. Și pentru pricina anilor de la Înnălțarea Spăsitoriuluĭ nostru Hristos la treaba aceluĭ sfânt săbor aŭ fost adunațĭ la un loc în Nicheia 318 de părințĭ sfințĭ, marĭ dascalĭ a preasfințiteĭ theologhieĭ.

6070. Marele Iustinian, Înpărat pravoslavnic, pre vreamea când aŭ fost făcut al cincelea sfântul sobor asupra iereticului Orighen, și

www.dacoromanica.ro

așăzănd multe tocmeale bune ale pravoslavieĭ noastre, aŭ făcut și Sfănta Sofiia, besearica cea mare în Țarigrad. Întru acea vreame s'aŭ sculat și Sloveaniĭ dupre lăngă lacul Ilmer și s'aŭ dus de spre Răsărit spre Apus, și s'aŭ așăzat întru țările Illiriculuĭ și prin alte locurĭ.

6197. În zilele Înpăratuluĭ Costandin, fiul luĭ Iraclie, aŭ fost un om foarte bogat în Țarigrad, și, bolnăvindu-se, aŭ înpărțit la săraci 30 de litre de aur, și pentru aceaia i-aŭ dat Dumnezeŭ sănătate. După aceaia dintru zaviistiia diiavoluluĭ aŭ fost rănit, și i-aŭ părut răŭ pentru aurul carele îl înpărțise pre la săracĭ. Iar un priiaten al luĭ, bogat, mult pentru aceasta l-aŭ dojenit; iar el s'aŭ măniiat pre dănsul. Acel priiaten al luĭ i-aŭ zis: „Nu te întrista, priiatene, pentru aciasta; eŭ îțĭ voiŭ întoarce aurul tăŭ, numaĭ să meargem în besearică, și să zicĭ înnaintea icoaniĭ luĭ Hristos așa: „eŭ al mieŭ iaŭ, iar mila carea o am fost înpărțit, să fie a acestuia, iar nu a mea". El, aceasta auzind, s'aŭ bucurat, și s'aŭ dus amăndoĭ în besearică și aŭ luat aurul de la priiatenul luĭ înnaintea icoaneĭ luĭ Hristos, și aŭ zis precum îĭ lăsase priiatenul luĭ să zică. Iar, pre căndvrea să iasă cu aurul din besearică, aŭ căzut și aŭ murit, și toți s'aŭ înfricoșat foarte tare, și ruga ceialalți pre stăpănul auruluĭ ca să și-l ia înnapoĭ. Iar el aŭ zis: „Al luĭ Dumnezeŭ iaste, iar nu al mieŭ, și iaste scris în ceriŭ". Iar unul dentre ceĭ ce era acolea, aŭ zis: „Socotiți, fraților, ceaia ce cu frică și făr de pocăință s'aŭ făgăduit luĭ Dumnezeŭ să dăm, ca și noĭ aceaiașĭ pedeapsă să nu pătimim". Și așa cliriciĭ aŭ poruncit ca să înpărțească aurul la săracĭ.

6201. Mehmet, mincinosul prooroc, aŭ început a prelesti lumea; de care Turcĭ, fiind un neam maĭ slab și maĭ prost decăt alte neamurĭ înșălăndu-se, aŭ crezut cuvintelor luĭ, și i-aŭ povățuit (Mehmet) în munca Iaduluĭ.

6311. Marele Carol, Înpăratul Romanilor, dupre moartea luĭ Atila multe războae bătănd, aŭ trimis oaste mare și în Panoniia Sloveanilor, pentru ca, dupre ce o ar cuprinde, să o și întărească, să nu o maĭ calce Ungurĭĭ. Pre carĭĭ i-aŭ și înfundat în munțiĭ Ciuculuĭ, care și în zioa de astăzĭ să veade; că uniĭ de frică nicĭ în munțiĭ Ciuculuĭ n'aŭ cutezat să rămăe, ci aŭ trecut preste munțĭ, și în Moldova, și s'aŭ așăzat în Trotuș, în Roman, în Bacăŭ și printr'alte locurĭ aŭ umplut Moldova; și, pentru că de bătae nu sta, ce fugea, i-aŭ numit Neamțiĭ ca să le zică Săcuĭ, care cuvănt ungu-

www.dacoromanica.ro

reaşte să zice Sechelec, iar rumăneaşte să înţeleage: fugaşii. Pe acea vreame încă maĭ era rămăşiţa Sloveanilor în Pannoniia. Neamurile aceluĭ loc, aceştea aŭ fost: Sloveaniĭ, Iaşiĭ, Rumăniĭ, Ghetţiĭ, Ostrogotţiĭ, Greciĭ, Sărbiĭ, Bulgariĭ, cari, supuindu-se supt ascultarea mareluĭ Carol Înpărat, şi pănă în zioa de astăzĭ aŭ rămas lăcuitorĭ în Ţara Ungurească şi întru stăpănirea Ardealuluĭ. Atuncea aŭ trimis marele Carol şi coloniia nemţească dela Saxoniia în Ardeal. Aceaia aŭ făcut 7 oraşă, dupre care oraşe să numeaşte Ardealul şi Ţara a şaptea oraşălor, iar slovenească îĭ zic Sedmogradsca zemlia. Oraşăle sănt aceaste: Clujul, Bistriţa, Săghişoara, Mediiaşul, Sibiiul, Braşovul şi Sas-Şebeşul. Alţĭ Neamţĭ aŭ trimis în Ţara Ungurească, cariĭ aŭ făcut oraşăle: Baia-Mare, Caşşa, Eperiaşul, Bartva, Sebiiul şi Levcia. Aceastea toate le-aŭ făcut pentru ca dintr'ănsele să poată stăpăni Ardealul şi Ţara Ungurească, adecă Pannonia Sloveanilor.

Întru acea vreame marele Carol Inpărat aŭ trimis şi în ţara Illiriculuĭ, bătrănuluĭ cniaz Vălculuĭ Brancovicĭ de la Podgoriţa, priveleghie, adecă carte cu tăriia înpărătească înpodobită, ca să să numească şi cniazul: Imperii prinţeps.

6348. Lesco, stăpănitoriul Sloveanilor din Ţara Leşască, bătându-se cu marele Carol, Înpăratul Romanilor, Lesco aŭ fost bătut şi ucis de Carol. În urma luĭ Lesco aŭ rămas stăpănitoriŭ fiiul săŭ Popela, carele aŭ fost născut din fămeaia luĭ cea d'intăiŭ; iar din posadnicele luĭ aŭ fost avut 20 dă fiiĭ. Numărul celor 20 dă fiiĭ aĭ luĭ Lesco:

1. Boleslav	2. Cazimir	3. Vladislav
4. Rotislav	5. Adon	6. Borvin
7. Prebislav	8. Premislav	9. Iaxa
10. Siman	11. Semovit	12. Semislav
13. Bogdan	14. Spichigut	15. Zvigneg
16. Sabeslav	17. Vismer	18. Spiţimer
19. Creţomir	20. Vislav.	

Acestor 20 de fiĭ Lesco, tatăl lor, le-aŭ dat fieştecăruia partea lor, înpărţindu-le multe cetăţĭ cu ţărĭ dupre lăngă Mare, adecă: Rughiia, Cassubiia, Pomeraniia, Dituvuniia, care acum de o parte iaste Holzaţiia, Storzeliţiia, acum să zice Brandeburgu, Mieziboje, care acum iaste Medenburg, Lima, acuma îĭ zic Limburg, Bucovieţ, căruia îĭ zic Neamiĭ Lubec, Lucov, acuma îĭ zic Meclenburg, iprocĭ.

www.dacoromanica.ro

Iar fiiu-său Popela aŭ dat toată stăpănirea țărăĭ leșășteĭ. Acest Popela, dentru vorbele luĭ deprinzându-se, și adeasea orĭ cu acest jurământ trăia, care aŭ fost obicĭnuit a zice: „măcar de m'ar mănca șoarecĭĭ". Iar în urma luĭ aŭ fost stăpănit fiiu-său, carele aŭ fost numit iarăș pre numele tătăne-său, Popela cel maĭ tănăr. Acesta, dintru îndemnarea fămeiĭ luĭ, aŭ otrăvit pre aceĭ 20 de unchĭ aĭ luĭ și, aruncându-le trupurile lor într'un lac mare, dintru aceale trupurĭ s'aŭ făcut atâțea șoarecĭ de mulțĭ, cât nicăirea n'aŭ putut scăpa Popela, până nu l-aŭ mâncat șoarecĭĭ, împreună cu fămeaia și ceĭ doĭ fiĭ aĭ luĭ. Precum cobiia tată-său, Popela cel maĭ bătrân, s'aŭ plinit în fiu-său, Popela cel maĭ tănăr.

6370. În vreamea Înpăraților Mihail și Vasilie, Machedoneanĭĭ, și în vreamea Patriarhuluĭ Fotii, Riuric aŭ început întâiŭ a stăpâni Înpărăția Mosculuĭ și toată Rusiia Sloveanilor, carĭĭ atuncea să numiia Cumanĭĭ. Iar în urma luĭ ispravnicul oștilor, anume Oleg, s'aŭ rădicat cu fiiul luĭ Riuric, anume Igor, și s'aŭ dus de aŭ luat cetatea Smolensca de la Leașĭ, lăsând într'ânsa Voevod cu oștĭ. Dupre aceaia s'aŭ dus Oleg cu cneazul Igor pre Nipru în jos, până la Chiev, și acolò aŭ ucis pre Oscold și pre Dir, carĭĭ era din fealiul luĭ Chiia, cela ce făcuse cetatea Chievul; și acest Chiev dupre numele luĭ aŭ numit Chievul. Și întru acea cetate Oleg aŭ așăzat pre Marele-Cneaz Igor; iar Oleg, Marele-Sărdar, s'aŭ dus asupra neamurilor de spre Miazănoapte și, cuprinzându-ĭ, i-aŭ făcut birnicĭ, ca să-șĭ dea dajdea biruluĭ. Și așa aŭ isprăvit Oleg slujba la carea îl lăsase Riuric dupre moartea luĭ să poarte grija fiiu-său Igor. Așa fiind, dupre aceaia aŭ început Înpărăția Mosculuĭ a să lărgi pre apa Nipruluĭ.

Pragurile, carĭĭ Cazacĭĭ: prog saŭ poroh le zic, câte sânt și carĭĭ cum să chiamă să semnează, scoasă din Atlas a luĭ Gulielmu Blau gheograful. Pre lângă aceastea dar șăd Cazacĭĭ, cărora le zic Zaporoschi Cazac: 1) Codan; 2) Bulilo; 3) Volezniĭ; 4) Zbonier; 5) Mienasiitilț; 6) Suschii; 7) Valcovna Zavoia; 8) Volvii; 9) Gavuzasni, 10) Zavoia *(adaus)*.

6375. Chiril filosoful și cu frate-său Methodie, dupre ce aŭ făcut Sloveanilor 38 de slove, aŭ scos și sfintele cărțĭ dupre limba elinească pre limba slovenească, și, așa, propoveduind credința luĭ Hristos în Moraviia și în toată Sloveniia dupre lângă Dunăre, întru care s'aŭ și întemiat Sloveanĭĭ, pre atuncea trăia cu limba Sloveanilor Illiriculuĭ și Leașĭĭ, Vandalĭĭ, Bulgarĭĭ, Sărbiĭ, Dalmațiĭ, Horvațiĭ,

www.dacoromanica.ro

Bosneaniĭ, Ceaşiĭ, Ruşiĭ, Litfeaniĭ, Moscaliĭ şi alte neamurĭ cariĭ era lăcuitorĭ împrejurul lor. Aşa scrie şi cozmograful Munster, întru istoriile Ţărăĭ Leşeştĭ.

6381. Bulgariĭ, dupre ce cu toţiĭ dinpreună aŭ priimit sfăntul şi pravoslavnicul botez, pre popiĭ Romanilor aŭ scos dintre dănşiĭ, şi s'aŭ aşăzat în leagea grecească; cărora maĭ mare Patriiarh şi în zioa de astăzĭ le iaste în Ţarigrad.

6507. Otton, al treilea Împărat Romanilor, aŭ mers în Ţara Leşască, la oraşul Gnezna, pentru cercetarea moaştelor sfăntuluĭ episcop al Prusii, anume Adalbert. Atuncea Boleslav, stăpănitoriul Ţărăĭ Leşăştĭ, aŭ eşit întru întimpinarea Împăratuluĭ, cu multe şi scumpe darurĭ. Iar Împăratul, văzănd atăta cinste şi mare omenie a luĭ Boleslav, cu toţĭ sfeatniciĭ împărăteştĭ sfătuindu-se şi dupre sfatul ce aŭ făcut Inpăratul saŭ dus cu Boleslav în besearică şi aŭ poruncit arhiereilor ca să-l ungă la Crăirea Ţărăĭ Leşăştĭ şi, înălţăndu-l în Scaunul Crăiriĭ, ertăndu-ĭ toate birurile şi slujbele ce dupe obiceaiŭ era să plinească şi să dea, l-aŭ coronat, şi i-aŭ dăruit sulița cu carea aŭ fost înpus Ovreaii coastele Spăsitoriuluĭ Nostru Isus Hristos, înpreună şi un piron dupre crucea Sfinţii Sale, şi i-aŭ dat şi pre o nepoată de sor ca să-ĭ fie fămeae. Şi de la acest Boleslav s'aŭ început a fi întăiŭ-coronaţĭ Craiĭ în Ţara Leşască.

6625. Nemanea, fiiul luĭ Homilat, nepotul Împăratuluĭ Illiriculuĭ slovenesc, anume Belo-Uroş, carele s'aŭ tras din fealul luĭ Lichinie, fiiul Costantiĭ, surorii mareluĭ Costantin, aŭ fost pre vreamea Împăratuluĭ grecesc, anume Alexie Schimnic (Comnen), precănd aŭ fost de la Naşterea luĭ Hristos 1117. Acest Nemanea aŭ fost mare stăpănitoriŭ tuturor Sloveanilor Illiriculuĭ şi Sărbilor, Mysiilor, pentru că s'aŭ fost trăgănd din ruda luĭ Avgust Chesar, în vreamea căruia s'aŭ întrupat Domnul Nostru Isus Hristos, şi s'aŭ botezat în bisearica Sfinţilor Apostolĭ Petru şi Pavel, întru moştenirea luĭ, anume Raşca, pre cănd aŭ fost de 30 de anĭ. După aceaia s'aŭ dus la Sfetagora şi aŭ înnălţat sfănta lavră Filindariul, mănăstirea în hramul preacurateĭ Născătoareĭ, şi alte multe mănăstirĭ şi besericĭ sfinte aŭ făcut.

6651. Nemanea Homilat, marele samoderjeţ, însurăndu-se, aŭ luat fămeae, anume Anna, fata Craiuluĭ franţozesc, care iarăşĭ s'aŭ tras din fealiul mareluĭ Costantin Împărat, şi aŭ avut fiĭ 3: pre Volcan, carele aŭ fost samoderjeţ Illiriculuĭ şi altor ţărĭ dupe împrejur. şi

www.dacoromanica.ro

pre Rașco, carele dupre numele călugăresc s'aŭ chemat Sava, și pre Stefan, întăiŭ-coronat Craiul Sărbilor.

6667. Rașco, adecă Sfăntul Sava, fiind iubitoriŭ a vedea Sfintele Locurĭ, s'aŭ dus la Sfetagora și acolò, plecăndu-ĭ podvigul și traiul călugăresc, s'aŭ călugărit, și i-aŭ dat nume călugăresc Sava. Pre acesta auzindu-l Sfinția Sa părintele Manuil Patriiarhul Țarigraduluĭ, că întru sine multe bunătățĭ are, făcutu-l-aŭ să fie prot al Sfetagoriĭ și arhiereŭ mare Sloveanilor Illiriculuĭ și Mysiilor, dăndu-ĭ și volniciia patrierșască, ca să așaze Scaune besericeștĭ, și într'ănsele stăpănitorĭ, păstorĭ sufleteștĭ. Dupre aceaia sfăntul arhiereŭ Sava aŭ făcut Mitropoliți, arhiereĭ și episcopĭ prin tot Illiricul slovenesc și prin Misiile Sărbilor și Bulgarilor.

12 Scaune arhieresti carele le-aŭ așăzat Sfăntul Sava pentru lărgirea pravoslavniceștiĭ credințe:

1.) în Etolia și Zahlemiia Dalmățească, 2.) întru moștenirea luĭ Dioclitian, 3.) în Debra, 4.) în Buda, 5.) în Răsava, 6.) în Studenița, 7.) în Prizrin, 8.) în Gracianița, 9.) în Toplița, 10.) în Braniceva, 11.) în Moravița, 12.) în Belgradul Sărbesc.

Și, așa Sfăntul Sava orănduialele besericeștĭ tocmind, aŭ poruncit ca să să ție și să să păzească sfănta credință pravoslavnicească tare și neclătit. Pre tată-săŭ Nemanea încă l-aŭ îndemnat, prin mijlocul scrisoriĭ Sfinții Sale, ca să se lase de Înpărățiia pămăntească și, grăbind la Înpărățiia cerească, să meargă la Sfinția Sa în Sfăntagora. Decĭ și Nemanea, lăsăndu-și samoderjiia stăpăniriĭ luĭ, s'aŭ călugărit în mănăstirea luĭ, anume Studenița, și i-aŭ dat nume călugăresc Simeon; iar pre doamna luĭ, anume Anna, o aŭ călugărit în mănăstirea anume Deavicĭ. Și așă s'aŭ dus Sfăntul Simeon cu multă avuție în Sfetagora, la fiiu-săŭ Sfăntul Sava, pentru căștigarea traiuluĭ îngeresc.

6689. Nemanea, adecă Sfăntul Simeon, dupre ce aŭ fost samoderjeț până în 42 de anĭ, dintru aciastă lume s'aŭ petrecut în călugărie și, sfințindu-se sfăntul mir, încă i-aŭ curs.

6690. Ștefan, fiiul luĭ Nemanea întăiŭ-coronat Craiul Sărbilor, cuprinzănd stăpănirea în urma tătăne-săŭ Nemanea, și, însurăndu-se, aŭ luat fata Înpăratuluĭ grecesc, anume Alexie Duca.

Sfăntul Sava, întru acea vreame pohtind pe Înpăratul Grecilor, aŭ dat mănăstirea Filindariul den Sfetagora, cu tot prilejul și cu toate satele eĭ, să fie în veacĭ a Despoților sărbeștĭ, și atuncea aŭ dat și nume stăpănitorilor Țărăĭ Sărbeștĭ ca să să chiame Des-

www.dacoromanica.ro

poți, pentru că să trăgea den feliul Înpăraților. Și, pentru mai mare întărire, luĭ Stefan încă i-aŭ trimis și coroană, carea ducându-o Sfântul Sava, cu tot norodul Sărbilor și Sloveanilor Illiriculuĭ, aŭ înălțat pre frate-săŭ Stefan, și l-aŭ coronat ca să fie Craiŭ; și dintru acest Stefan să trage Crăirea Țărăĭ Sărbeștĭ.

Așijderea și Craiul Stefan, vrând ca să facă cinste fraților săĭ, cu coroana luĭ, aŭ încoronat pre 2 frațĭ aĭ luĭ, pre Vălcan și pre Rașco, adecă pre Sfântul Sava, ca să fie și eĭ Despoțĭ. Dupre aceaia aŭ dat Înpărațiĭ grecești și hrisoave Despoților pentru treabă mănăstiriĭ Filindariuluĭ, ca făr de dănșiĭ alțiĭ să n'aibă treabă cu acea mănăstire și cu toată cuprinderea eĭ. Și așa Despoțiĭ, acea mănăstire tocmindu-o cu toate podoabele eĭ, cu multă avuție și cu multe dobitoace o aŭ înbogățit și cu mare cinste o aŭ slăvit.

6772. Mihail Paleologul, Înpărat pravoslavnic, aŭ scos Țarigradul de la Frăncĭ, pentru că-l luase Frăncĭĭ de la Grecĭ, și-l ținuse până în 62 de anĭ, și de frica Frăncilor pomeniia Greciĭ pe Papa de la Roma la sfântul jertvenic. Atuncea aŭ dat Greciĭ în loc de dajde Venețiianilor moaștele Sfinteĭ Vineriĭ, Paraschevеĭ, și alte odoară scumpe.

6779. Milutin, Craiul Sărbilor, dupre ce aŭ înnoit mănăstirea Filindariul în Sfetagora, aŭ făcut și bolniță, și, alte mănăstiriĭ multe făcând, le-aŭ închinat sfinteĭ lavre Filindariuluĭ. Acest Milutin s'aŭ fost numit al doilea Stefan Uroș. Și dupre sfânta-ĭ răpoosare moaștele Sfințiiĭ Sale le-aŭ dus Mitropolitut Silioan și le-aŭ așăzat în besearica Mitropolieĭ de la Sofiia, unde și până în zioa de astăzĭ să odihnesc.

6800. Roma cu alte părțĭ ale Apusuluĭ s'aŭ osebit de blagocestiia pravoslavnicească.

6808. Ștefan Măelat, Voevodul Țăriĭ Munteneștĭ, întru acea vreame aŭ făcut cetatea Făgărașuluĭ.

6825. Stefan, fiiul luĭ Milutin, Craiul Sărbilor, carele s'aŭ numit de la Decian, și al treilea Uroș, al cincilea Craiŭ dupre Sfântul Simeon. Pre acest Stefan al treilea Uroș zic să-l fiie orbit tată-săŭ Milutin pentru clevetirea mașteriĭ luĭ, carele l-aŭ fost năpăstuit cu zavistiia ca să-ĭ stingă viiața; pre carele Dumnezeŭ cu mare slavă l-aŭ dăruit cu vederea ochilor, prin mijlocul mareluĭ făcătoriuluĭ de minunĭ Sfântul Nicolae. Și așa dupre moartea tătânesăŭ s'aŭ învrednicit la stăpânirea Crăiriĭ. Dupre aceaia aŭ făcut mănăstirea hramul Vozneseniеĭ în Decian, lângă apa anume Bis-

www.dacoromanica.ro

trița, întru carea aŭ făcut cu fealiurĭ de meșterșuguri mare și foarte minunată besearică de marmură, până în 16 anĭ lucrând la dănsa; unde și sfintele luĭ moaște întregĭ să odihnescu, dupre traiul vieții luĭ, carele înpărătează și îngerează și l-aŭ petrecut. Și zic și aceasta: cum că Neagoe Băsărab Voevod dupre această besearică de la Decian să fie luat izvod, și așa aŭ făcut mănăstirea de la Argeș, în Țara Muntenească.

6832. Un cap mare al Schithilor aŭ eșit de la Răsărit, cu Tătarĭ, cu Bulgarĭ și cu alte multe neamurĭ, vrând ca să cuprinză stăpănirea Sloveanilor Illiriculuĭ. Iar Craiul Stefan Uroș, rămășița mareluĭ samoderjeț Nemanea, dupre ce i-aŭ bătut, și gonindu-ĭ tare, Schithul acela cu aĭ luĭ dinpreună s'aŭ botezat, și i-aŭ pus numele Mihail; carele dupre aceaia aŭ fost și Craiul Bulgarilor.

Aicĭ aducem aminte și de un războiŭ cu multe bunătățĭ a Sfăntuluĭ Stefan de la Decian.

6836. Mihail, Craiul Bulgarilor, coprinzând multe locurĭ dupe înprejur, s'aŭ sculat să cuprinză și stăpănirea Sărbilor, adecă a Sfăntuluĭ Craiŭ Stefan numit dela Decian. Sfăntul Stefan aŭ trimis pentru pacea la Craiul Bulgarilor, zicându-ĭ așa: „Căcĭ te nevoeștĭ spre perirea neamuluĭ bulgăresc și sărbesc? Îndestulează-te cu al ăŭ, nu fiĭ înprotiva luĭ Dumnezeŭ, nicĭ pohti la ceaia ce Sfinția Sa altora aŭ dăruit. Dă eștĭ putearnic, înarmează-te înprotiva varvarilor, iar nu înprotiva oamenilor luĭ Dumnezeŭ, cărora eŭ le sănt păstoriŭ. Cu bunătatea aceluia socotește cât sănge creștinesc va să să vearse, și multe mănăstirĭ vor să rămăe fără de fiiĭ ctitorĭ, și de toate de aceastea va ceare seama de la tine. Drept aceaia dară lasă-te și te întoarce la ale tale, pentru că cine pohtește ale altuia, pe 'ncet ale sale pierde.“

Auzind Mihail aceastea, aŭ răcnit ca un sălbatec, zicând că, „de nu va veni dimineață și nebiruiteĭ puterĭ noastre de nu să va închina, voiŭ trimite de-l vor aduce legat la picioarele noastre și, muncindu-l morții îl voiŭ, da“. Stefan, auzind aciasta, cu fericită nădeajde suspinând Sfinția Sa dintru adăncul inimiĭ, aŭ zis: „Dumnezeŭ iaste ajutoriul mieŭ; nu mă tem de răŭ ce să-mĭ facă omul“. Și îndată s'aŭ rădicat oștile și le-aŭ dat pre seama fiiu-săŭ, iar Sfinția Sa aŭ întrat în cort și s'aŭ rugat luĭ Dumnezeŭ cu lacrămĭ. Și, dimineața, eșind din cort, obrazul Sfinției Sale de rugăciune s'aŭ

www.dacoromanica.ro

proslăvit, și i-ău zis pe nume fiiu-său: „Du-te, fiiule, și Dumnezeŭ va trimite îngerul Sfinției Sale înnaintea voastră, că scris iaste; Dumnezeŭ stă înpotriva trufașilor făloșĭ, iar smeriților le va da bunătate cu bună voință.“

Și, în vreame ce oștile la războiŭ s'ău lovit, ău bătut pre vrăjmașĭ în locul anume Velbujd, și, prinzând pre Craiul Bulgarilor, l-ău ucis. Ceia ce altora ău fost gătit, el ău petrecut. Și, așa fiind, Bulgariĭ, fiind cumpliți de rușine, și mulți dintre dănșiĭ perind, ău făcut pre Alexandru Craiŭ. Iar Stefan, întorcându-se înnapoĭ, ău mers la mănăstirea luĭ, și s'ău bucurat de podoaba frumusețiĭ eĭ, și, în locul corturilor unde s'ău fost rugat Sfinției Sa la războiŭ, ău făcut și altă mănăstire și case multe de treaba traiuluĭ săracilor, rănduind și Ispravnicĭ pre la dănsele, ca să aibă neîncetată grijire bolnaviĭ și toți lipsiții. Așijderea și Sfăntul Stefan, schimbându-șĭ portul în chip de slugă, adeasea orĭ mergea la săracĭ, înpărțindu-le banĭ, sărutându-le și trupurile lor ceale ce cu multe boale era pătimitoare; lăcrămând, multe cuvinte măngăitoare le zicea, și-ĭ lăuda cu acest cuvănt, zicând că, pentru patima vremiĭ din ceastă lume, să vor învrednici Înpărățieĭ ceĭ fără de sfărșit.

Dupre aceaia Sfăntul Stefan, după slavosloviia de dimineață, puțin ău adormit în pat. Atuncĭ i s'ău arătat Sfăntul marele Necolae a treia oară, și i-ău zis: „Gătește-te de acum, Stefane, la meargerea către Domnul, că curând îți iaste a mearge“. Și, deșteptându-se Sfăntul Stefan din somn, și cu lacrămĭ ău lăudat pre Dumnezeŭ; așijderea și pre vestitoriul Sfăntul Nicolae, dând multă milă și înpărțind pre la săracĭ, din ciastă lume s'ău dus dupre provățuitoriul Sfăntul Nicolae, la Dumnezăŭ.

6838. Carol, Craiul unguresc, pre când de la Nașterea luĭ Hristos ău fost 1330, cu oastea cea cu cruce a Papeĭ de la Roma, ău mers în Țara-Muntenească, înpotriva Domnuluĭ Basarab Voevod; și ău fost luat Severinul făr de nicĭo pricină. Și, pentru că nicĭo treabă nu avea cu dănsul să-ĭ calce țara, Dumnezeŭ ău fost întru ajutor luĭ Basarab Voevod, și ău bătut pre Craiul Carol.

Întru acea vreame ău săzut Tătariĭ în Ardeal doĭ anĭ. Dupre aceaia i-ău scos din țară afară.

6848. Mulțimea lăcustelor ău fost în Țara Ungurească în treĭ anĭ; care lăcuste multă pagubă ău făcut.

6849. Dușan Stefan, al doilea fiiŭ al Craiuluĭ Stefan de la Decian, s'ău făcut Craĭ în putearea luĭ, și după Crăire s'ău înnălțat ca

www.dacoromanica.ro

să fie Împărat Sărbilor și Grecilor și altor laturĭ dupe împrejur. Acesta zic să fie ucis pre un Împărat grecesc și pre tată-său, puindu-l la închisoare în cetatea anume Zvecian; dupre aceaia i-aŭ stins și viiața cu otravă. Și s'aŭ nevoit la Prizrin să facă mănăstire și maĭ frumoasă decât tată-său, care făcuse la Decian.

6850. Laiotă, Craiul unguresc, dupre cum scrie și istoricul Bonfinie, aŭ chemat pre Craiul Bosneanilor întru ajutoriŭ, a căruia și fata aŭ luat Craiul Laiotă de i-aŭ fost fămeae de căsătorie. Pentru că Stefan, Craiul Bosneanilor, aŭ fost mare, putearnic, și aŭ avut foarte multă și mare țară, care până la Machedonie să întindea. Și, cu dănsul bătând și scoțând pre Tătarĭ din țările creștineștĭ, aŭ scos și pre Ovreaĭ, lăsând bună pildă și altor creștinĭ; carĭ pot fi cu creștiniĭ, să nu trăiască cu păgăniĭ și cu Ovreaiĭ; de care lucru și Dumnezeŭ prin rostul apostolesc neconteneaște. (Ioan, cap. 1, s[ti]h 10, 11)

Întru acea vreame Rumăniĭ din Maramoreș aŭ descălecat în Moldova, pentru că o pustiise Tătariĭ, și nimenea nu cuteza să șază într'ânsa, până ce aŭ descălecat Moroșaniĭ, Rumăniĭ.

6855. Uroș, al patrulea fiiŭ al luĭ Dușan Stefan, celuĭ ce trimesease pre tată-său, Sfântul Stefan, la închisoare, în cetatea anume Zvecian, pre când sfântul aŭ fost cuprins întru rugăciune către Dumnezeŭ la mănăstirea luĭ, dupre aceaia fiiu-său Dușan aŭ trimis la tată-său de l-aŭ și sugrumat, și, așa, pre tată-său făcându-l mucenic sfânt, iar pre sine s'aŭ făcut otrăvitoriŭ de tată. Pentru aceaia și viiața luĭ de la Dumnezeŭ aŭ fost scurtată. Și pre fiiu-său Uroș al patrulea, dentru urgiia luĭ Dumnezeŭ, încă fără de rămășiță l-aŭ ucis Craiul Vălcașin și Ugleș Despot. Și întru zilele lor Agareaniĭ aŭ început a le călca țara, și tot locul de multe prăzĭ aŭ început a să pustii, și între norodul stăpăniriĭ lor aŭ început a să face vărsare de sânge, tăindu-se eișĭ dintre sine, pentru ca și cu aciasta să plinească acea judecată dumnezeiască, carea așa zice că: preaveacĭnicul Dumnezeŭ va certa păcatul părinților în fiĭ până la a treia și a patra seminție (Eșirea cap. 4, stih. 5).

6860. Ioan Cantacuzinò, Împărat pravoslovnic, fiind Împăratul Grecilor, în vremile acestuĭ Împărat creștin, Osman întâiŭ, Împăratul Turcilor, în Assiia, Anadolul și alte multe țărĭ și cetățĭ de spre Răsărit luând, pre urmă aŭ luat și Brusa. Și acolò Osman aŭ murit. Dupre aceaia Turciĭ aŭ trecut Marea la Calipol, în Europa. Și așa s'aŭ lățit prin multe iocurĭ păgânătatea turcească.

www.dacoromanica.ro

Aicea semnează de istovul Crailor sărbeștĭ.

6879. Vălcașin Craiul Sărbilor fiind, și frate-său Ugleș Despot, acest Ugleș Despot, fiind om vreadnic, aŭ îndemnat pe frate-său, Vălcașin Craiŭ, și pre Înpăratul Grecilor, pre Ioan Paleolog, ca să trimiță oștile grecești cu dănșiĭ; și, adunându-se la un loc cu Grecii, s'aŭ făcut sumă mare de ostași. Și s'aŭ dus la Machedoniia ca să scoață pe Turciĭ ce fără de Dumnezeŭ. Ci dar, mănieĭ luĭ Dumnezeŭ neputând nimenea a-ĭ sta înpotrivă, și pentru aciasta nu-ĭ scoaseră; ce eĭ aŭ fost bătuți, și acolò le-aŭ picat oasele. Și dupre aceaia s'aŭ răsfirat Ismailiteaniĭ prin toată țara creștinească, ca și cum pasările să răsfiră prin văzduh, și pre toți creștiniĭ cu sabiia îĭ junghia, pre uniĭ îĭ ducea la robie, iar pre alțiĭ cu moarte groaznică în foc îĭ ardea. Iar cariĭ aŭ fost maĭ rămas, de foamete aŭ perit, pentru că întru acea vreame aŭ fost foamete mare prin toată țara și pren toate laturile. Foamete ca aceaia aŭ fost, care doar din ceputul lumiĭ nu va fi fost, nicĭ pre urmă nu va maĭ putea fi; numaĭ singur Hristos să fie milostiv! Căcĭ că și cariĭ de foame nu perise, pre aceia, dintru urgiia luĭ Dumnezeŭ, noaptea și zioa îĭ mănca lupiĭ. Oh vaĭ! cât de jalnică aŭ fost acea privire! Pentru aceaia și dintru rodirea și din dobitoc rămăsease toată țara pustie; nu maĭ era Voevod, nicĭ povățuitoriŭ, nicĭ năstavnic întru oameni, nicĭ mântuitoriŭ, nicĭ răscumpărătoriŭ; și era toțĭ plinĭ de frica Agareanilor, și inimile ceale bărbate a vreadnicilor oameni să făcuse maĭ slabe decât a muerilor. Pentru că întru acea vreame și neamurile Despoților sărbeștĭ mi să pare că până în 7 neamurĭ își vor fi luat săvârșitul. Cu adevăr zic că atuncĭ fericiia ceĭ viĭ pre ceĭ morțĭ maĭ dennainte. Atuncea aŭ căzut și Udriiul în mâna Turcilor. Dupre aceaia s'aŭ milostivit Dumnezeŭ spre suspinurile și lacrămile lor, și aŭ înnălțat între Sărbĭ pre marele și blagocestivul cniaz Lazar. Acesta aŭ arătat bărbățiia, și Țara Sărbească aŭ mângăiat.

6880. Înnălțat-aŭ Sloveaniĭ și Sărbiĭ Illiriculuĭ pe cniaz Lazar să fie Despot, și fu mare samoderjet.

6881. Cniaz Lazar s'aŭ dus la Ierusalim și la Sfetagora.

6885. Cniaz Lazar, marele samoderjeț, însurându-se, aŭ luat fămeae den fealiul mareluĭ samoderjeț Nemanea Homilat, anume Miliță.

Acest cniaz Lazar aŭ avut 2 fii, pre Stefan și pre Vălcul, și 5

www.dacoromanica.ro

feate. Fiiul cel d'intăiŭ, Stefan, aŭ fost Marele-Despot Albanii, Bosnii, Mysiilor și Ungurimiĭ; fiiul al doilea, Vălcul, s'aŭ petrecut fără de rămășiță, pentru că nu s'aŭ însurat. Fata cea d'intăiŭ o aŭ dat cniazuluĭ Vălculuĭ Brancovicĭ, gheneralisimuluĭ, Voevodul Illiriculuĭ și Mysiilor; a doaoa o aŭ dat cniazuluĭ Baoș, Voevoduluĭ Albanii; a treia o aŭ dat luĭ Șișman Craiŭl Bulgarilor; a patra o aŭ dat Domnuluĭ Neagoe, Voevoduluĭ Țărăĭ-Munteneștĭ; a cincea o aŭ robit Înpăratul Turcilor.

6885. Călugărul Sibarie aŭ aflat întăiŭ meșteșugul pușcilor și a tunurilor.

6895. Murat, Înpăratul Turcilor, aŭ luat cetatea Nișul, în Țara Sărbească.

Războiul de la Cosova.

6897. Murat, Înpăratul Turcilor, aŭ mers cu mare puteare asupra luĭ Lazar, Mareluĭ-Despot, și, în vreame ce aŭ fost să se lovească oștile, dintru oastea luĭ Lazar Despot aflăndu-se un viteaz, anume Miloș Cobilicĭ, s'aŭ făcut a fugi din oastea luĭ Despot la Turcĭ. Iar Agareanii păgănĭ, știindu-ĭ vitejiia luĭ maĭ d'innainte vreame, și văzăndu-l, li-aŭ părut foarte bine, și îndată i-aŭ făcut cale de s'aŭ dus pănă la Murat. Iar viteazul Miloș, deaca aŭ văzut pre Înpăratul Murat, s'aŭ repezit la dănsul cu un cuțit și, făcăndu-se că va să i să închine luĭ, cuțitul i l-aŭ înfipt în inimă. Aceaia văzănd ceialalțĭ păgănĭ, l-aŭ înpresurat, și așa viteazul pentru neamul patrieĭ luĭ viiața ș'aŭ pus la mijloc. Iar Lazar Despot, abătănd asupra vrăjmașilor luĭ, milostivul Dumnezeŭ i-aŭ dat izbăndă, pentru că să spăimăntase Turciĭ și de moartea Înpăratuluĭ lor, văzănd precum i s'aŭ întămplat stingere.

6898. Cniaz Vălcul Brancovicĭ aŭ avut 3 fiĭ: 1.) unul Gheorghie, carele aŭ fost și Despot Mysiilor sărbeștĭ, 2.) al doilea Gurgur, 3.) al treilea Lazar.

Războiul de la Nicopol.

6901. Jicmond Craiul vrănd să să bată cu Baiazit, Înpăratul turcesc, și descălecănd supt Marele-Nicopole, s'aŭ înșălat în fala trufii (carea luĭ Dumnezeŭ iaste urătă); pentru că, în vreame ce ș'aŭ rănduit oștile, ca să să lovească cu Turciĭ și, uităndu-se la mulțimea oștilor luĭ, aŭ zis că, căt de multă oaste are, nu numaĭ pre

www.dacoromanica.ro

Turcĭ ar putea bate, ci, de s'ar rumpe ceriul să cază, încă l-ar putea sprijini ca să-l ție în sulițe; iar Turcii, făcându-și stolurile oștilor lor în treĭ colțurĭ, și o parte numaĭ arătându-se întâiŭ rotită, Craiul Jicmond aŭ chemat la sfat pre capetele oștilor și-ĭ rugà ca să dea loc de războiŭ Ungurilor să să lovească întâiŭ. Iar, Franțoziĭ, fiind veniți întru ajutoriŭ, maĭ tare să rugà ca să aibă întâiŭ eĭ loc de războiŭ. Și, întru acea neuniciune văzând Franțoziĭ numaĭ colțul cel d'întâiŭ rotit al Turcilor maĭ și fără oărănduială, abat Franțoziĭ în Turcĭ, și așa destoinicește aŭ silit, cât și vrăjmașiĭ dosul încă s'aŭ dat. Atuncea sosind și altă parte a oștilor turcești rotită, Franțoziĭ, dupre obiceaiul lor, aŭ descălicat dupre caĭ și aŭ dat pedestri în Turcĭ. Și, pre când să făcea războiul tare, dintru amândoao părțile, oștile creștinești încă dintru oărănduiala lor nu-și luase toate stolurile porunca de bătae. Văzând Ungurii că caiĭ Franțozilor de spaima războiului fug înapoĭ către tabăra Craiuluĭ, le părea că Franțoziĭ sânt istoviți de putearea vrăjmașilor, și eĭ, dând dosul, aŭ început a fugi. Și s'aŭ făcut mare vărsare de sânge, uniĭ fiind tăiați, și alțiĭ mulți robiți. Încă și Jicmond cela carele cu cevaș maĭ nainte rumperea ceriuluĭ nimic în seamă nu o băgase, în mâinile vrăjmașilor ar fi ajuns, de n'ar fi scăpat întru o mică luntre pre Dunăre în jos, înfricoșat fiind și de groaza oștilor luĭ, ca să nu abată într'ânsul, că ș'aŭ purtat treaba așa de răŭ. Craiul aŭ fugit la Țarigrad, și de acolò la Rodos, dupre aceaia la Țara Dalmățească și la Țara Horvățească, și, până a întra în țara luĭ, aŭ făcut zăbavă până în 18 lunĭ.

6903. Domnul Mircea Voevod, al Țărăĭ-Munteneștĭ, aŭ bătut pre Împăratul Baiazit la Rovine. Atunce aŭ perit Marco Cralevicĭ, Costandin și Drăgaș.

6905. Stefan Despot, fiiul luĭ Cniaz-Lazar, însurându-se, aŭ luat fămeae dela Galatiia, pre Doamna fata luĭ Catacuzinò Împărat. Întru acea vreame aŭ bătut Despotul pre Musiia, Împăratul Turcilor, la Pripol.

Acest Stefan Despot, dupre multe bunătățĭ ce făcea, avea și obiceaiŭ ca acesta de umbla noaptea pre ulițile orașuluĭ, împărțind veșminte și galbenĭ de aur săracilor, și, văzând pre un sărac că de multe orĭ ĭĭ eșia înnainte-ĭ și lua milă dela Despotul, și iar mergea de cerea. Despotul iar i-aŭ dat și i-aŭ zis așa: „ia, tălhariule și hrăpitoriule!"; iară săracul calic i-aŭ răspuns: „nu sânt eŭ, ce tu eștĭ tălhariŭ și hrăpitoriŭ, cu Împărăția ta de aicĭ, și În-

www.dacoromanica.ro

părăţiia cea veacînică o furĭ cu jăfuirĭ hrăpitoare". Aciasta auzind Despotul, lăcrămănd s'aŭ întora cu plăns la Curtea luĭ, şi aceluĭ sărac aŭ trimis să-ĭ dăruiască atăta căt să-şĭ îndestulească traiul vieţiĭ fără de cerşut, şi maĭ pre largu; şi cu maĭ multă milă aŭ început maĭ bine a griji pre săracĭ, ca să-ĭ măntuiască dintru lipsa lor.

6907. Diiul şi Nicopoia aŭ luat Turciĭ, dupre ce aŭ bătut Bosneaniĭ pre Mahamut-başa, carele aŭ fost mers să cuprinză Ţara Bosnii, şi acel Mahamut încă acolò aŭ perit. Întru acea vreame aŭ ars şi Ravaniţa, mănăstirea luĭ Cniaz-Lazar.

6914. Doamna Miliţa a luĭ Cniaz-Lazar den ciasta lume s'aŭ fost petrecut.

6919. Stefan fiiul luĭ Cniaz-Lazar, fiind Despot Mysiilor şi Illyriculuĭ marele samoderjeţ, den ciastă lume s'aŭ [fost] petrecăndu-se fără de rămăşiţă, şi, fiind încă cu viiaţă, stăpănirea Despoţieĭ luĭ o aŭ dat luĭ Gheorghie Despot, nepotu-săŭ de soru-sa.

6928. Gheorghie Despot, fiiul Vălculuĭ Brancovicĭ, socotind că cu Turciĭ nu va putea lupta singur, s'aŭ unit cu creştiniĭ, şi pentru maĭ mare întărire a credincioaseĭ dragosteĭ luĭ, Jicmond Craiul unguresc şi Înpăratul Romanilor i-aŭ dăruit Beligradul cel Sărbesc, şi, pre căndu amăndoĭ s'aŭ împreunat (după cum scrie istoricul Bonfinie), la anul dela Naşterea luĭ Hristos 1420, Jicmond Craiŭ încă, socotindu-ĭ bună vredniciie, aŭ dăruit luĭ Gheorghie Despot în Ţara Ungurească aceaste cetăţĭ: 1.) Slancamenul, 2.) Beceiul, 3.) Chealpe, 4.) Vilagoşvarul, 5.) Tocaiul, 6.) Muncaciul, 7.) Talia, 8.) Reghetul, iar oraşă aceastea: 1.) Sacmariul, 2.) Beserminul, 3.) Dăbreaţinul, 4.) Tur, 5.) Varşau, şi alte multe olate, iar în Buda curţi marĭ ca acealea întru carele însuşĭ Craiul încă ar fi putut şădea.

6936. Gheorghie Despot, însurăndu-se, aŭ luat fămeae pre Doamna Irina, sora Înpăratuluĭ Paleolog, şi aŭ avut cu dănsa fiĭ: Grigorie, Stefan, Lazar şi fete 2. Lazar in locul tătăne-săŭ aŭ fost Despot Sărbilor, iar pre o fată-ş o aŭ dat luĭ Ulric, grofuluĭ nemţesc de la Ţiliia.

6938. Turciĭ aŭ luat Solonul, în Dumineca Florilor, şi s'aŭ făcut multă vărsare de sănge.

Războiul de la Varna.

6948. Craiul Vădislav şi cu Iancul-Vodă, după porunca Papeĭ, stricănd legătura păciĭ carea făcuse cu Turciĭ, pentru că Papa trimesease la Craiul Vădislav pre un cardinal, anume Iulian, carele

www.dacoromanica.ro

zicea că nu i s'aŭ căzut să facă pace cu Turciĭ fără de ştirea Papeĭ, aşa dar, fiind îndemnat Craiul, s'aŭ dus cu oştile luĭ la Varna, şi, rănduindu-şĭ oştile de bătae, s'aŭ lovit cu Turciĭ oastea creştinească. Întăiŭ aŭ făcut pre păgănĭ de ş'aŭ dat dosul, şi aŭ început Turciĭ a fugi, şi pre mulţĭ i-aŭ aşternut la pămănt tăiaţĭ. Iar Murat Înpărat, cu mare groază fiind speriat din războiŭ, aŭ eşit afară, şi, dupre multe suspinurĭ ce aŭ făcut, dintru ostaşiĭ luĭ cinevaş i-aŭ adus un steag întru carele aŭ fost icoana luĭ Hristos şi de-asupra steaguluĭ pusă şi cartea Craiuluĭ cea de legătura păciĭ ce cu dănşiĭ avea. Zic să-l fie văzut strigănd aşa: „răstignitule, răstignitule, vezĭ norodul tăŭ cel necredincios, carele de mine nu iaste zădărăt, nicĭ pricină i s'aŭ dat, înpotriva jurămăntuluĭ ş'aŭ călcat credinţa păciĭ carea cu mine aŭ făcut". Şi, cu aceaste cuvinte întorcăndu-şĭ păgănul oastea înnapoĭ şi abătănd în tabăra Craiuluĭ, aşa i-aŭ bătut Turciĭ la Varna, căt şi Craiul dinpreună cu cardinalul acolò aŭ perit, şi, dupre ce i-aŭ tăiat capul Craiuluĭ, l-aŭ înfipt întru o suliţă, şi aşa l-aŭ arătat noroadelor. Iar Iancul-Vodă, scăpănd dela războiŭ, umbla rătăcit prin Ţara-Muntenească. Domnul Dragul, Voevodul Ţărăĭ-Munteneştĭ, apucăndu-l, l-aŭ pus la închisoare, pentru că multă pacoste făcea Iancul pravoslavnicilor, şi, iară, nefăcăndu-ĭ niciun răŭ, cea cu mare cinste daruindu-l, l-aŭ slobozit.

6949. În Europa aŭ început a spănzura pre furĭ, pentru că maĭ denainte vreame cu alte cazne obicĭnuise a pedepsi pre furĭ.

6953. Pre domnul Iancul, Voevodul Ţărăĭ Ardealuluĭ, dupre ce aŭ ucis Turciĭ pre Craiul Vădislav la Varna, toată Ţara Ungurească l-aŭ ales în cămpul anume Racoş, ca să fie gubernator a toată Crăiriĭ ungureştĭ pănă ar creaşte coconul Vădislav, fiiul luĭ Albert Craiŭ.

Acest Iancul Voevod de fealul luĭ era din Ţara-Muntenească, născut din fămeae greacă, numele tătăne-săŭ aŭ fost But, şi, pentru că mult bine şi mare omenie făcuse tată-săŭ luĭ Jigmond Craĭ, aŭ dus pre tatăl Ianculuĭ-Vodă în Ardeal, şi i-aŭ dăruit cetatea Hinedora, ca să o aibă cu veacĭnică stăpănire; dupre care cetate pre fiiul luĭ aŭ numit Ungurĭĭ ca să-ĭ zică Huniadi Ianoş, carele cu dăstoinică vitejiia luĭ s'aŭ învrednicit a fi şi Voevod Ardealuluĭ.

Iancul-Vodă, dupre ce i s'aŭ dat gubernatoriia, războiul d'întăiŭ aŭ făcut în Ţara-Muntenească, înpotriva Domnuluĭ Dragul Voevod, pre care prinzăndu-l, dinpreună cu fiiu-săŭ cel maĭ mare, le-aŭ

www.dacoromanica.ro

tăiat capetele, iar fiiu-său cel mai mic i-au scos ochii amândoi. Şi aşa au pus alt Domn în ţară. Dupre aceaia, întorcându-se înnapoi la Buda, şi dă iznoavă gătindu-se ca să să bată cu Murat Împărat, să răscumpere războiul care îl pierduse la Varna cu Craiul Vădislav, şi fiind gata cu oastea luĭ, au pogorât şi au trecut Dunărea la Severin, de unde s'au lăudat că, dupre ce va bate pre Murat Împărat şi să va întoarce înnapoi, capul luĭ Gheorghie Despot încă îl va tăia, căcĭ îl sfătuia Despotul să îngăduiască până la plinirea vremiĭ de pace, şi, pentru că şi iarna aproape, să nu se înpresoare cu făr de prilej, ca să nu umble ca şi la Varna. Ci dar zăticnitoriul făloşilor lăudăroşĭ, Dumnezeu, nu l-au lăsat să-şĭ plinească lauda înpotriva luĭ Despot, şi aşa au fost bătut Iancul de Turcĭ, pentru lauda trufieĭ luĭ.

6954. Domnul Iancul, Voevod Ţăriĭ Ardealuluĭ şi gubernatoriul Crăiriĭ ungureştĭ, trecând printre Sărbĭ şi vrând să să bată cu Turciĭ în Ţara Sărbească, pentru superbiia semeţieĭ luĭ, pre Gheorghie, Despotul Sărbilor, la oaste cu dănsul a fi întru bună tocmeală nu l-au pohtit ca într'alte dăţĭ; decĭ şi atotputernecul Dumnezeu, atăta de mare trufie a Ianculuĭ văzând, aşa l-au bătut prin mijlocul Turcilor, căt, rămăind şi Iancul-Vodă pedestru, şi schimbându-şĭ portul, s'au înbrăcat întru un boboŭ ciobănesc şi aşa d'abiia au scăpat cu viiaţă. Aceasta o adeverează şi cozmograful Munster.

Între Gheorghie Despot şi între Iancul-Vodă au maĭ fost şi această vrajbă, căcĭ că, maĭ dennainte vreame, bătând amândoĭ pre Turcĭ, şi luând Ţara Sărbească înnapoĭ de la Turcĭ (fiindu-le tocmeala uniciuniĭ aşa, ca pururea să stea întru ajutoriul unul altuia înprotiva vrăjmaşilor), Iancul-Vodă, căte locurĭ şi cetăţĭ cuprinsease de la vrăjmaşĭ, luĭ Gheorghie Despot înnapoĭ nu le-au dat, ci multe le-au oprit pe seama luĭ, şi altele le-au împărţit priiatenilor luĭ, aruncându-ĭ şi această pricină, zicând că Despotul iaste necredincios, pentru că nicĭ de ascultarea Beseariciĭ Romeĭ nu să ţine, nicĭ de urmarea legiĭ luĭ Mehmet nu să ţine. Precum de aceasta scrie şi hronograful Naucler.

Pentru aceaia şi Despotul, pre când Iancul fugea bătut de Turcĭ, l-au apucat şi la închisoare l-au pus. Nicĭ nu l-au slobozit până ş'au cuprins toate locurile şi cetăţile ţăraĭ luĭ înnapoĭ şi până nu i-au întors toată paguba cătă ĭĭ făcuse Iancul. Aşa scrie Enea Silvie de fugirea Ianculuĭ-Vodă.

www.dacoromanica.ro

6960. Om anume Faustie aŭ aflat întâiŭ cu mare înţelepciunea luĭ tipografiia în Moguntie, în Ţara Nemţească.

6961. Turciĭ aŭ luat Ţarigradul de la creştinĭ, în luna luĭ Maĭ, în 29 de zile; iar, de ş'ar fi scos lăcuitoriĭ oraşuluĭ avuţiia din pământ la treaba bineluĭ de obşte, acea mare primejdie nu s'ar fi întâmplat.

6964. Iancul-Vodă, bolnăvindu-se în Belgradul Sărbesc, dintru această lume s'aŭ petrecut în Zemlin, pre când aŭ fost de la Naşterea luĭ Hristos 1456, şi l-aŭ dus de l-aŭ îngropat în Belgradul Ardealuluĭ.

6966. Huniadi Laslo şi cu frate-său Mateiaş, pentru că aŭ fost ucis pe Ulric groful de la Ţiliia şi gubernatoriul ţăriĭ Austrii, adecă aceştĭ doĭ fiĭ aĭ Ianculuĭ-Vodă pentru fapta lor aŭ fost închişĭ la Buda. Luĭ Laslo după 3 zile i-aŭ tăiat capul, pre când era de 24 de anĭ; iar pre Mateiaş l-aŭ dus în Beciŭ. Dupre aceaia l-aŭ răscumpărat Ungurii de la Poghibrag, gubernatoriul Ţărăĭ Ceşeştĭ, cu 5.000 de galbenĭ roşiĭ, şi l-aŭ făcut Craiŭ unguresc.

6969. Lazar Despot, fiiul luĭ Gheorghie Despot, întru acea vreame stăpânind, alt fiiŭ în urmă nu i-aŭ rămas, fără numaĭ o fată, carea o aŭ dat-o dupre Craiul Bosneanilor, de i-aŭ fost fămeae; şi dupre moartea socru-său, luĭ Lazar Despot, aŭ cuprins Craiul Stefan, cu prilejul fămeaeĭ luĭ, şi Despoţiia Sărbilor, şi aŭ avut cu fata luĭ Lazar Despot un fiiŭ, anume Ioan Despot.

6970. Împăratul Turcilor aŭ mers în Ţara Muntenească să bată pre Vlad Voevod, şi nimic n'aŭ putut isprăvi.

6972. Nepoţilor luĭ Gheorghie Despot, cariĭ aŭ fost din fiiu-său Stefan, anume Gheorghie şi Ioan, pre aceia Mateiaş, Craiul unguresc, i-aŭ lăsat ca să-ş poată ţinea întru stăpânirea lor Sremul cu Ţara Slovenească. Şi dupre puţină vreame Gheorghie s'aŭ lăsat de slava lumiĭ aceştiia şi făr de ştirea maiciĭ luĭ, Anghelina, şi a frăţine-său, Ioan Despot, aŭ primit sfântul îngerescul chip al traiuluĭ singurătăţiĭ, în oraşul Cupinic, numindu-se călugăreaşte Maxim, în besearica Sfântuluĭ Apostol şi Evanghelist Lucă, unde s'aŭ odihnit şi trupul tătâne-său, pre carele l-aŭ fost orbit Murat, Împăratul turccsc.

6973. În Ţara Bosniĭ, cetatea anume Iaiţa şi alte cetăţĭ s'aŭ usebit dela Turcĭ. Şi întru acelaş anu aŭ mers Împăratul turcesc să bată cetatea Iaiţa, şi nimic n'aŭ putut isprăvi.

www.dacoromanica.ro

Cniajiia Ioanopoluluĭ.

6975. Ioan Despot, luând pildă de la moșu-său Gheorghie Despot, carele aŭ fost făcut cetatea Smederova, el încă din Vilagoșvar aŭ făcut cetatea Ineuluĭ, și pre acea cetate o aŭ numit dupre numele său și dupre numele loculuĭ, care loc aŭ fost cât cuprinde Țara Sărbească și pre dencoace de Dunăre și să hotărește cu munțiĭ Țărăĭ Munteneștĭ și cu munțiĭ Ardealuluĭ, și preste Tisa până la apa Draveĭ, în preajma munților Țărăĭ Leșeștĭ. Acel șăs și tins loc pre unde sânt Sărbiĭ dă pre lângă Dunăre de spre Timișoara și maĭ den vremile bătrâne s'aŭ chemat slovenește Ioannopol; și entru aceale pricinĭ aŭ pus Despotul și cetățiĭ Ineuluĭ nume, să-ĭ zică Ioannopol, iar, dupre graiul unguresc, în vremile de acum ĭĭ zic Ineŭ. Și, dupre ce aŭ cuprins Ungurii acel loc, aŭ întărit cetatea Timișoarăĭ și, istovindu-se Despoțiia Sărbilor, Ungurĭĭ aŭ făcut acel loc să fie Bănie, și, șezând în Timișoara cniaz Pavel Brancovicĭ, vărul luĭ Ioan Despot, datu-i s'aŭ stăpânirea aceluĭ loc, căruia pre aceale vremĭ ĭĭ zicea Cniaz Pavel, Banul Timișoarăĭ și tuturor Sărbilor dupre lângă Dunăre, de spre Timișoara, pre apele anume Moroș și Tisa.

6976. Mateiaș Craiŭ, fiiul Ianculuĭ-Vodă, aŭ mers cu Ioan Despot asupra Neamților, înpotriva Înpăratuluĭ Frederic, și aŭ luat în Stiriia, în Austriia și în Carintiia multe cetățĭ: unele până în pământ le-aŭ fărâmat, iar pre altele le-aŭ făcut de s'aŭ închinat: precum Uihelul nemțesc și Beciul, care maĭ denainte vreame nicĭodată stricăciune de tun nu simțise[1].

6977. Ioan Despot, stăpânind Sremul și Țara Slovenească, dupre ce Sremul cu Mateiaș Craiŭ în câteva războae aŭ fost izbânditoriŭ, din ciastă lume s'aŭ petrecut; iar frate-său Maxim, adecă dupre numele mirenesc Gheorghie, fiind și Mitropolit întru aceale părțĭ de locurĭ, și neputând trăi în Srem fără de frate-său Ioan Despot, pentru că Craiul aŭ fost dat Sremul rudenieĭ luĭ ca să-l ție și să-l stăpânească, așa dar Mitropolitul Maxim aŭ mers cu mumă-sa Anghelina în Țara Muntenească, la stăpânitoriul țărăĭ, anume Radul Voevodul cel bun, unde aŭ dus cu sine și doao sicrie, cu trupurile tătâni-său Stefan și al frăține-său Ioan Despot.

---

[1] Aici nu se află anecdota trivială despre Mateiaș din versiunea Densușianu (pp. 388-9).

www.dacoromanica.ro

Războiul dela Jebăt.

6978. Cniaz Pavel Brancuvicĭ, Banul Ioannopoliuluĭ dela Timișoara, aŭ mers întru ajutoriul luĭ Batorie Ișt van, prințepsuluĭ Ardealuluĭ, pre când cu Turciĭ în bătaia războiuluĭ era la câmpul Jăbătuluĭ, dăn sus de orașul Oroștiia. Și Turciĭ până întru atâta îl înpresurase, tăindu-ĭ oastea, cât și prințepsul Batorie zăcea rănit la pământ, pentre trupurile ceale tăiate. (Acolò și până în zioa de astăzĭ să veade un turn făcut de ziduriĭ de piiatră, ca să fie semn unde căzuse prințepsul.) Întru acea vreame, sosind și Cniazul Pavel cu oastea luĭ de la Timișoara, și pre dăndărăt abătând în Turcĭ făr dă veaste, pre când Turciĭ socotea că ș'aŭ isprăvit treaba izbăndiĭ lor, așa i-aŭ tăiat Cniazul, cât 30.000 de Turcĭ aŭ picat tăiațĭ jos, iar creștinĭ numaĭ 8.000 aŭ picat. Și, dupre ce s'aŭ isprăvit bătaia războiuluĭ, Cniazul Brancovicĭ, pentre trupurile ceale tăiate căutând pe prințepsul Batoriĭ, striga zicând: „Innălțate prințepse, eŭ sânt Pavel, soțul vitejiilor Mărieĭ Tale. De eștĭ viŭ, răspunde-mĭ să te și maĭ ajutoresc cu ce aș putea, că izbânda de la Dumnezeŭ iaste dată noao.“ Iar prințepsul, auzind aceaste cuvinte, fiind înpresurat de sângele ranelor și zăcând la pământ între trupurile ceale tăiate, d'abiia îșĭ putu rădica capul, răspunzând că iaste viŭ. Atuncea, văzându-l Cniazul și repezindu-se la dânsul, l-aŭ sculat și l-aŭ spălat și l-aŭ grijit precum aŭ tribuit. Și, dă mare bucuriia luĭ, căcĭ aflase pre Prințepsul viŭ, dupre ce mult loc aŭ gonit pre Turcĭ tăindu-ĭ, întorcându-se înnapoĭ, și ajungând seara, n'aŭ putut sosi unde aŭ fost tăbărât prințepsul, ci aŭ rămas de noapte între trupurile ceale tăiate. Și, făcându-se mare veselie, multe mease aŭ întins peste trupurile ceale moarte, neavând alt loc deusebĭ. Și așa, dupre multă veseliia luĭ, înpreună și cu toțĭ viteajiĭ luĭ, dupre ce s'aŭ încălzit și dă veseliia vinuluĭ, sărind toțĭ, cu multe fealiurĭ de hore juca, preste toată noaptea veselindu-se. Și între jocurile lor aŭ fost silit și Cniazul să-ș arate jocul luĭ. El dar, sărind la joc, aŭ luat pre un trup de Turc în dințĭ, făr de niciun ajutoriŭ al măinilor luĭ, pre altul supt o supțioară și pre altul supt altă supțioară, și așă cu ceale treĭ trupurĭ juca în horă înprejurul prințepsuluĭ Batoriĭ Ișt van. Care lucru văzând ceialalțĭ ostașĭ, de părearea bună, maĭ mult să mira de vărtutea și de jocul Cniazuluĭ, decât ar răde. Și maĭ mare mirare aŭ fost cum s'aŭ făcut Cniazul al doilea Hercules. Precum de aciasta

www.dacoromanica.ro

nu numaĭ letopiseţele sloveneştĭ, ce şi Bonifinie încă mărturiseaşte.

6980. Domnul Radul, Voevodul cel bun al Ţărăĭ Muntenească, s'aŭ prestăvit dintru aciastă lume.

Întru acelaşĭ anu Înpăratul turcesc aŭ trimis toată putearea luĭ ca să bată pe Domnul Stefan, Voevodul cel bun al Ţărăĭ Moldoveĭ; iară Domnul Ştefan Voevod i-aŭ tăiat toată oastea. Numaĭ căţĭ robise, aceaia aŭ rămas viĭ.

6982. Hadăm-Paşa aŭ mers să robească Ţara Muntenească, şi acolò aŭ perit cu toată oastea luĭ.

6991. Turciĭ, călcând Ţara Moldoveĭ, aŭ luat cetăţile luĭ Ştefan-Vodă, Chiliia şi Cetatea Albă.

7004. Domnul Vladul, Voevodul Ţărăĭ Muntenească, s'aŭ petrecut din această lume.

7011. Ioan Despot, strănepotul luĭ Gheorghie Despot, fiiul luĭ Stefan, Craiuluĭ bosnicesc, după ce au stăpănit în 22 de anĭ, din ceastă lume s'aŭ petrecut. Şi, la al doilea anu, Turciĭ cuprinzindu-ĭ ţara, pren tot locul aŭ adunat inicearĭ, adecă aŭ făcut divişărmeà.

7017. Dupre Ivan, Marele-Cniaz Sloveanilor Ţărăĭ Moschiceştĭ, aŭ început a stăpăni fiiu-săŭ Vasilie Ivanovicĭ, carele aŭ fost născut din mumă greacă, anume Sofia, fata Tomeĭ Paleolog, a preasininatuluĭ Despot de la Morea, adecă a samoderjeţuluĭ ţărăĭ Peloponisuluĭ. Şi, cu mare puteare lărgindu-şĭ biruinţa, de la Craiul Litfeanilor aŭ luat partea de spre Miazănoapte şi cetatea Smolensca, care cetate aŭ fost supt stăpănirea Litfiĭ până întru 100 de anĭ. Şi cu multe războae aŭ luat şi Înpărăţiia tătărască, anume Cazanul. Şi aşa Marele Cniaz Vasilie prin multe locurĭ aŭ lăţit stăpănirea moschicească. Dupre aceaia Vasilie Ivanovicĭ, văzându-se putearnic şi norocit, aŭ început a să numi mare samoderjeţ şi Înpărat, şi aŭ tocmit tituluşul Înpărăţieĭ Moschiceştĭ, cu carele începând de atuncea până acum cu acel nume şi tituluş fericit trăesc Înpăraţiĭ Moscalilor,—cu care nume, de la Ruric, carele aŭ fost în 6370 întăiŭ samoderjeţ, alţiĭ nu s'aŭ numit.

În zilele acestuĭ Cniaz, marele Vasilie Ivanovicĭ, s'aŭ petrecut dentru această lume Stefan, Voevodul de la Volozca, carele întru războaele luĭ aŭ stins 150.000 de Turcĭ, iar Tătarĭ mulţime făr de număr aŭ istovit. Şi pre Mateiaş, Craiul Ungurilor, încă l-aŭ scos dintru marginile ţărăĭ Ruşilor.

7022. Amăndoao Ţările-Rumăneştĭ aŭ început a da haracĭ luĭ Silim, Înpăratul turcesc,

www.dacoromanica.ro

7029. Bălgradul Sărbesc, dupre ce l-aŭ luat Turcii, și marele al doilea Basarab Voevod s'aŭ răpoosat dintru aciastă lume.

7037. Suliiman, Înpăratul Turcilor, aŭ mers să bată Beciul, și s'aŭ întors rușinat, făr de nicĭo ispravă.

7049. Suliiman, dupre moartea Craiuluĭ Ianoș, aŭ luat Buda și Belgradul cel unguresc, în carele iaste obicĭnuit a fi Scaunul Crailor ungurești, iar fiiuluĭ Craiulŭĭ aŭ dat Ardealul, și de atuncea aŭ rămas Ardealul supt ascultarea păgânilor. Și pentru acel fiiŭ grăesc, căcĭ aŭ stăpânit Ardealul, Rumânii aŭ obicĭnuit a zice Voevozilor Ardealuluĭ: Craĭ.

Întru acea vreame cu pietre aŭ ucis Turcii pre un hoge imam al lor, carele în Țarigrad propoveduia pre Hristos și dentru Alcuranul lor adevăra cum că Mehemet iaste hiclean și nșălător. Căruia i-aŭ arsu Turcii trupul în foc și cenușa trupuluĭîaŭ aruncat-o in vânt (adaus).

7050. Suliiman aŭ luat Ostrogonul și alte multe cetăți și orașă dupe înprejur aŭ stricat.

7061. Turcii aŭ luat Timișoara, Lipova, Șolmoșul, Beceaul, Becĭcherecul, Nadlacul, Solnocul și alte cetăți și orașă.

7062. Turcii aŭ luat cetatea Ghiula și alte cetăți dupe înprejur.

7075. Suliiman, Înpăratul Turcilor, mergând supt cetatea Sighetuluĭ, și multe zile bătându-o, după ce aŭ stăpânit Înpărăția turcească până în 47 de anĭ, aŭ murit supt cetate. Și, mergând soliĭ creștinești la dânsul, vrând ca să dovedească și de moartea luĭ (pentru că Suliiman era mare vestit pre aceale vremĭ), iar Turcii, cu vicleșugul lor, și mort l-aŭ înbrăcat și l-aŭ tocmit ca cum ar ședea înpodobit înpărătește în cortul luĭ, și așa aŭ înpreunat soliĭ cu dânsul, fiind și mort; iar preste noapte s'aŭ sculat și aŭ fugit Turcii de supt cetate.

7110. Domnul Mihaiŭ, Voevodul Țărăĭ Muntenești, dupre ce aŭ bătut multe războae turcești și de alte neamurĭ, aŭ bătut și pre Batorie Andraș, prințepsul Ardealuluĭ, la Sibiiŭ și i-aŭ luat țara, întru carea aŭ făcut și pravoslavnica sfânta mănăstire Mitropoliia. Cu vitejie vreadnică ocărmuind, aŭ lățit putearea neamuluĭ românesc. Și, cu fericire stăpânind Măriia Sa căte treĭ țărĭ, adecă Ardealul, Moldova și Țara Muntenească, pre urmă dupre cățiva anĭ aŭ perit la Turda.

7129. Osman, Înpăratul Turcilor, aŭ mers să bată pre Leașĭ, și cu multă pagubă a luĭ s'aŭ întors înnapoĭ de la Hotin, bătut. Și, mergând la Țarigrad, stingându-ĭ viiața, l-aŭ sugrumat.

www.dacoromanica.ro

7186. Domnul Şărban Cantacuzinò, Marele-Logofăt [1], i s'aŭ dat şi Voevoziia Ţărăĭ-Munteneştĭ.

Întru acea vreame şi Sfinţiia Sa fericitul părintele arhiepiscopul Theodosie, cu dreaptă cale, a doao ora aŭ ajuns la stăpănirea Scaunuluĭ Mitropolieĭ Ţărăĭ-Munteneştĭ.

Călătoriia Mărieĭ Sale Doamniĭ la Sfăntul Ierusalim.

7189. Măriia Sa Doamna Elena, dulce maică a prea-luminatuluĭ Mărieĭ Sale Domnuluĭ Io Şărban Cantacozino, dupre ce aŭ ajuns la învrednicite bătrăneaţele Mărieĭ Sale, luînd cu sine pre al patrulea fiiŭ şi pre a treia fată a Mărieĭ Sale, pre jupan Mihaiŭ Cantacuzinò şi pre jupăneasa Stanca Cantacuzinò, şi aşa cu fericire s'aŭ dus la cercetarea Sfintelor Locurĭ. Închinăndu-se acolò Sfăntuluĭ şi de viiaţă primitoriuluĭ mormănt al Măntuitoriuluĭ Nostru Isus Hristos şi altor locurĭ sfinte în Ierusalim, dăruind pre Sfintele Locurĭ, cu multe şi scumpe daruri şi iarăşĭ cu fericire întorcăndu-se înnapoĭ, aŭ mers între iubiţiĭ patrii Mărieĭ Sale.

Întru acea vreame părintele Arhiepiscopul Sava Brancovicĭ, stăpănind Mitropoliia ţărăĭ Ardealuluĭ pănă în 24 de anĭ, şi multă vreame luptăndu-se cu ereticiĭ pentru sfănta pravoslavie a Bisericiĭ Răsărituluĭ, pre urmă, la bătrăneaţe ajungănd, supuindu-se răbdăriĭ, dupre urmarea altor străduitorĭ, şi pentru că n'aŭ vrut să să pleace dupre eresurile lor, s'aŭ învrednicit a priimi, nu numaĭ sudalme şi bănuiale, ci încă închisorĭ şi muncĭ de la ereticiĭ aceĭ ţăriĭ; care muncĭ pentru adevărată credinţă, cu bună nădeajde spăseniеĭ fiind, arhiepiscopul foarte bucuros le aştepta întru toată viiaţa luĭ. Şi aşa, cu boala muncilor dăndu-şĭ sufletul în măinile luĭ Dumnezeŭ, dintru această lume s'aŭ petrecut la strămoşĭ părinţiĭ Sfinţieĭ Sale.

Iară ereticiĭ dupre năprasnică răvnirea lor, precum sta îndemnaţĭ asupra răsipiriĭ Bisericiĭ Răsărituluĭ şi Besericiĭ Apusuluĭ şi prăşchiind cu sugrumare, stingia şi viiaţa obrazelor vreadnice, cum pre ceale bisericeştĭ, aşa şi pre ceale de lume, adecă mireneştĭ. (De care lucru, de ar fi cu viiaţă întru aciastă lume prepozitul unguresc de la Leles, Mihail Casoni, şi cu Lazar Iştvan, maĭ pre larg ar şti mărturisi.) Ci dar sfatul cel necuprins al Dumnezeiriĭ nicĭ întru aciastă lume n'aŭ lăsat acea mare îndemnată răcnire eriticească împotriva pravoslavieĭ, cătuşĭ de căt neînfrănată, ci dupre obicĭnuita-ĭ mi-

[1] Ed. Densuşianu: „Marele-Spătariului şi pre urmă Canţelariului".

www.dacoromanica.ro

losărdie, precum în vremile de'nnainte, orĭ pre când s'ar fi apucat ereticiĭ de stricăciunea pravoslavieĭ noastre, dă toate orile din ceriŭ li s'aŭ dat grijă ca să stea, aŭ dă viiața capetelor lor, aŭ dă surpăciunea stăpăniriĭ țărăĭ lor. Precum acea arătare dumnezeiască și în zioa de astăzĭ o vedem, că unora li s'aŭ stins viiața dupre zisa Psalomniculuĭ (Psalm 101), maĭ nainte decât a ajunge la înjumătățarea traiuluĭ zilelor lor, altora, fiind încă și viĭ, zgărcindu-li-se mâinile și picioarele, s'aŭ ghimuit, și așa îĭ poartă alțiĭ prin brațele lor, alțiĭ într'alt chip să primejduesc, cu nestămpărată mișcarea lor. Noĭ dar, pravoslavniciĭ creștinĭ, nicĭ în putearea brațelor, nicĭ în vărtutea mulțimelor saŭ întru ascuțirea științelor filosofeștĭ ca alțiĭ nu ne nădăjduim, fără cât numaĭ lăsăm Bisearica noastră a Răsărituluĭ, cu noĭ cu toțĭ dinpreună, supt paza scutiriĭ mareluĭ și preaveacĭniculuĭ Dumnezeŭ.

7190. Theodor Alexievicĭ, Înpăratul Moscalilor, fiind otrăvit de doftorul luĭ, aŭ răposat. Iar, ajungând la primăvară, în postul cel mare, dreptatea atotputearneculuĭ Dumnezeŭ nevrând a răbda sorbitorilor sângeluĭ nevinovat ca să nu-șĭ aibă plata lor și întru aciastă lume, iscodind și dovedind s'aŭ aflat dă cine și cu a căror îndemnărĭ s'aŭ făcut acea mare întâmplare, și, făcându-se mare răscoală, pre toțĭ îndemnătoriĭ și vânzătoriĭ de stăpân, cu doftorul carele îl rânduise la acea treabă hicleană și drăcească, zdrumicându-ĭ în săbiĭ, tot bucățĭ i-aŭ făcut. Acea mare Înpărăție foarte tare fiind turburată, să mira de ce să va apuca, văzând că și făr de cap aŭ rămas și, pentru că doĭ cu doĭ nu să credea, nicĭ să maĭ știia carele iaste vinovat și carele iaste drept. Oh, ce mare mâniia luĭ Dumnezeŭ pogoràse pre acel nărod de oamenĭ pentru moartea creștinuluĭ Înpărat! Aciasta văzând ciata besearicească și cu păstoriul lor, Sfinția Sa Patriiarhul Mosculuĭ, aŭ căzut la rugă cătră atotputearnecul și milostivul Dumnezeŭ, ca doar s'ar milostivi să le dea liniște, să să potolească cu pacea acea mare răscoală. Și, așa, Înpăratul maĭ având doĭ fraț̆ĭ, uniĭ pre unul, alțiĭ pre altul vrea să rădice ca să le fie Înpărat. Dupre aceaia, cu mare nevoe d'abiia așăzându-se, cu toțiĭ aŭ înnălțat la Scaun pre amândoĭ țareviciĭ ca să fie Înpărațĭ. Și așa amândoĭ, Ioan și Petru Alexievicĭ, aŭ ținut[1] Înpărăția.

7191. Leopold, Înpăratul Romanilor, având cu Turciĭ multă vreame

[1] E. Densușianu: „țin".

www.dacoromanica.ro

pace, iar Turcii, precum le iaste obiceaiul a lăcomi la toate, răvnit-aŭ ca să înghiță dupre Țarigrad și Beciul, și cu dănsul și toată Înpărățiia Romeĭ. Purces-aŭ dar cu mare gătire și cu toată putearea Înpărățieĭ Turculuĭ, cu Hanul tătărăsc înpreună și cu toată putearea luĭ, Carà-Mustafà, Vezirul-cel-mare, și, ducăndu-se supt Beciŭ, l-aŭ ocolit. Țara Nemțească încă o aŭ prădat și o aŭ robit, fiind aproape de a luarea și Beciul. Numaĭ dintru singură voia luĭ Dumnezeŭ, cu ajutoriul Craiuluĭ Leșăsc și cu ajutoriul altor Domnĭ aĭ Înpărățieĭ, așa i-aŭ bătut de supt Beciŭ, căt, lăsăndu-șĭ Turciĭ toată avuțiia, toate corturile și toate gătirile care acolò dusease, cățĭ acolò n'aŭ perit, d'abiia aŭ scăpat, și Vezirul Carà-Mustafà încă aŭ scăpat d'abiia cu viiață pănă la Beligradul Sărbesc. Și, acolò trimețănd Înpăratul turcesc, i-aŭ belit capul și, umplăndu-ĭ pielea capuluĭ cu bumbac, o aŭ dus la Înpărăție. (Care norocirea atotputearniculuĭ Dumnezăŭ și de-acum înnainte să o dea creștinilor[1].)

Tot întru acelașĭ anu creștiniĭ din măinile Agarenilor aŭ scos în Țara Horvățească aceaste locurĭ și cetățĭ, anume: Cechinar, Tigreert, Iolon, Clavița de jos și din sus, Oracov, Corrad, Scaun piscupesc, iar în Țara Ungurească: Colocia, Scaun mitropolitesc, Simon-Torna, Pecĭ, Scaun piscupesc, Cianad, Scaun piscupesc, Seghedinul, lăngă carele cu ajutoriul mareluĭ Dumnezeŭ mică sumă de creștinĭ lovindu-se cu Agareaniĭ, multe miĭ dintr'ănșiĭ tăind, pre celalalțĭ i-aŭ făcut de ș'aŭ dat dosul cu fuga, și cu marĭ dobănzĭ s'aŭ întors înnapoĭ. După aceastea încă și Siclos, Darda, Copușvarul, încă le-aŭ dobăndit.

Scurtă scrisoare cum Vezirul-cel-Mare Carà-Mustafà dintru rănduiala Înpăratuluĭ turcesc la anul dela Hristos 1683, Dechem. în 5 dni, în Beligradul Sărbesc s'aŭ sugrumat.

Săvaĭ că marele Sultanul pre Vezirul-cel-Mare bucuros l-ar fi cruțat, ci, pentru că prea multe jalbe și bănuelĭ mersease asupra luĭ, nu numaĭ ulemalile de la Poartă, cariĭ turbarea luĭ o urăse, ci încă maĭ vărtos de la Inicearĭ, cariĭ pre dănsul l-aŭ pricinuit, zicăndu că prin vina luĭ în neamul turcesc peire mare ca aceaia s'aŭ întămplat, și trecănd aŭ auzit că creștiniĭ aŭ luat Ostrogonul, rănduri de stoluri aŭ mers la Săraiul înpărătesc, cerșind ca-

[1] În ed. Deusușianu, aici notița despre luarea Budei (p. 395).

www.dacoromanica.ro

pul Mareluĭ-Veziriŭ. Și în puțin aŭ fost de n'aŭ făcut atuncea norodul din Țarigrad *gulguleà*, atăta căt și Sultanul în mare perire ar fi fost, de n'ar fi răspuns cum că va ucide pre Cară-Mustafà.

Decĭ pentru acea treabă aŭ trimis pre Inicer-Agà la Beligradul Sărbesc, ca să stingă viiața aceluĭ om tiran, Agà, știind la ce stă înțelepciunea Mareluĭ-Veziru, l-aŭ făcut ca să crează cum că el iaste trimis ca să să sfătuiască cu dănsul și cu alțĭ Pașĭ de oștirea viitoare carea era să să facă. Pre carele Vezirul-cel-Mare, îndată cu mare cinste l-aŭ priimit. Dupre aceaia, adunăndu-se la un loc dregătoriĭ oștilor, aŭ șăzut Vezirul-cel-Mare, așijderea și capetele oștilor, fieștecare la locul luĭ. Aceasta fiind, Inicear-Agà îndată s'aŭ dus la dănsul, vrănd ca întăiŭ peceatea Înpăratuluĭ dupre grumaziĭ Veziruluĭ să o ia, că pănă atuncea nimenea de dănsul nu să poate atinge, cu atăta maĭ vărtos nu să putea ucide pănă întru stăpănirea luĭ aŭ fost peceatea. El dar cătva s'aŭ apărat, ci fermanul Înpăratuluĭ pănă întru atăta l-aŭ spereat, căt peceatea Înpăratuluĭ cu plecăciune o aŭ dat. Dupre aceia i-aŭ arătat și alt ferman, întru carele Înpăratul i-aŭ fost cerănd capul. Lăngă aceastea găitanul de mătase încă i-aŭ tins, și o pungă de fringhie roșie, întru carea aŭ tribuit să ducă capul luĭ la Sultanul. Agà aŭ întrebat de la dănsul: va să maĭ zică ceva. Iar el nimic alt n'aŭ zis, fără numaĭ ce aŭ zis o rugăciune scurtă, și așa găitanul cel de mătase însuș el și l-aŭ pus în grumazĭ, și s'aŭ lăsat la ceĭ doĭ hadămĭ, cariĭ la acea treabă era rănduițĭ, cariĭ cu găitanul cel de mătase pre dănsul l-aŭ sugrumat. Dupre aceia i-aŭ tăiat capul și i-aŭ belit pielea, și o aŭ umplut cu bumbac. Și așa trupul luĭ peste zidul Beligraduluĭ Sărbesc l-aŭ lepădat. Iar capul luĭ l-aŭ dus la Sultanul în cea pungă de fringhie.

Aicĭ iubituluĭ cetitor să scrie cea maĭ mare pocaanie ce aŭ rănduit și a ținut Turciĭ într'o 1686 de anĭ.

Dupre ce neamul turcesc aŭ descălecat supt orașul Beciuluĭ, de creștinĭ foarte tare aŭ fost zmăcinațĭ și fărămațĭ și, cum pre apă, așa și pre uscat, aŭ fost biruițĭ, multe orașe marĭ și tăriĭ dintru dințiĭ lor aŭ fost scoase. Aceasta înțelegănd Înpăratul turcesc, foarte tare s'aŭ tămpit. Vrănd dar ca să potolească măniia mareluĭ Dumnezeŭ și a prooroculuĭ Mehmet și biciul luĭ certare de acum înnainte să-l ocolească, rănduit-aŭ întru începutul anuluĭ

www.dacoromanica.ro

1686, în luna d'intăiŭ, în Vinerea cea d'intăiŭ, ca tot omul toată zioa să postească și, până n'ar putea vedea stealele, până atunce nimea să nu cuteaze nicĭ a mănca, nicĭ a bea. Muftiul și slugile luĭ întru aceale zile înbrăcațĭ în sacĭ, înfășurațĭ cu legăturĭ, cu obrazele lor așternuțĭ la pământ și cu barbile cocoloșite pre ulițe umblând sus în jos, dupre aceaia în meceturile lor cu amară plânsurĭ și cu glas mare să strige: *Allah, Allah, illahà Muhammed rasul Allah.* Iară la chibeaoa, coșciugul prooroculuĭ celuĭ mare, puindu-l afară pe un scaun de argint, l-aŭ afumat. Lăngă acesta aŭ maĭ pus și alte 25 de coșciuge, întru care sânt oasele capetelor celor marĭ, Vezirilor, viteajilor și la răsboae rămașĭ spahiilor. Aceastea dar tot pentru aceaia le făcea ca Proorocul cel mare această peire mare să o privească cu durearia inimiĭ, și mâniia mareluĭ Dumnezăŭ să o potolească. Aceasta aŭ poruncit ca în toate Vinerile să se facă, și, pre când aceleașĭ coșciugurĭ s'ar pune în câmp lat, atuncĭ lăcuitoriĭ aceĭ țărĭ și venițiĭ străinĭ de 7 orĭ să le ocolească, să plângă, să strige și să zbiară la zioa cea de pre urmă a postuluĭ. S'aŭ rânduit până la 20 de miluri de pământ eșirea afară cu mare userdie. Întru acest chip făcând: 1) să scoată un sinsiiac saŭ tron mare încărcat cu oase de morțĭ, cu sabiĭ frânte, cu pușcĭ legate, cu arcurĭ fărămate, cu săgețĭ și cu tulbe, iprocĭ; 600 de Turcĭ, cu desculțate picioare, înbrăcațĭ în sacĭ și înfășurațĭ cu legăturĭ, la cap făr de învălitorĭ; 2) 3.000 stropițĭ cu sânge de Musulman și presărațĭ cu cenușă, cu mare vaete, cu zbierăturĭ și cu strigărĭ să meargă și să-șĭ bată trupurile; 3) 7.000 de oamenĭ golĭ, dezbrăcațĭ de-asupra spatele și piepturile, cu ascuțițĭ mărăcinĭ să-șĭ bată, până într'atâta cât să le curgă sângele pre pământ; 4) 30 de spahiĭ fără de cialmale. cu barbele sburlite saŭ terfelite, coșciugul mareluĭ Prooroc între stolurile ceale orânduite pre umerile lor să-l ducă; lângă aceia 300 de pașĭ cu sabiĭ goale; și, de ar îndrăzni cineva cu obraz înnalt a să uita la coșciug, pre acela numaĭ decât să-l tae și să-l arunce câinilor; 5) la toată mila de pământ un rob creștin și un Ovreaiŭ să tae, atâta cât în sângele lor să moară; 6) 30 de Pașĭ cu înbrăcăminte proaste, cialmaoa lor să fie numaĭ odată înfășurată, de pânză neagră (care întâiŭ să le fie întinsă în sânge de catăr și de Ovreaiŭ) și, așa purtându-le, să meargă, fieștecăruia câte o mână să fie legată, și în locul sabieĭ o coadă de cămilă lungă până în pământ să poarte; 7) Pre aceaia să urmeze 70 miĭ

www.dacoromanica.ro

de Inicerĭ fără de arme, toegiale trăgând dupre sine și strigând: *allah perì mufat aii*; 8) Dupre aceaia Vezirul să meargă, pre un catăr șchiop, carele să poarte pre cap o cialmă vănătă și stropită cu sânge și în mână să ducă o trestie, cu care să-șĭ bată capul luĭ, strigând: *Orfat milerì zuffàr*; 9) Dupre aceasta să ducă o ladă lungă plină de aspri, carii să-ĭ arunce și într'o parte și într'alta, iar sărăcimea să nu îndrăznească a lua, până nu s'ar isprăvi acea treacere, că cine ar îndrăzni a lua, pedeapsa-ĭ va fi țapa. La săvârșit să meargă stolurile norodului prin mijlocul acela, 100 de Turcĭ dervișĭ, saŭ adecă sihastri, cariĭ obrazele lor, mâinile lor și piepturile lor cu cuțitele să și le tae, ca sângele lor să poată uda pământul; la toată mila de pământ să bleasteme pe creștinĭ, strigând întru nălțime: *Atlah buffaiì Allah merrei vistrinnaiì.*

Cu fantaziĭ ca acestea aŭ gândit neamul turcesc să potolească mâniia luĭ Dumnezeŭ și să ciară de acum înnainte maĭ bun noroc armelor sale înprotiva creștinilor. Ce acelora nicĭun folos nu le-aŭ luat, că acel an dentru 1686 tocma așa aŭ fost de perire lor ca și cel maĭ de'ntâiŭ. Pentru că bunul Dumnezăŭ cu adevăr aŭ ajutat pre creștinĭ, și de acum înnainte încă-ĭ va ajuta.

Țările și unele orașă marĭ, care supt ce zodiĭ staŭ, aicĭ pre scurt să scriŭ.

Supt areate Țara Nemțească, Țara Leșască.
Supt taur Țara Turcească, Helveție.
Supt geamenĭ Eghipetul, Armeniia, Vitemberga.
Supt rac Școțiia, Prusiia, Holandiia, Venețiia.
Supt leŭ Țara Cesască, Țara Frâncească.
Supt vărgură Țara Grecească, Țara Horvățească.
Supt cumpănă Beciul, Francofortina, Spira iprocĭ.
Supt scorpie Noverghiia, Bavariia-de-sus, Apodva.
Supt săgetătoriŭ Hispaniia, Țara Ungurească, Ardealul.
Supt țapu Bulgariia, Masoviia, Saxoniia.
Supt vărsător Daniia, Moscul, Rumânească, Tătărasca.
Supt peștĭ Portugaliia, Normandiia iprocĭ.

Tâlcuirea chipuluĭ peceților și seamnele den prognostic.

Cocoșul cel Mare: Franțozul.
Coada de păun: Brandeburgul, Prusiia.
Leu: Șveția, Holandiia.
Grinzele: Sacsoniia, Daniia, Țara Ungurească, Lotarighiia, Groninga, iprocĭ.

www.dacoromanica.ro

Leu alb: Ţara Ceşască, Austriia, Hassiia.
Leu încoronat: Daniia, Şveţiia, Hassiia, Prusiia.
Cununa de dafin: Înpăratul Romanilor.
Crinul: Franţozul, Angliia, Scotlandia, Lotringa.
Vărgura: Vitemberga.
Cunună de rută: Saxoniia, Savoia.
Răsunătoare cu strune: Angliia, Irlandiia.
Găină neagră: Saxonie, Veimar, Coburg.
Buciumul peaşteluĭ: Sveţiia.
Cale albă: Sveţie, Ţara Leşască.
Frunză de urzică: Daniia, Holzaţiia.
Vălturul de obşte: numaĭ Înpărăţiia.
Cunună vearde: Saxonie.
Lebădă: Daniia, Holzaţiia.

DOCUMENTE.

Documente din epoca Unirii.

In 1909, cînd s'a serbătorit 50 de anĭ de la Unirea Moldoveĭ cu Ţara-Romînească, un bătrîn fruntaş al ţerii mi-a încredinţat spre copiare şi publicare un număr de documente inedite asupra Domnieĭ luĭ Cuza-Vodă. Am publicat cîteva în „Convorbirĭ literare". Din felurite împrejurărĭ n'am maĭ putut urma cu publicarea celorlalte. Dumnezeŭ ştie dacă năvala duşmanilor în teritoriul ocupat va fi cruţat bibliotecile şi colecţiile particulare. Din norocire am păstrat copia cîtorva din documentele ce mi s'aŭ părut de un maĭ mare interes, — şi, temîndu-mă că s'ar putea pierde şi acestea în vremile grele prin care trecem, îndrăznesc a le încredinţa luminii tiparuluĭ, fără învoirea proprietaruluĭ originalelor.

G. T. K.

I.

Cuza-Vodă către M. Kogălniceanu.

Monsieur Coguelniciano, Jassy.

J'ai toujours jugé les hommes par leurs actes. Ceci posé, faites vos déductions en conséquence. S'il y avait abandon et sacrifice, vous vous trompez sur la victime. Le scandale ne profite presque jamais jusqu'à la fin à ceux qui le font. Soyez plus refléchi et

www.dacoromanica.ro

moins passionné et surtout plus circonspect dans vos provocations. Je vous savais de la mémoire. Vous vous rappelez la chronologie historique. Pourquoi oubliez-vous cartains faits récents? Demandez Démètre Cozadini si j'ai su me taire et si je ne savais pas vous tenir compte de vos mérites réels et faire la part aux faiblesses et vicissitudes humaines. Depuis mon avènement au trône, j'ai pour règles de conduite la patience et la clémence. J'ai eu toujours pour principe de ne stigmatiser les coupables que quand je ne pouvais pas les ramener et les relever à leurs propres yeux. Croyez toujours que je n'oublierai aucun de vos services sans que vous ayez besoin de me le rappeler.

Prince Régnant.

(Autograf pentru telegramă, scris de mâna lui Cuza-Vodă.)

II.

V. Alecsandri către Cuza-Vodă.

Paris, 31 décembre 1863.

Mon cher Prince,

La lettre que vous m'avez fait l'amitié de m'écrire au sujet de mon audience au palais des Tuileries est pleine de choses flatteuses pour mon amour-propre d'ambassadeur officieux de Votre Altesse. Permettez-moi cependant de n'en prendre que tout juste ce qui peut suffire à ma modestie et de vous exprimer en revanche mes vœux les plus sincères pour votre bonheur, à titre de souhaits de Nouvel An.

Ma mission étant terminée, à la satisfaction de tout le monde, et n'ayant plus de raison de prolonger mon séjour à Paris, je me propose de partir pour l'Égypte vers le milieu de janvier prochain. Ma santé fortement ébranlée par les incidents variés d'une existence passablement aventureuse réclame l'influence salutaire d'un climat chaud et d'un régime fortifiant.

Heureux ceux qui peuvent jouir impunément d'une jeunesse consstante et surtout des avantages qui y sont attachés! Et vous êtes du nombre de ces privilégiés, vous, mon cher Prince, qui tenez de la main droite un sceptre envié par tant d'hommes laids et de la main gauche un mouchoir convoité par tant de jolies femmes! Pour ma part, j'envie beaucoup votre main gauche, car je ne vois rien en ce monde qui vaille l'hommage irrésistible et le culte enivrant dela beauté. A mon avis, le Globe du Monde tient moins bien dans la main que celui d'une blanche poitrine de jeune fille.

Si tout autre que vous, mon cher Prince, surprenait ma profession de foi philosophique, il ferait peut-être semblant de se voi-

www.dacoromanica.ro

ler la face par un sentiment de fausse pudeur, à l'instar de Tartuffe, et pourtant c'est à ces convictions acquises par une longue expérience que je dois d'être poète et d'avoir perdu le superflu de ma chevelure..., et je ne m'en plains pas!

Continuez donc, mon cher Prince, à almer la Roumanie, cette beauté naïve et superbe à la fois, à la possession de laquelle aspirent tant de puissants et d'impuissants de la terre, et croyez qu'en travaillant à son bonheur vous rendrez bien heureux

votre vieil ami tout dévoué
V. Alecsandri.

P. S. Méfiez-vous à l'avenir de l'indiscrétion des bureaux de poste européens. On y aime beaucoup la lecture, et par conséquent on n'y a nul scrupule d'ouvrir adroitement les paquets. Dans votre lettre vous m'appelez *vieux faiseur;* le mot est joli, mais il m'a paru un peu risqué dans les circonstances actuelles.

III.

Mormîntul luĭ Manoli-Vodă Ruset.

D. Zamfir Filotti, deputat, ni comunică traducerea românească a acesteĭ inscripțiĭ rusești ce se poate ceti pe o piatră de mormânt în biserica din Cherson:

„Aicĭ odihnește cneazul moldovean Emanuel Rosetti, mort la Cherson, 8 Martie 1788 (1789).“

Se știe rostul acestuĭ boier Manoli Ruset Gianĭ, pe care Turcii îl făcură întâiŭ Domn muntean în războiul de la 1769 la 1774, așezîndu-l în Craiova, apoĭ și Domn al Moldoveĭ, în războiul următor.

N'a avut noroc nicĭ într'o „Domnie“ nicĭ în cealaltă. Rănit într'o luptă la Galațĭ, el a fost adus la Iași, dar cum se vede, nu și-a dat sufletul aicĭ, ci peste Nistru, la Cherson, unde, cum se vede, i s'a dat locul de odihnă, fără să aibă măcar, pe lespedea amintitoare în limba sa.

Știri despre dînsul se pot afla în rapoartele diplomatice contemporane (v. tabla *Actelor și fragmentelor* noastre, II), și în povestirea grecească a luĭ Atanasie Comnen Ipsilanti, din care am reprodus pasagiile care ne privesc în al doilea volum de documente grecești din colecția Hurmuzaki.

N. Iorga.

---

www.dacoromanica.ro

Au apărut, de N. IORGA:

HISOTIRE DES RELATIONS ENTRE LA FRANCE ET LES ROUMAINS (un volum de peste 200 pag.). Prețul . . . . . Lei 3.—

UN STAT DE PRADĂ: BULGARIA (în No. 1 al Bibliotecii „Neamul Românesc“) 50

SUFLETUL ROMÂNESC, Conferințe pentru viitorii ofițeri, (în No. 2 al Bibliotecii „Neamul Românesc“) . . . 50

OBSERVAȚII ALE UNUI NESPECIALIST ASUPRA ISTORIEI ANTICE (lecții făcute la Cercul femeiesc de înaintare culturală) . . . . . 3.—

HISTOIRE DES ROUMAINS DE TRANSYLVANIE ET DE HONGRIE (Volumes I et II) . . . . . .

NOTES ET EXTRAITS POUR SERVIR A L'HISTOIRE DES CROISADES AU XV-E SIECLE (sixième série, 1501—47) 3.—

HISTOIRE DES RELATIONS ENTRE LA RUSSIE ET LES ROUMAINS (un volum de peste 200 pagini) . . . 4.—

ȚARA MEA („My Country), de *Maria Regina României*, traducere din englezește de *N. Iorga* (a apărut în n-le 3—4 din Biblioteca „Neamul Românesc“ și se vinde în folosul fundațiunilor de caritate ale Maiestății Sale Regina) . . . . . 1.—

NOS RELATIONS AVEC LES ALLIÉS, par *N. Iorga*. . . 1.—

HISTOIRE DES ROUMAINS DE BUCOVINE à partir de l'annexion autrichienne, par *N. Iorga* . . . . . 2.—

DÉVELOPPEMENT DE LA QUESTION RURALE EN ROUMANIE, par *N. Iorga* . . . . . 1.—

DROITS NATIONAUX ET POLITIQUES DES ROUMAINS DANS LA DOBROGEA, par *N. Iorga* 1.50

www.dacoromanica.ro

Prețul 2 Lei

www.dacoromanica.ro